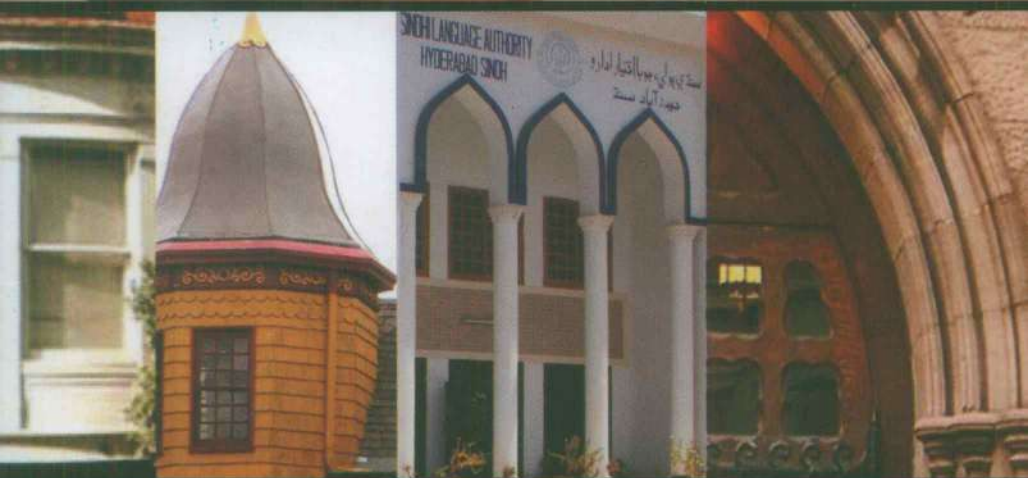

تعميرات جي لفت

سهيڙيندڙ

سيد حاڪم علي شاهه بخاري

۽

محمد عثمان ميمڻ

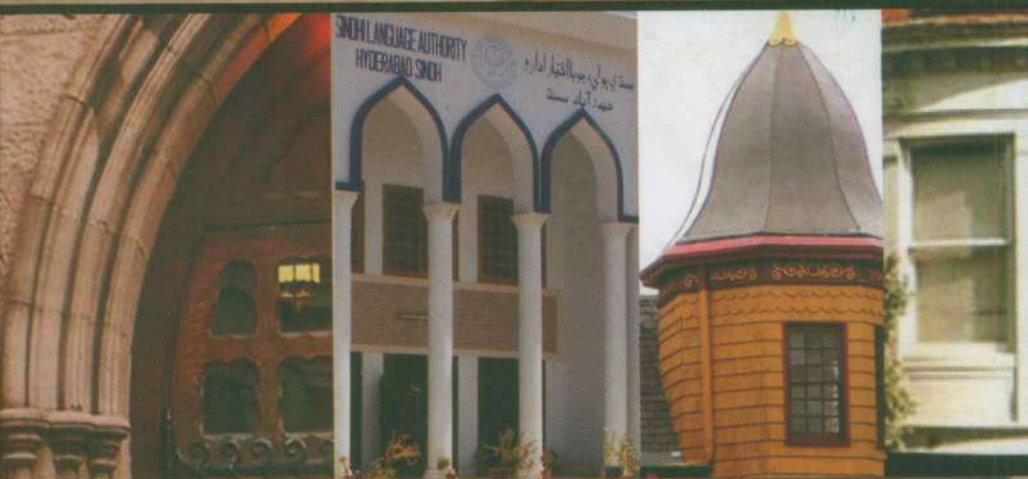
سنڌي لئنگئيج اٿارٽي

حيدرآباد، سنڌ

ISBN 978-969-9098-19-2

Rs. 250/-

Dictionary of Architecture

Compiled by:

Syed Hakim Ali Shah Bukhari
&
Muhammad Usman Memon

**Sindhi Language Authority,
Hyderabad**

Sindhi Language Authority's Book number (151)

All Rights Reserved.

Catalogue Reference

Bukhari, Syed Hakim Ali Shah &
Memon, Muhammad Usman

Tameeraat Ji Lughat
(Dictionary of Architecture)

Sindhi Language Authority
ISBN: 978-969-9098-19-2

Tameeraat Ji Lughat

By: Syed Hakim Ali Shah Bukhari &
Muhammad Usman Memon
First Edition: 2010
Quantity: 1000
Price: Rs. 250/=

Composed by: Sakhawat Ali Jatoy and Ahsan Ali Laghari
Title & Layout: Tolaram Suthar
Printed by: Sindhica Academy, Karachi
Published by: Taj Joyo, Secretary,
Sindhi Language Authority, Hyderabad, National Highway,
Hyderabad, Sindh, 71000, Pakistan.

Tel: 022-9240050-53
Fax: 022-9240051
E-mail: sindhila@yahoo.com
Website: www.sindhila.org
Digitized by M. H. Panhwar Institute of Sindh Studies, Jamshoro.

هيءَ ڪتاب، تاج جويي، سيڪريٽري سنڌي لئنگئيج اٿارٽي، حيدرآباد، ميسرز سنڌيڪا اڪيڊمي ڪراچيءَ مان
چپرائي، اداري جي آفيس، نيشنل هاءِ وي، حيدرآباد، سنڌ مان پڌرو ڪيو.

پاران ايم ايڇ پنهور انسٽيٽيوٽ آف سنڌ اسٽڊيز، ڄامشورو.

ارپنا

سند جي نامياري عالم،

تعميرات جي پارڪو ۽ اديب

ڊاڪٽر ڪليم الله لاشاريءَ

جي نالي.

— سيد حاڪم علي شاهه بخاري

— محمد عثمان ميمڻ

ناشر نوٽ

سنڌي لئنگئيج اٿارٽي پاران سنڌي ٻوليءَ جي ترقيءَ ۽ شاهوڪاريءَ لاءِ مختلف مضمونن ۽ موضوعن جا ڪتاب سنڌيءَ ۾ ترجمو ڪرڻ کي سولو بنائڻ لاءِ مختلف علمن جون لغتون ڇپائڻ جي رٿا هلندڙ آهي. ان ڏس ۾ ادب ۽ فن کانسواءِ مختلف سائنسي مضمونن ۽ سماجي سائنس سان لاڳاپيل مضمونن جون لغتون تيار ڪيون پيون وڃن... جن مان هڪ اوهان جي هٿن ۾ آهي: ”تعميرات جي لغت“.

هيءَ لغت محض عام مترادف لفظ ڏيڻ جي ڪوشش ڪانهي، بلڪ هن ۾ قديم توڙي جديد اڏاوت جي هنر سان لاڳاپيل ڪيترائي آڳاٽا، متروڪ سنڌي لفظ موجود آهن، ان کانسواءِ ڪي نوان گهاٽڙيا به اوهان کي نظر ايندا. ان جو سبب اهو آهي جو هن لغت تيار ڪرڻ ۾ سنڌ جي ٻن جاکوڙي عالمن جو حصو آهي، جن مان محترم حاڪم علي شاهه بخاري قديم آثارن جي علم جو ڄاڻو ۽ ماهر هئڻ ڪري قديم اڏاوتن يا تعمير جي طور طريقن ۽ قسمن کان واقف آهي ۽ مختلف عمارتن ۾ ڪتب ايندڙ مٿيريل کان وٺي انهن جي اصل (سنڌي اسلامي يا مغلي وغيره) شڪلين ۽ رخن روپن بابت ڄاڻ رکي ٿو. جڏهن ته سندس ساٿي محترم عثمان ميمڻ ٻوليءَ ۽ لغت جي ڄاڻوٽ جي حيثيت ۾ سندس ٻانهن ٻيلي ٿي هن ڪم کي بهتر انداز ۾ پيش ڪرڻ ۾ مدد ڪئي.

اسان جو ويساهه آهي ته هن قسم جون لغتون نه صرف مختلف ميدانن ۾ سنڌي ٻوليءَ جي استعمال کي ممڪن بنائڻ ۾ مدد ڪنديون بلڪ انهن موضوعن تي لکيل ڪتاب ترجما ڪرڻ ۾ به مددگار ثابت ٿينديون، جيڪا ڳالهه وري سنڌيءَ جي شاهوڪاري ۽ وسعت کي وڌائڻ جو سبب بنجندي. اميد ٿا ڪريون ته هن ڪم مان گهڻن کي لاپ حاصل ٿيندو.

ڊاڪٽر فهميده حسين

چيئر پرسن

سنڌي لئنگئيج اٿارٽي

حيدرآباد، سنڌ

25 مئي، 2010

پنهنجي پاران

چون ٿا:

“Man ever since his appearance on the earth has, throughout his surprisingly mysterious journey of evolution from mire to moon, fixed lodge next in priority to food. Innate extinct of fear from fatal foes coupled with corporeal sensitiveness to climatic inclimencies were the causes which compelled him to seek shelter from ab initio”

ايڏي وڏي اهميت جي ڪري انسان اڏاوت جي عمل سان اوائلجي ۽ لڳاتار لاڳاپو رکندو پئي آيو آهي. اڄ تائين قديم آثارن جون جيڪي تحقيقي ڪوٺائون ۽ ڪوٺيون ٿيون آهن، تن موجب قديم انسان جا اوائلجي رهائشي ۽ ثقافتي آثار اتر تنزانيا جي ”اولڊ واءِ“ نالي 48 ڪلوميٽر ڊگهي، 90 ميٽر اونهي گهاتيءَ جي ڪوٺائي مان مليا آهن. هن ماڳ جي ڪوٺائي L.S.B Leaky نالي علم الانسان جي ماهر سال 1959ع ۾ ڪئي. هتان مليل پٿر جا اوزار ۽ قديم انسان جا هڏا پوٽاشيم اورگن ٽيسٽ وسيلي 1.9 ملين ۽ 1.7 ملين سال پراڻا ثابت ٿيا. هتي رهندڙ انساني نسل جي ماڻهوءَ خونخوار جانورن جي خوف کان يا وري نوبڪلاشي پسنديءَ سبب قدرتي پٿر هڪ ٻئي مٿان رکي هڪ ڪڍنگي اڏاوت جو ڀلوڙو اڏيو آهي. اهڙي اڍنگي اڏاوت کي عمارتسازيءَ جي زمري ۾ ته شامل نٿو ڪري سگهجي، پر ان کي فن تعمير جو ابتدائي اهڃاڻ سمجهي سگهجي ٿو، ان کان پوءِ انسان جي جهنگل ۽ جبل ۾ رهڻ واري زندگيءَ جا آثار نه مليا آهن. سو شايد ان ڪري جو انهن پنهنجي نير جيو ڏسائڻ تي ان وقت به ۽ هينئر به اهڙا آجها موجود آهن، جتي ماڻهو ٽائيڪو رهي سگهيو ٿي. هڪ گمان اهو به آهي ته اڳتي ڪنهن هنڌ اهڙي اڏاوت جا آثار ملي وڃن. اهو ته بهرحال، سمجهجي ٿو ته ماڻهو اجهي ۽ اڙ بنا رهي نه سگهيو هوندو. پراڻي پٿر واري دور جي خاتمي بعد وچين پٿر جي دور ۾ رولاڪ زندگيءَ سان گڏوگڏ رهائشون (Camps) به پسند ڪري چڪو هو ۽ نئين پٿر جي دور ۾ جڏهن پوکي راهي ۽ مال پالڻ واري زندگيءَ جي

شروعات فلسطين، عراق، ايران، سنڌوءَ ۾ ٿي چڪي هئي تڏهين ماڻهو وهڪ واري زندگي اختيار ڪئي. ان ڪري گهر ٺاهڻ ۽ ڳولڻ وسائڻ جي شروعات ٿي. اهو دور ڏهه هزار سالن ق. م کان 6500 سال ق. م جوڳيو وڃي ٿو. اسان وٽ مهر ڳڙھ (بلوچستان) جي قديم آثارن جي کوٽائيءَ مان هڪ وسنديءَ جي رهت ملي آهي جتي مٽيءَ جي گنب يا پنوڙن مان جايون تعمير ڪيون ويون آهن. مهر ڳڙھ جي آثارن کان پوءِ تعميرات جي مسلسل ڪڙي ملي ٿي جا موهين جي دڙي واري مثالي سرن مان ٺهيل عمارتن جي پيش رو پائنجي ٿي. ساڍا ٽي هزار سال ق. م ڌاري عمارت سازيءَ جي عمدن شاهڪارن جي شروعات ٿيندي نظر اچي ٿي جنهن ۾ عراق جا زڪورت، مصر جا اهرام، سنڌوءَ جا ٿلهڙا ڳڻائي سگهجن ٿا. انهن مان ڪن مهذب مرڪزن تي قابض ٿيڻ کان پوءِ ڪن ملڪن/ قومن اتان جي فن ۽ وسيلن کي استعمال ڪري، عيسوي سن کان چند صديون اڳ معياري (Classical) فن تعمير جا نمونا پيش ڪيا جن ۾ يوناني ۽ رومي مهندسن اڳرائي ڪئي.

عمارت سازيءَ جي سادي وصف آهي:

It is art of organizing the space by certain erections.”

پرورم جي عظيم مهندس ‘Vitruvius’ چيو:

“It is well building and well building hath three conditions, firmness, commodity and delight.”

پوءِ جيئن جيئن عمارتون ۽ انهن جي ترڪيب، ترتيب، رٿا، مقصد، زيبائش، پيچيدگيون گوناگون ٿينديون ويون، انهن ۾ مختلف عنصرن جو اڌارو ٿيندو ويو، حصن ۽ ڀاڱن جي نالن وصفن ۽ اصطلاحن ۾ به اضافو ٿيندو ويو. هن وقت عمارتسازيءَ جي هنر سان لاڳاپيل هزارين لفظ اهڙا آهن جي لغتن ۾ تشريح سان شامل ٿيڻ جهڙا آهن. فن تعمير ۾ مهندسي متن تي ٻڌل بنيادي ٽن قسمن جا جزا ڳڻائي سگهجن ٿا. (1) اهي جيڪي ضروري آهن مثال طور: پيڙهون، پتيون، فرش، چٽيون، دروازا يا لنگهه، ٽنپ (بن خالن جي وچ ۾ نوس اڏاوت وغيره (2) جيڪي اختياري جز آهن، مثال طور: الف، جي ڪتابتا آهن جهڙوڪ دريون، روشندان، منگهه، جاريون، پچتيون، چاچا، وغيره وغيره (ب) فروعِي يا تنوع پيدا ڪندڙ جهڙوڪ، ڪناريون، پتا، قاب، (Panels) ونگون، ڪنگرا، برجيون، وغيره وغيره (3) آرائشي جهڙوڪ: رنگ روغن، جڙايون، ترسون، گهاٽ، تصويرون، بوٽا ۽ ٻيا سنجھت، انهن تنهي جزن مان آخري (نمبر 3) جا اٽيڪ اظهار آهن ۽ انهن جا نالا ۽ اصطلاح وغيره به ڪنهن خاص ضابطي وغيره جا محتاج نه آهن. ان ڪري انهن کي ڇڏي باقي پهرين ٻن قسمن جا جزا عام ۽ اهم آهن. انهن جا نالا ۽ اصطلاح وغيره ڄاڻائڻ گهرجن. انهن جون وضاحتون به ٿيڻ گهرجن ۽ ضرورت هجي ته سچتر (Illustrate) ڪجن.

جنهن لاءِ تصويرون، نقشا يا خاڪا وغيره به استعمال ڪري سگهجن ٿا. انهن جزن جا نالا ۽ اصطلاح به مختلف خطن ۾ مختلف ٿي سگهن ٿا يا ڪن جا نالا ڪن هنڌن تي اڻڄاتل هئڻ جا امڪان به آهن. انهن سڀني انديشن دور ڪرڻ جو واحد وسيلو انهن جزن جي تصوير يا خاڪو بڻجي سگهي ٿو. اڳين رازن کي ڏيسي اڏاوتن جا سڀ نالا معلوم هئا پر اهي به پنهنجو وارو وڃائي ويا ۽ عمارتن جا نالا ۽ جزا به نوان ٿي ويا اهي گهڻو ڪري نون ۽ ٻين ٻولين جي نالن سان سڏجن پيا. اهي سڀ ڳالهيون عمارتسازيءَ جي لغت جي اهميت جتائن ٿيون. چيتارجي ته هن وقت ثقافتي لحاظ کان جيڪي انساني ڪارناما ڏيک، سيرپ (جنگي اوزار ۽ خلائي منصوبا ڇڏي) ۽ مقدار ۾ وڌيڪ اهميت ڳڻائي سگهجن ٿا، تن ۾ عمارتسازي مڙني کان گوءِ کنيو بيٺي آهي.

اهو سوچي ڪم ۾ هٿ وڌو سين، انگريزيءَ ۾ ته عمارتسازي بابت ڪتاب جام هئا پر پنهنجي ٻوليءَ ۾ ورلي ڪو مواد ڏسڻ ۾ آيو جي وري هٿو به ته اسانجي علم ۾ نه هئو. بس ڀاڳن سان هڪ ڪتاب ضياءُ الدين انصاري صاحب جو ”عمارت سازي“ موجود هو. پنهنجي مقصد مطابق نهايت ڪارگر ڪتاب آهي. پر اسان جي ضرورت ڪجهه مختلف هئي. هن وقت جيڪا لغت اوهاڻ جي هٿن ۾ آهي سا خاصي محنت جو نتيجو آهي، ڇاڪاڻ ته ان جا ماخذ ٻاهريان آهن. گهڻو مواد انگريزي مان، ڪجهه عربي ۽ فارسي مان، ٿورو مواد هندي ۽ سنسڪرت ۽ تمام ٿورڙو ڪن ٻين ٻولين تان ورتل آهي، ان ڪري انهن جن سنڌيءَ ۾ معنائون يا سمجهاڻيون ممڪن آهي ته تسلي بخش هجن يا نه، اسان پنهنجي آسانيءَ لاءِ ڪجهه الفاظ سازي به ڪئي آهي پر ضروري نه آهي ته اهي لفظ عالمن وٽ به اڳهاڻن. اهو به ممڪن آهي ته ٺاهيل لفظن جي جاءِ تي مڪاني طور الفاظ موجود هجن پر انهن جي اسان کي ڄاڻ نه هجي. اميد آهي ته اها ڪمي اڳتي هلي اسان پاڻ يا ڪو ٻيو عالم پوري ڪري ۽ هيءَ لغت گهٽ ۾ گهٽ ايتري وسيع ٿئي جو ڪم ڪرڻ وارن جي مڪمل نه سهي پر مناسب حد تائين ضرورت پوري ڪري سگهي.

عمارتسازيءَ جي هڪ ٻي لغت (سنڌي مان سنڌي) به لکجي چڪي آهي ۽ ڇپائيءَ لاءِ منظور به ٿيل آهي. سا به جلد ڇپجي ويندي. اها لغت به هن لغت جي مدد ڪندي بلڪ ڪنهن حد تائين ڪوٽ پوري ڪندي.

محمد عثمان ميمڻ

۴

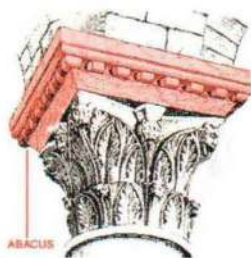
حاکم علي شاھ بخاري

A

Abacus

قالڪو: دوگي جا اڏاوت ۾ پيلپائي، ٽنپ يا سرستون، جي مولاتي (capital) جي مٿان هجي مختلف تعميراتي طرز ۾ مختلف شڪلين جو

ٽئي ٿو. ڪٿي سڌو ۽ هموار ڪنارن سان ڪٿي گول گهاٽ سان ڪنارا، ڪٿي وري پاسا يا ڪنارا لڪنار ۽ ڪُنڊون مڇيل هجن ٿيون.

Abatis

لوڙهو: وڻن ۽ ٻوٽن جي ڪپيل تارن، تارين ۽ ڊاهرن جو لوڙهو، ڊنگهرن جو لوڙهو. هن جو مقصد لوڙهي اندر شيء جي حفاظت ۽ حدبندي هوندو آهي. گهڻو ڪري ڊنگهرن جون پڇڙيون ٻاهرين پاسي ڪبيون آهن.

Abattoir

ڪوس گهر، مذبخ خانو، ڪمپلو.

Abaxial

محور کان پري، محور کان ٻاهريا هٿيل.

Abbey

خانقاه (ٻڌمت وارن

جي): مڙهي، مٺ،

راهب خانو

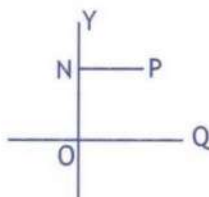
Abextra

ٻاهران: ٻاهر/ٻاهران کان.

Abintra

اندران: اندر/اندران کان.

Abscissa (Pl.ae)

نقطي کان آڀي فاصلي جي ماپ

(نقطي تقاطع کان عمود تائين

فاصلو)

Abshar

(cascade) آبشار: جهرڻو، پاڻيءَ جي چادر.

Abthanae

خانقاهي علائقو رهباني حدون (گهڻو ڪري ڪولمبين ڪليسا جون).

Abutment

پشت بند: مضبوط نهرو پايو يا پشتي ديوار جيڪا ڪنهن اڏاوت جو هڪ طرف کان دٻاءُ برداشت ڪري

Acanthus

گهاٽن پنن ۽ ڪنڊن سان ٻوٽو (طابة الشوك)

جنهن جهڙو نمونو مولائي تي گهڙي سونهن طور عمارت سازيءَ ۾ ڪم اچي

Access

لنگهه، گذرگاهه پهچ

Acclivity

اڀڪيري لاهي يا چاڙهي مٿي، لٽ يا لاڙو.

Achchaday

سري يا پٿر پوش، استوپا جي ڌڙ (Egg) مٿان پڪ سرو يا پٿر جو پوش / جڙاءُ. استوپا جو سرن يا پٿر سان ڍڪيل ڌڙ.

Acrolith

مجسمو، جنهن جا چيٽڙا، (مٿو، پير، هٿن جون آڱريون وغيره) پٿر جا هجن.

Acropolis

بالا حصار، ڪنهن به شهر، (خاص ڪري يوناني) جو مٿاهون ڀاڱو، ڳڙهي.

Acroterion

سنتوريءَ جي ڪنڊن يا چوٽيءَ تي ٺهيل ٻوٽا يا نقش

Acroterium

سنتوريءَ جي ڪنڊن ۽ چوٽيءَ تي آنجهون، جن تي نقش يا ٻوٽا ٺهن.

Aculterine

محل (castle) جو شاهي اجازت کان سواءِ ٺاهيل هجي.

Addorsed

پٺي سان پٺي، پنپنيا، ڪن به ٻن جانورن يا ماڻهن وغيره جا مجسما، جن جو پٺيون هڪ ٻئي ڏانهن هجن يا هڪ ٻئي سان مليل هجن.

Adit

(ڪاٺ جي) گهي يا مٺهن، ٺٺيو يا رستو، جنهن مان اچي وڃي سگهجي.

Aditus

لنگهڙ يا داخل ٿيڻ لاءِ مٺهن (ڪاٺ وغيره جو).

Adobe

ڪڇي يا اڻپڪل سِر، ڪڇيون سرون.

Adud

ڦالڪو يا برگو (sirsa/ sirasa)

Adumbral

سايي دار چانورو ڪندڙ چانوارو.

Adumguem

اتر، اعليٰ، نهايت سينگاريل.

Adytum

خلوتگاه حرم زيارت،

عبادتگاه جو بلڪل اندريون

حصو خانگي ڪمرو يوناني

مندر جو اڀرندو پاسو

جنهن ۾ الهام ٿئي يا بشارت ملي.

Aedicule

ٻه ٽنهي درگاهه ٻه ٽنهي تيرت، ڏيورو (جنهن تي ستون

بندي ۽ سنتوري به هجي ۽ اندر مجسمو به هجي).

Aeges

حفاظت، ڍال، سهارو (اهڙي حفاظت جا ٽوڙي يا

سر ڪري نه سگهجي).

Aegricane

(ڏسو: Bucrane)، نقش مُنڍي، ڪلاسيڪل

اڏاوتن ۾ سرستون تي ڪنهن ساهدار (ڍڳي،

رڍ، ٻڪري وغيره) جي تراشيل مُنڍي، گهڻو

ڪري گنڊيون به پاتل ٿين.

Aerolic capital

هي سرستون مستطيل ٿئي

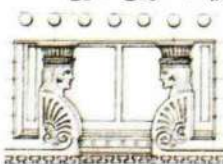
۽ پاسن کان گنڊليون

(volutes) ۽ ٻنهي جي وچ

۾ گڙتو ڪجي، جو نقش ٺهيل.

Affronted

سرستون تي ٺهيل، گهڻو ڪري جانورن جون

مورتيون جن جا منهن

هڪ ٻئي ڏانهن هجن،

منهنمنهان.

Agger

رومن رستي جو بنياد، جيڪو خود رستي جو

حصو ٿئي. (بعضي پهاڙن تي واقع قلعن جي

ڪنارن لاءِ به لفظ استعمال ٿئي. گهيري لاءِ
ڪنهن به شئي جو ٺهيل دمدم، جنهن تان ٻر
هٿيار ۽ گلون گذاري سگهجن).

Agora

بازار، ميدان، منڊي (رومي يا يوناني) شهرن ۾
خالي جاءِ جيڪا منڊيءَ طور يا بعضي عام
گذرڻ لاءِ ڪم اچي.

Ahjar/ Atbak

پٿر جنهن جي هيٺان مرحوم / مثل پيل هجي.

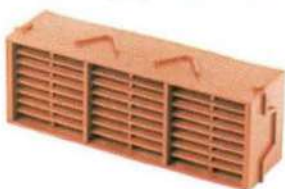
Ahkal

نسبت، نسبتي ماپون.

Ainakari

آئينه ڪاري شيشي جو ڪم (عمارت وغيره
جي سونهن لاءِ).

Air-Brick

هوادار سِر (اهڙي سوراخدار
سِر جنهن مان هوا جو گذر
هجي / ٿي سگهي).

Aisle

ديول جو پاسو (ديول يا ڪنهن عمارت جو حصو
جيڪو مکيه عمارت جي ڊگهي وائي سان متوازي

هلي ۽ وچان محراب بندي يا
ڪنهن پلوٽري يا اوت سان
الڳ ڪيل هجي.

Aiwan

دالان، هال

Ajaibi

چئن ٺلهن تي بيٺل ٽون (9) ڀاڱن واري ڇت
سان چوبي ڇتي / شاميانو.

Al Lukat

رنگين سرن جي پڇيڪاري رنگ ٻرنگ جو مرقع.

Alar

پر، ڪنڀ، ڪنڀن يا ڀرن جهڙو (نقش).

Alcazar

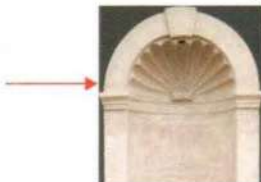
نڊڙو محل، ڪوٽڙي، بازار.

Alcove

گوشو ڪنج، ڪمري يا ڀت
۾ محرابي طاق، گنجائش.

Alicado

ڏسو Azulejo.

Alinda

وراندو، غلام گردش.

Alley

گهٽي، گُڇو.

Al-Qubbah

گنبدي يا گولائي واري ڇت سان اڏاوت.

Altar

قربانگاه، مڙج، ويڙي آسٽ (اڏاوت جنهن تي قرباني ڪجي يا قربانيءَ واري شيءِ رکجي؛ تاريخ جي وچين دور ۾ قربانگاه ڏاتو ڄاڻهيل ۽ ڪٿي سگهڻ جهڙا هوندا هئا. يونان ۽ روم ۾ ان جا گهڻائي قسم آهن. عيسائي قربانگاه اڪثر پٿر جي ميز يا تختي جهڙو هوندو هو. جنهن تي ڌرمي ڪريا

ڪرم يا رسمون ادا ٿينديون هيون بعد ۾ پوتر پوڄن لاءِ انگلينڊ ۾ قربانگاهن لاءِ ڪاٺ جي ميزن جاءِ والاري

Altar Tomb

وچين دور ۾ اهڙين قبرن کي سڏيو ويو جيڪي قربانگاه جي شڪل جهڙيون هيون.

Altarfrontal

ڏسو Antependium.

Alto-relievo

گهڻو اُڀريل ڇت.

Alure

ڪٽهڙو آڇاڙي گهوم (ڪنگريدار پٽ يا ڪٽهڙي جي پويان آڇاڙي گهوم يا رستو جنهن تي نظاري يا نگهباني لاءِ هلي سگهجي)

Alveolate

ماناريو ماناري نما شيءِ جنهن ۾ ننڍا ڇڳهه ٿين.

Amalaka

نانگ مندر ۾ شخارا، شڪارا جي ڪلنگي (وچين دور جي گنبذن تي به استعمال ٿي آهي)

Amalka / amalasila

ڪنهن به عمارت جي چوٽي واري ڪلس جو گذري نما انگ يا جز.

Ambo

مسند، (تلهو ٻن يا وڌيڪ پوڙين وارو تلهو جنهن تي ويهي خط/ خبر ۽ خوشخبري/ انجيل پڙهي ٻڌائجي. (وچين دور ۾ رومي چرچ جو مکيه پرڪار هو) بعضي ٻنهي قسمن جي بشارت لاءِ

Ambry/ Aambry

الڳ (هڪ اتر ٻيو ڏکڻ پاسي ٿلهو ٺاهيو هو. پر پوءِ ان کي منبر (pulpit) ۾ تبديل ڪيو ويو).
(گر جا ۾) ڪٻٽ يا پٽ ۾ ٺهيل طاق، مودي خانو
پنڊار.

Ambulatory

گهوم چارو (هن جي صورت مغربي ديول ۾ هڪڙي آهي ته مشرقي استوپا ۾ ٻي آهي. استوپا جي صورت ۾ هن کي Pradakishina patha ۾ چون جنهن تان هلي استوپا جي چوڌاري ڦيرا ڏجن هن کي جلوس جو گس (processional path) ۾ چون. چرچ يا ديول واري صورت ۾ هي

گهوم چارو سڌي دالان (sanctuary) يا محرابي طاق (aspe) جي ٻاهران اڌ گول يا گهٽڪنڊي بغلي رستي (aisle) وانگر ٿئي.

Amman

ديويءَ جي ڪريا ڪرمي آجيان لاءِ ٺهيل مانڊو يا ڏيورو (خاص ڪري ڏکڻ ڀارت ۾).

Amphiprostyle

ٻه ڏيڍيو مندر هن جي ٻنهي ڇيڙن تي، پاسن وارن ٺلهن کان سواءِ ڏيڍيون ٺهيل ٿين.

Amphitheatre

گول آکاڙو/ تماشگاهه، گول يا بيضوي ميدان جنهن جي ٻاهران نشستن جون قطارون هيٺ کان مٿي ٺهيل هجن.

Amud

ٺلهه يا پيليپائو جيڪو صرف زيبائش لاءِ هجي.

Anaglyph

گهٽ اڀريل ڇٽ، نقش، وينوڙو ڇٽ.

Anarthapaga

ڪنهن عمارت جي ڪنڊوت وڌيل انگ يا مٿاڇرو.

Anarthrous

بنا جوڙ (jointless), بنا ڳنڍ

Anastilosis

روتن، ڪنهن به اڏاوت يا عمارت جا سڀ انگ
اڪيڙي وري ساڳيءَ ريت جوڙڻ جو عمل.

Ancons

ڪمانچ يا ڏنگڙيون، دروازي
جي ٻنهي پاسي ڏنگڙيون، جي
ڪانس يا ڪنگڻي کي
سهارو ڏين.

Andersonshelt

هوائي حملي کان بچاءَ لاءِ ناريدار (corrugated)

پٽڇ، جو ونگن سان ڪڇڻ
جهڙو يا چوري سگهڻ
جهڙو گبرو ڪتل گبرو.

Andiron

باهه ۾ ٻرندڙ ڪاٺ کي سولو رکڻ، ته جيئن
باهه متل رهي، ان لاءِ هيٺان ڏيڻ لاءِ ٻي ڪاٺي
وغيره / آڏ (Fire Dog).

Anfractuious

وروڪڙ (winding).

Anghri

انگهڙي، ننڍو پيلپائو، مُٽڪو.

Ankh

گَنجِيءَ ۾ سئون منڊيڙو (cross†) جو

مصرين وٽ حياتِ جاوداني ۽ تخليقي قوت
جو اهڃاڻ آهي. هن جي شڪل
انگريزي حرف T (تي) جهڙي ٿئي
پرافقي ليڪ مٿان ڪنڊو هجي.

Annulet

پيلپائي جي چوڌاري حلقي نما انگ يا نقش،
حلقي ستون، ويڙهه (shafttring).

Ansab

انصب، (زيور ۾ استعمال ٿيل لفظ) آيا ڪتل پٿر، (جي
غير اهل ڪتاب مسلڪ وارن لاءِ باعث احترام هئا).

Anta (Plee)

پيٽيرو (pilaster) جنهن جو سر ستون يا پاستون
ڪنهن ڪلاسيڪل طرز تعمير سان واسطو نه رکي
هي پرڪار خود پٽ جي ان جاءِ کي ٺلهو ڪري
ناهجي. پيٽيرن جي وچ ۾
جيڪڏهن پيلپاوا آهن ته انهن
کي به (columns in antis) چئبو.

Antarala

ڪنهن زيارتگاه جي اڳيان واري ڪوٺڙي

Ante chamber

پيش خانو ڏيڍي يا (vestibule)

پيشگاه (ڪوٺڙي جيڪا وڏي هال
ڏانهن ڪلندڙ ڪمري جي اڳيان هجي.
(Antarala: ڏسو). ديول جي سرودگاه
(choir) جي اڳيان خالي جاءِ.

Ante choir

سرودگاه

Ante church/ fore church

ديول جي اولهه ڇيڙي تي ٺهيل زائڊو
(appendix) جو پيش دالان يا ڏيڍي جهڙو
ڏسجي، پر هن ۾ ڪٺ (bays) ناپ ديول (nave)
۽ بغلي رستا (aisles) به ٿين.

Antefixae

ڇت جي سرن جي مٿين کي لڪائڻ لاءِ مٿان
يا اڳيان وڌل آرائشي ڊوڳ، اڳ زيبو.

Antependium

قربان گاه جي مهاڙيءَ کي ڍڪڻ يا لڪائڻ لاءِ
ڌاتو يا اثاث جو ڍڪ يا اوچيل، ڇڪ.

Anthemion

يوناني ۽ رومي طرز تعمير ۾ ول جي هڪ قسم
جي پنن ۽ گلن جا
ٺهيل نقش، ولڪاري.

Apadana (Apadhana)

قديم ايراني اڏاوت جو انگ، کليل يا آجن
پيلپاون وارو دالان، جو تخت يا مسند جي هال
طور ڪم ايندو هو. مسند گچ.

Apexstone

جندائين اڏاوت جي چوٽيءَ جو پٿر، جيڪو بعضي saddle stone به ڪوٺجي.

Apisdisle

ننڍو محرابي طاق، جو وڏي ديول جي مکيه محرابي طاق جي ٻاهران متصل ٿئي.

Apophye

پيلپائي جي سرستون ۽ پاستون جي هيٺان، مٿان هلڪو يا ٿورو وڙ.

Applied column

ڏسو: Engaged column.

Apron

هوائي اڏي تي سخت پڪو پٿر، جتي جهاز بيهي، سامونڊي گوديءَ جي لنگهه هيٺان وڌيل ڪرو يا ٻٺو دريءَ جي چائنٿ هيٺان اُڀريل قاب يا ڏيو.

Apse

محرابي طاق، ديول جي اوڀر پاسي يا ننڍي ديول جي ڇيڙي وٽ، گولائون يا ڪنڊن سان طاق.

Apteral

ڪلاسيڪل طرز جي عمارت جنهن جي پاسن سان پيلپاوا نه هجن پر پڇاڙيءَ ۾ هجن.

Aqd

گنڊي ڇت (aqd-mazahar)

(cross-vault) aqd- barrd, vault)

Aqueduct

نالي، ڪسي، (رومي نمونو اهو آهي ته ونگن تي مٿاهين ٺهيل عارضي قسم جي ڪسيءَ رستي پاڻي

پهچائبو آهي). سرن جي ٺهيل عارضي ٿوري وقت لاءِ ڪسي، ستون بر نالي.

Araeostyle

ترتيب جنهن ۾ هڪ پيلپاوي کان ٻئي تائين وچ ۾ چئن (پيلپاون جي) قطرن جيترو مفاصلو هجي. (اهڙي ريت پيلپاون جي وچ ۾ مفاصلن جي لحاظ کان ٻيون به ڪيتريون ئي ترتيبون آهن).

Arbour

گوشه۔ عافيت، باغ ۾ گهڻو ڪري، جافريءَ سان اڏوآت جنهن تي اڪثر گلن واري ول چڙهيل هوندي آهي.

Arcade

ونگن جو سلسلو، جو ٺلهن يا ٽنڀن تي ٺهيل

هجي. يڪيل گذرگاهه

جنهن جي پاسن سان

دڪان هجن، چٽيل

گذرگاهه، ونگاڻو.

Arch

ونگ. محرابي شڪل، هن جا

لڳ ڀڳ ٻه اڍائي درجن قسم آهن:

Basket	Catenary	Corbel
Dispressed	Discharging	Drop
Elliptical	Equitetal	False
Horse shoe	Keel	Lancet
Ogee	Pointed	Raking/ Rampant
Segmental	Segmental points	Shouldered
Skew	Stilted	Strainer
Tudor	Straight	Blank
Relieving	Rowlock	وغيره

Arch braces

مڙيل ٽيڪون (braces) جيڪي جوڙڻ جو ونگ ٺاهين.

Architectonie Lavanya

Architrave

ڪنهن عمارت جو مجموعي طور ڏيک، تاثر.

سر لنگهه ٺلهه کان ٺلهه تائين، برستون جو بنه

هيٺيون شهتير، جيڪو سرستون

تي رکيل هجي (مختلف جزن

جو گڏيل نالو هن ۾ زهر سردر

ٻانهيون شامل هجن ٿيون).

Archivolt

ونگ جو اندريون حصو 'ڪوٽو' يا
ان جي گھاٽڙ گھٽت. ونگ جو
پائڪمان کان پائڪمان تائين
سڄي هيٺين سطح (Intrado) تورانه ريڪا.

Arcuated

ڪماندار اڏاوت جو قسم جيڪا ونگن سان هجي.

Ard

ويڪر، موڪرائي (width).

Ardha Chandra

اڌ گول پٿورين واري چاٽهي.

Ardha mandra pam

ڪمرو يا ڪوٽڙي جيڪا مکيه دالان کان اڳ ۾ هجي.

Arena

گول تماشاگاه جو وچون پٿر جتي
تماشو ڪجي / تنهي مرڪز
ميدان يا پٿر رنگ پومي.

Arris

ٻن سطحن جي ملڻ ڪري ٺهيل ٽڪي، مڙي يا
مڙيل گنڊ، آندي.

Arsenal

آتش خانو، هٿيارن ۽ بارود وغيره رکڻ لاءِ جاءِ،
بارود خانو.

Artisan

ڪاريگر، ڪلاڪار، هنرمند، دستڪار يا حرفت
۾ ماهر، پٿر استاد، ڪاسبِي.

Aruna stambha

ارونا کي اربين ٺلهه، ارونا ڪنڀا.

Aryaka

پنج ڪميا يا ٺلهه، جيڪي ٻڌ ڌرم جي پنجن
ڌيانن جا اهڃاڻ ۽ پوڄا لائق ٿين.

Asas

پيٽڙه، بنياد، اساس.

Ash hole/pit

چلهه جي وچ ۾ رک ڪئي ٿيل لاءِ چڱهه (رڪڻو).

Ashlar

گهٽيل، پلٽيل يا پٿريل مسالو
(Masonry)، (سرون، پٿر وغيره)
ٽاڪيل پٿر، گهٽيل پٿر.

Ashlar piece

ننڍي آڀي ڪاٺي جيڪا (wall-plate يا Timber- pad) کي مٿين پٽي سان ملائي.

Ashta Dikpala

اٺن پاسن جا محافظ اٺ يوراج.

Ashta-Bhadra

اٺڪنڊو آٺاس، اٺ پاسو (جنهن کي اٺ پاسا يا ڪنڊون هجن).

Asna

آسٺ، تخت، گادي نشست.

Asta sutra kam

پاڪ-پارت عمارت سازي ۾ عام ڪم ايندڙ اٺ اوزار.

Astanah

اُجلومندبل شفاف گنبذ، جنهن ۾/ مان ڏسي سگهجي

Astragal/ Kumuda

نله يا پيلپاوي کي پائيسٽون جي مٿان گول حصي وارا بند يا ڪنگڻ.

Astriod

تاري جهڙي شڪل جو ستاري نما.

Astylar

بنا نلھن وارو پيلپاوي يا نئين کان بغير (مهاڙي).

Asvathara

مندرجي ٻھري يا تهه خاني ۾ گهوڙي جو گھڙيل مجسمو / پتلو نقش اسٽپ.

Ata

(ترڪي، فارسي ٻوليءَ ۾) ديوار، پٽ.

Ata (Hindi/ Skt)

alcove, niche طاق، پٽ ۾ بيٺل جاءِ (زينت لاءِ).

Athisthana

(base) بنياد، پاڻو.

Atlalaka

(tower) منارو، برج.

Atlantes

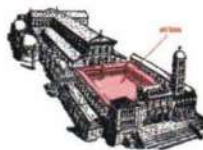
(رومي لفظ telamones) نلھن جي عيوض مرد جو مجسمو (kichaka) پر جيڪڏھين عورت جو مجسمو هجي تہ ان کي (canephora) چئبو.

Atop

چوٽيءَ تي، مٿان.

Atrium (pl.Atria)

(رومي) گھر ۾ کليل ميدان، بعضي گھڻماڙ جاءِ ۾ بہ وچتي ميدان ٿئي.

Attic base

(گهڻو ڪري ionic نلهه جي) پائيسٽون تي

پٿيون اڀريل ڪورون يا
پٿا ڪنگڻ، هيٺين جو
قطر وڌيڪ ٿئي ٿو.

Attic storey

ماڙي، ڪنهن عمارت جو مٿيون طبقو يا طبقا

Auberge (An inn)

سراءِ، مسافر خانو.

Aumbry/ambry

ڪپٽ يا طاق جنهن ۾ مقدس / پوتر ٿانو يا
باسن وغيره رکجن، باسن خانو.

Avant corps

عمارت جو اهو حصو جو واضح طور مڪيه اڏاوت
کان وڌيڪ يا ٻاهر تي نڪتل هجي، زائڊو.

Axial plan

عمارت، جنهن جو مدار، مرڪز سان نه پر، ڊيگهه
سان لاڳاپيل هجي، ڊيگهه پر رٿا.

Axonometric
projection

ڀونءِ پيمائي نقشو يا خاڪو جيڪو درست
ماپن موجب، ٽي-رخي (three dimentional)

Azulejo

صورت ۾ ڏسجي.

روغني يا رنگدار سِر
جيڪا مٿان ڏيک لاءِ
لڳائجي.

Reararch / Rere arch

در يا دري وغيره جي ونگ جيڪا اندرئين
پاسي ٿئي ۽ ٻاهرئين ونگ کان ڪنهن ريت
مختلف ٿئي/هجي.

B

Babel

گهڻي اوچي اڏاوت،
غير ضروري بلند عمارت.

Bada

مندر جو چورس ڪمرو (سواءِ

sikhara جي) بنا ڀت ڪمري جون ديوارون.

Bagnio

گرم حمام خانو، مشرقي جبل، ڇڪلو.

Baguette/
bagnette

گهٽ، تنپ جي اڌ گهٽيل چوٽيءَ (astragal)
وانگر اڌ گول جهڙي گهٽ يا نمونو.

Baignoire

ٿيتر يا گُٽي ۾ عارضي دڪانن جي سطح تي
نويڪلوياءُ الڳ ڪمرو.

Bail/ bayle

ڪنهن ڪوٽ (castle) جو اندريون اڱڻ يا ان جي
ديوار. ٽوٽين وسيلي قلعي بندي جون نروار ڪيل
حدون. گهوٽن کي الڳ رکڻ لاءِ وچواريون اربيون.

Bajri

بجري (gravel).

Balcony

ڀت کان ڏنگين، مدن يا ٺلهن تي
بينل چموترو جنهن جي ٻاهران
جهنگلوياءُ لائاستون هجن. وڌاوت.

Baldachin

(ڏسو Ciborium). ڇٽي جيڪا تخت، قربانگاه يا
دروازي جي مٿان نويڪلي ٺلهن تي يا ڀت مان يا ڇت
کان تنگيل هجي. اها ڪجڻ جهڙي به ٿي سگهي ٿي.
اڳيون صفحو يا دلان.

Bali-mandapa

Balistraria

چوبي ڪمان کانچو (عسڪري عمارت سازيءَ
۾). گنگرن ۾ چوبي ڪمان لاءِ
ٺهيل کانچو (چوبي ڪمان cross bow).
ٻنو ڏاٽو، گهٽيل ورو، روڪ / رنڊڪ.

Balk/ baulk

Ball-flower

ڪنهن خال يا چڱهه ۾
ڪينهونءَ (بال) جهڙو نقش.

Balloon

ڦوڪڻو اڏند ڪٽولي، ومار.

Balneary

ننڍو ڪلال خانو، هوٽل.

Baluster/ balustrade

لانو ستون، جهنگلي يا چاچي وغيره جي
مٿين ڪاٺي وغيره، جن لائن ستونن تي بيهي،
ستونن جي اهڙي سلسلي ۽ جهنگلي
کي گڏي balustrade ڪوٺيو آهي.

Bamli

دربار يا صحن (court يا courtyard).

Band or plat bank

انگهڙيل آپريل حاشو جيڪو ديوار جي ٻاهران
تئي. آپريل حاشو.

Band stone

اوسار جو ڪوبه عنصر جيڪو پٽ ۾ ٻست
پيل هجي ۽ اوساري کي سوگهو ڪري

Banderol

سڌو پتو جنهن تي ڪجهه لکت هجي يا ڪي
نقش ٺهيل هجن.

Bandetel

تنپ (column) جي چوڦير ننڍي سادي گهٽرت.

Bandhana

ٻنڌڻ، ڀاڱو يا حصو پٽ تي مختلف قسمن جا
گولا يا گهٽرتون.

Banister

جهنگلو، جهنگلي جون اڀيون ڪاٺيون،
انگهڙيون، مٽڪا.

Bank

مٽي اڀريل وڪريا ميدان يا زمين.

Banquette

مٿاهون رستو پاڇ، ڏس، قلعي جي ڏسبندي
جنهن تي سپاهي پهرو ڏين، پل جي پاسن کان
مٿاهون رستو (foot path).

Baoli

باٿولي، کوھ، جنهن ۾ اندر پاڻي تائين پهچڻ
لاءِ/ پوڙيون هجن.

Bapistry

اڪثر ديول کان الڳ عمارت جنهن ۾ بپتسم
جي پاڻيءَ لاءِ برتن به هجي. بپتسم لاءِ عمارت.

Bar

لڪڻ، ٽنڀو (Rod, pole).

Baradari

باره دري، نوڪلي ڪليل ڇٽي، جنهن جي هر
پاسي تي لنگهه هجن.

Barajhanir

مندرجي دروازي تي اُڪريل ڇٽ (اوڙيسا).

Barandi

مندرجي بادا ۾ چينو يا ويري (partition) يا حصو.

Barbetle

دمدمو، قلعي جي ديوار اندر ٿلهو جنهن تي توب

رڪي هلائي ٿي.

Barbican

ڳڙه گُج، شهر پناهه جي لنگهه
وٽ ٻاهر وڌيل بُرج، دُوري برج.

Barga

برگو: گهڙيل کاڌ جو ٽڪر يا تير، وَرو.

Barge

(gable) پاڪي ڇٽ، ٽڪنڊي مهاڙي يا جنڊيءَ

واري ڇٽ.

Barge boards

ٽڪنڊي ڇٽ جي لڙيل

ڪنارن جي چيڙن کي ڍڪڻ

لاءِ لڳايل کاڌ جا تختا.

Barge stone

ٽڪنڊي ڇٽ جي لاهيءَ واري پاسي تي لڳل

پٿر / سرون.

Barge stones

پاڪيدار يا ٽڪنڊي ڇٽ جي ريڪا يا ٻهيءَ ۾

لاهي سان لڳل پٿر يا سرون.

Barhole

ديوار جو سوراخ جنهن ۾ دروازي جي ٽاڙي

(bolt) پوي.

Barmkin

ڪوٽ (castle) جي ٻاهرين ڀت يا ان تي

ٺهيل ڪنگرا.

Barn

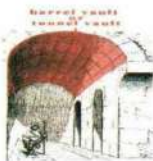
سادڙي اڏاوت جيڪا اناج يا چاري رکڻ جي

ڪم اچي، پانڊو.

Barracks

مستقل ساديون ڪوٺيون يا ڪمرا جن ۾ سپاهي
يا فوجي رهائجن.

Barrel- vault

سرنگهي تيجر، لاڳيتا محراب
(Tunnel vault: ڏسو)

Barricade

گهٽي يا روڊ بند ڪرڻ لاءِ عارضي ٺاهيل
رڪاوٽ، ديوار.

Barrier

لوڙهو، بند، لڪڙ ڪوٽ، احاطي جو دروازو.

Bartizan

پيڙ پني يا مناري جي چوٽيءَ واري ڪنڊ کان
مٿي وڌيل مناري لڳهو مينار.

Basanta

پت ۾ ٻاريءَ يا ڏيبي جهڙو ڪو عنصر.

Base

پائيسٽون، پيڙهو، ٺلهه يا
پيلپائي جو هيٺيون حصو.

Basement

مڪيه عمارت جي هيٺان يا زير زمين طبقو/ اڏاوت.

Basilica

(ڏسو: خاڪو) گرجا، جنهن ۾ Aisles apse,

nave north يعني منڍي واري/

عرضي ڏيڍي ناف، محرابي طاق

(پڇاڙي ۾) ۽ (پاسن کان) بغلي

نشتون هجن.

Bass- relief

گهٽ اياريل يا ويٺوڙو
چٽ/ اُڪر.

Basti

مندر (Temple)

Bastile/ bastille

جبل، قيد خانو، قلعو (outwork redout).

Bastille/ bastel

چُرِي سگهندڙ منارو قلعي جي بچاءِ جو برج.

Bastion

برج.

Bastle/ bastel

بني پر گهر، ڪيت گهر.

Bats

سِروٽا (سرن جا ٽڪر).

Batten

سنهيون چيريل ڪاٺيون يا پٽيون.

Batter

خميدگي، مٿ سوڙهي

هرمي ديوار، ديوار جيڪا

مٿي هڪ پاسي کان لڙي

سوڙهي ٿئي.

Battery

مورچو توپخانو ڪڏيون (آري

وينل ڪڪڙين لاءِ)

Battlements

ڪنگرن وارو پيڙهڻو/ڪنگرا، ڪنگرن وارو لولو.

Bawn

ڪوٽ (castle) جو ايوان، گهر جي ٻاهران

ڪوٽ يا ديوار ۽ ڍور ڍڳن جو واڙو يا پاڻ.

Bay

ڪڻ، جاءِ جو عمودي حصو

جنهن کي الڳ ڇت ٿئي يا

پاسن کان نلھن يا ڀت ڀرن

وسيلي جدا هجي.

Bay Bridge

پٿر مان ٺهيل ڳڙهي. ڪوٽ (castle) جي وچ

Bay window

۾ کليل ميدان، ايوان يا اڱڻ.

ديوار کان ٻاهر تي نڪتل

دري

Bazaar

بازار، بزار، بازار.

Bead and reel /

Astragal. پويل مٿين جهڙي مالها، ڏسو

Bead fillet

Bead moulding

ڪنهن entablature (پرويس بالا) ۾ corna

(ڪنار پٽي) ۽ freeze (سندريند) جي وچ

واري ٻڌ/گهڙت.

Beakhead

مختلف سامهوارن (جنهن ۾

ماڻهوبه آهي) جون مٺنديون جن

جي چڪ ۾ ڏوري ٺهيل ٿئي.

Beam داسو ورو شهتير، اڏاوت جي مکيه ڪاٺي يا تير ڪام جا هڪ ڀت کان ٻيءَ تائين پوي، (joist) اريبي داسو.

Beaux art style هڪ ڪلاسيڪل اڏاوت جو نمونو جيڪو خوبصورت ٿئي ۽ ڪيترن ئي ملڪن ۾ رائج آهي.

Bedi ويدن جي پاٺ لاءِ خاص ڪمرو يا صفحو.

Bedight مزين ڪرڻ، سنوارڻ، سينگارڻ.

Beehive house چوٿري نما، پراڻي ڍنگ جي اڏاوت (گول پٽ رٿا (plan) ۽ گهڻو ڪري پٿرن سان ٺهيل) چٽي وڙو گهر.

Beetle اڳتي جُهڪيل.

Beki ڪلعي ۾ آلمان جي هيٺان پيل پٿر يا ٺڪر وغيره جو ٺڪر.

Belfast roof bowstring (frame) ڇت جيڪا مڙيل ڪاٺين جي ناني (work) ۽ چوبي چپرن سان ڳنڍيل اتصالي دامن tie beams تي اڏيل هجي.

Belfast roof يا bowstring roof مڙيل چوبي ڏریدار پايڻ واري ڇت، جنهن ۾ افقي ڀت پٽا هلڪڙن اريبي ڪاٺ جي جهروڪن سان جڙيل ٿين.

Belfry گهنڊ خانو، مٿين ڪوٺي، ڇت يا مناري جي مٿين حصي ۾ گهنڊ جي جاءِ، جرس گاه.

Belfry گهنڊ لاءِ خانو، گرجا جي چوٽيءَ ۾ گهنڊ لاءِ ڪمرو يا خانو، چُرڻ جهڙو چوبي منارو. گهنڊا گهر.

Bell cote

Bell gable

گھنڊ چؤنڪ، ڇت تي
ٺهيل چؤنڪ جنهن ۾
گھنڊ تنگيل ٿئي.

Belvedere

نهار / نظر منارو (gazebo). گھر جي ڇت مٿان
نظر گھمائڻ لاءِ منارو، منظر گاه.

Bema

مقرر يا واعظ لاءِ ٺھرايل ٿلھو (Tribune) ٿلھو. محرابي جاءِ
(apse) ۾ پيادرين لاءِ اڏيل ٿلھو.

Bench

ڊگھي نشست.

Bench-ends

(پڻو pew) ڪليسا ۾ نشستن واريون بينچون
جن جي ھڪ ڇيڙي تي ٻانھون ھجن.

Benching

نشستن جي تري جي گولائي، تري ۾ ڪنڊن
جي گولائي.

Bending movement

مرڪزي قوتن جي نتيجي ۾ شھتير وغيره تي
پوندڙ مجموعي اثرات يا وڙ. موڙيندڙ حرڪت

Berm

ڪوسوڙھو ڪليل رستو جو ڪاھي ۽ حفاظتي
ديوار (rampart) جي وچ ۾ يا قلعي جي ڀت ۽
خندق جي وچ ۾ ھجي.

Beton brut

خام / رھجي ويل مسالو (shuttering) (چوبي
قالب) ھٽائڻ بعد، اصلي يا ڪچي حالت ۾
رھجي ويل مسالو.

Bevel

گونيا، ڪُنڊ مارڻ.

Bhadra

شڪارا جو سڌو يا سنئون پاسو.

Bhamli

مندرجي ديوار جي اندرين پاسي ۾ ٻھرو يا خانو.

Bharma

(گجراتي) ”ڪنھن شيءِ جي“ چوڦير ڦرڻ لاءِ رستو.

Bhoga mandapa

پوڳ منڊپ، ھال، جنھن جون ڀتيون شعاع
موٽائين (refractory hall)

Bhumika

پوميڪا، منزل، طبقو، ماڙي.

Bidet

مٿاهون سوڙهو غسل خانو جنهن تي لانگ ورائي ويهجي.

Bight

رسيءَ جو وڪڙ يا ڳارو وڪڙ، ڪناري ۾ ڪوپ، اڀسمنڊ.

Billet

چوڪور يا ويٺائي ٽڪر مقرر فاصلي تي يا متبادل ترڪيب ۾ ٺهيل هجن.

Billet

ڪاٺيءَ جو ٽن پاسن کان گهڙيل ۽ چوٿين پاسي کان گولائي وارو ٽڪر، ڌاتوءَ جي لسري يا ننڍي لٺ، ڪنهن پوري گهٽت ۾ رکي رکي پيل ننڍا ويڙها، ننڍن اسطوانن (cylinders) ۾ وڌيون ڏسو (through stone – tie beam).

Binder

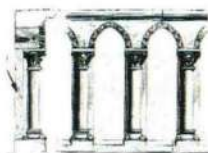
Bistro

ننڍو گتو يا هوٽل.

Blade

ڦرهو (پسو crucks).

Blind arcade

بند ڪماني گذرگاهه (ڏسو arcade) ونگن جو سلسلو جو پيلپاون يا ٽنڀن سان هجي پر ڀت سان لڳل هجي.

Blind Tracery

ڀت، دروازي يا ڦالڪي جي مٿان لڳل يا ٺهيل جاريءَ نما چٽ يا نقش ونگار.

Blind window

ڀت وغيره ۾ جڙيل دري

Blindage

لشڪر لاءِ پلوڀڙو، گڪن جي ٿيڻي.

Block

گهرن جو جهرمت، ويڙهو اوسار (masonry) جو تيار ڪيل چڪو.

Block house

اڪيلو قلعو ننڍو عارضي قلعو هڪ ماڙڪاڻ جي عمارت

Block house

ڪاٺ يا پٿر جو گهر / عمارت جنهن ۾ حفاظتي لوڳها تير هڻڻ لاءِ هجن.

Block plan

ڪنهن عمارت جي رٿا جو (بنا تفصيل) نقشو، جنهن ۾ آس پاس ۽ پاڻي جو نيڪال وارو نظام ڏيکاريل هجي.

Blocked

(لفظ پيليائي لاءِ استعمال ٿئي) پيليائو جنهن ۾ ترتيب سان (blocks) يعني چڪا ٺهيل هجن، جيئن gibbs surround ۾ ٺهيل هوندا آهن.

Blocked column

پيليائو جنهن ۾ متبادل چوڪور ۽ گول چڪا هجن، مختلف گهاٽا جي چڪن مان ٺهيل پيليائو.

Blocked rustication

چڪا اوسار، ڪهرن، ڪٽرڻ يا اڻگهڙيل چڪن جي اوسار.

Blocking course

(ڪلاسيڪل عمارت سازيءَ ۾) پٿرن جو سادو

بار جيڪو ڪنهن عمارت جي مٿين ڪناري تي يا عمارت جي پيٽر هٿان ڏنل هجي.

Bloom's burry

ٺهڪي ٺهڪي وارو يا رهائشي پاڙو وضع قطع وارو محلو.

Boast

ٻاهر نڪتل يا وڌيل پٿر جيڪو اُڪر يا چٽسالي لاءِ ڇڏجي.

Boasted work

سنگتراشي يا چٽسالي لاءِ تيار ڪيل سادا ڪمايل چڪا.

Bodhigai

(pushpa bodika) دراوڙي سرستون جي وڌيل ڏنگي.

Bodhika

پيليائي جو سر، سرستون.

Boiserie

سنهڙن اڀريل چٽن سان سينگاريل قابڪاري

Bole

پٽ ۾ ڪٽو.

Bolection moulding /
Balection

ربط ساز گھڙت. ٻن مختلف سطحن جي وچ ۾
وڌيل گھڙت (جا سونهن به وڌائي) قاب کان
اڳتي وڌيل ڏاڻو يا ڏنو.

Bolster

ٿمر، مٺو، وچتي ڏنل آڀي تيڪ.

Boma

بچاءَ جو ڳو احاطو، پوليس يا فوج جي چوڪي،
واڙ وارو لوڙهو.

Bond

جوڙ (سرن يا پٿرن جي
اوساري جو)، ڳنڍ

Bond

سرن يا پٿرن وغيره جي اوساري اوساريءَ جون نمونو.

Bond stone

(ڏسو parpen) ٻه رخو پٿر، ٻنهي پاسي نڪتل
يا وڌيل پٿر يا سِر.

Bonnetile

مڙيل سرون، ڇت جي ڍاڪن وٽ ملندڙ سرن
جي ڍڪڻ لاءِ ڪم ايندڙ مڙيل سرون وغيره.

Booth

ڪپڙي سان ٺهيل اجهو يا گبرو، ميلي ۾ تنبو
بازار يا نمائش ۾ هٿ يا هتي، مانڊڻي

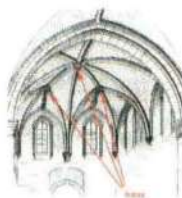
Borrowed light

اندريون دريون، اڌاريل روشني.

Bosh

بني جي ڪهي جو هيٺيون لاهاندي وارو حصو.
ڍڍ کان ڇلھ تائين.

Boss

گل ميخ، ڇت يا مڙيل ڇت
وغيره جي ڏانڊين (ribs) جي
ميل يا چوسول تي لڳل گل ميخ.
ڪوٽڙو جيل يا قيد خانو.

Bostille

خراب ڪم، گندي يا ٻري مرمت.

Botch

Bothy

پونگي، جهڳي، هڪ
ڪمري جي جاءِ جنهن ۾
ڪمي يا مزدور رهن.

Boudoir اندرون خانہ، ننڍڙو گهر (bower).

Boulder پاڻيءَ جا گساييل وڏا پٿر، مٽڪا.

Boulevard وڻڪار مان لنگهه يا رستو، شاهي گهٽي يا رستو جنهن جي پاسن سان وڻ هجن، ٿڌي سڙڪ.

Boulevard/
bulwark ڪشادو يا ويڪرو رستو شاهراه، قلعي جا ٻاهر تي نڪتل برج خاص ڪري لنگهه جي پاسن سان.

Boundary حد، سرحد، چيٽڙو، ڪنارو.

Bounds اوساريءَ جا مختلف قسم يا طريقا، مختلف جوڙ.

Bow string roof (ڏسو belfast roof).

Bow Tell (edge roll) ڪُروي گهٽت، جنهن جي تراش $\frac{3}{4}$ کولي جيتري هجي.

Bow window مهاڙي ۾ وريل ڳڙڪي، گولائيءَ واري دري.

Bow window ڏسو bay window.

Bowat/bowet/ beset (Lantern) روشنڊان.

Bower منهن، گوشو، ڪُنڇ جيڪو وڻن جي جهنڊ يا وڻن جي ويڙهه هيٺان هجي.

Bow-street باغ جي پرواري گهٽي يا رستو.

Box ڪوڪو، ننڍڙو بهراڙيءَ جو گهر / ڪوٽڙي يا مثال طور rectory پادريءَ جو گهر / رهائش گاهه

Box ڪوڪو (ڪوٽ ۾) پڇيرو دٻو، ڪنهن ٿيڙ يا ڪلال خاني ۾ الڳ ڪمرو، چوبي چينو (partition) يا ستوني سلسلو/ قطار، پيڙ بني تي عارضي حفاظتي اڏاوت، ڪتل چوبي منارو، قصر جي ڀت تي ڍڪيل گيلري (شه نشين) ڪنهن بني سان گڏ نقش و نگار، ڪناري (cornice) گولو فوجي پناهه، اولو.

Box Frame

ڪوڪائي چؤنڪٽ، ڪوڪي نما ڪڪري / ڳچ
جو چؤنڪٽ جنهن ۾ ننڍا ننڍا خانن وانگر
گهرڙا هجن.

Box pew

ڪليسا ۾ پڪيون ڪتل نشستون، هنن جي
چوڌاري اوچو چوبي احاطو ۽ ننڍڙو درٿڻي.

Brace

سڌيون يا مڙيل اريبي صورت ۾ جڙيل ڪانيون
جي چؤنڪٽ کي سگهارو ڪرڻ ۾ مدد ڪن.

Bracket

(corbel) ڏنگي، اڪثر مرغولي يا وراڪيل

صورت ۾ ڪنهن به شيء جي
ڏنگي جا ڪنهن وڏا وڙي کي
ٽيڪو ڏئي، نالڳو مدن.

Bracketed stairs

ڏنگين وارا ڏاڪا / چاڙهي يا ڏاڪڻ جنهن جي
هڪ يا ٻئي ٻانهيون ڏاڪن جي نسبت سان
ٺهيل هجن يا ته انهن جي وريل / گول قدمن هيٺان
مزين ڏنگيون هجن.

Brahma kanda

چوڪور قطع وارو ٽنڀ (column).

Brand reth

ڪوه جي چوڌاري جهنگلو.

Brandi

پت جو حصو ڀاڱو.

Brattishing

ڪنهن پليٽي يا ڪناري جي
مٿان ٺهيل خوبصورت ڪلني.

Breast height

اندروني لاهي (inner slope)، قلعي جي ديوار يا
پناهه جتي گولاباري کان بچڻ لاءِ ويهجي يا ٺوڙجي.

Breast wall

ڪنهن مٿيءَ جي بند کي روڪڻ لاءِ (پاسن
سان ڏنل) ديوار.

Breast work

وقتي يا عارضي بچاءَ لاءِ چند فوت اوچي اوت
يا اولو.

Bressumer / breast
summer

افقي ورو/شھتير جنهن تي مٿان پت ٺهيل
هجي يا لٽريل ڇت جي وڌيل حصي کي جهلي.

Brick work

هن ۾ stretcher, header ۽ closer جي ڪيڏ
آهي. اوساريءَ ۾ header يعني ويڪرو پاسو
stretcher يعني ڊگهو پاسو ۽ closer يعني
اڌ استعمال ٿين ۽ سامهون يا ٻاهران نظر اچن.
اوساريءَ جا ڪيترائي قسم ٿين.

Brick-nogged partition

اهڙو ڇينو (partition) جو ڪاٺ جي
چؤنڪٽ ۾ سرون اوساري ٺاهيو ويو هجي.

Bridge, Bridge head

پل، پل ندي، واھ، گھاري مٿان جيڪا ڪن ٻن
اتاهين کي ملائن لاءِ ٺاهي
آهي هن جا ڪيترائي
قسم آهن.

Brise-sokil

اُس۔ روڪ کليل دري جنهن ۾ اس جي بچاءُ
لاءِ اُڀا يا پاسيرا لڳايل پٿر يا پڪا/پڪ هجن.

Broach spire

گھڻو ڪري انڪنڊي رٿا سان ڪليسا جي
مناري مٿان وڌيل نوڪدار چوٽي.

Broach stop

ڏسو chamfer (stop- chamfer) سطح،
سطح جو آرائشي انت يا ڇيڙو.

Broch

(ڏسو beehive house).

Broch

(اسڪاٽ) ڊگهو گول
پٿر جو منارو.

Broken pediment

عمارت جي مهاڙ مٿان ٺهيل ٽڪنڊو، جيڪو
پڳل يا کليل هجي، اهڙي ٽڪنڊي تاج يا
چوٽيءَ وٽ پڳل يا کليل هجي، وڌياري
سنتوري

Brow

تختن جو لائون رستويا زينو جهاز يا پيڙي تي
پاڻي مٿان اچڻ وڃڻ جو رستويا پل.

Brownstone

پٿر جو قسم، جنهن جو رنگ ڌنڌل يا پورو ڳاڙهو ٿئي

Buerane

ڪلاسيڪل عمارت سازيءَ ۾ ڍڳي جي ٺنڍي
ڪندي پاتل.

(هڪري يا رڍ جي ٺنڍي کي aegricane چون.)

Building

عمارت، گهر، اڏاوت مبانِي.

Bulbous (dome etc)

قمقمي نما: ڍڳهي ڳچي
سان گنڍ.

Bulkhead

ڪليل دڪان، خانو، ڏهو، جهاز جي ڪمرن جي
وچواري ديوار.

Bull's eye window

ٺنڍي گول دري Ceil- De- Bceuf وانگر.

Bullate

ٺنڍيل، ڦوڪيل، پٿر ڍار ڳانڍڻو، ڳانڍڻو.

Bullwork= ram part

حفاظتي فصيل، ويڪري مٿاڇري، چوٽيءَ سان
اهڙي ديوار جي مٿان پنڌ هلڻ/هلندڙن لاءِ رستو.

Bult's eye

ٺنڍي گول يا لولهيري شڪل جي دري

Bund

بند، دمدمو.

Bungalow

بنگلو، هڪ ماڙ گهر (هي لفظ ڏکڻ
ايشيا ۾ گهڻو استعمال ٿئي).

Burj

برج (bastion)، (بعضي نل يا مناري لاءِ به
استعمال ٿئي).

But and ben

ٻاهرين ۽ اندرين ڪوٺڙي يا ڪمر.

Butt

هدف يا نشان جي پٺيان ڌڙو.

Butting ram

پتين پيڇڻ لاءِ چٽواڳ ڳرو شهتير.

Buttress (7 kinds)

بوٽ: پشتو اوسار جو مايو يا ٿوڍو،
جيڪو ڪنهن پت سان لڳايو
وڃي ۽ دٻاءُ برداشت ڪري.

C

Ca-bane

ڍانچي (fuselage) ۾ هوائي جهاز جي پرن
کي آڌار ڏيڻ لاءِ نانو (frame work).

Cable moulding

گهٽ / گهاڙ گهاٽ جنهن
جي شڪل وڻيل رسي
جهڙي هجي

Cabled fluting

نوڙي کانچا، نوڙ جهڙي گهاڙ جا اڌ گول کانچا.

Caison

سڪتو خانو خالي ڪهي جيڪا زير زمين اڏاوت
لاءِ کوٽجي پوءِ ان ۾ مسالو ڀرجي (خاص ڪري
ڀليلن جي تعمير لاءِ).

Calotte

گنبد (بي گردو سار) اڌ گول شڪل جو گنبد
جنهن کي گردو سار (drum) نه هجي.

Camarin

ننڍي ديول (اسپين جي چرچ ۾) اوچي قربانگاه
جي پويان ۽ مٿان ٺهيل ديول جيڪا گرجا جي
وچ مان نظر اچي.

Camber

مُحدب ڪاٺ، ڇت ۾ استعمال ٿيل اهڙي
ڪاٺي جيڪا اڏاوت جي وچ کي پاسن کان
مٿي ڪري جهلي. لائن.

Came

ڌاتويا شيهي جي پتي جا شبڪيل (latticed)
درين ۾ لڳي.

Campa

(fillet) پٽيائو.

Campani form

گهنب نما، گهنب جهڙي شڪل وارو.

Campanile

گهنبدار منارو گهٽو ڪري مکيه
عمارت کان ڌار يا الڳ ٺاهجي.

Cancello

شبڪيل پردو يا جاري جيڪا مکيه ڪليسا
کي سرودگاه (choir) کان الڳ ڪري

Canephora

عورت جي تراشيل يا گهٽيل تصوير جنهن جي مٿي تي يا هٿ ۾ توڪري هجي.

Canes

کاڻ يا پٿر کاڻ.

Canopy

سائبان پيلپاون تي اڏيل ٽوپي يا چٽيءَ نما ڇت سان اڏاوت، در دريءَ وغيره جي مٿان وڏيل مڙيل ۽ سينگاريل ڇاتو.

Canti-lever

مَدَنُ.

Cap

هوائي چڪيءَ جي چوٽيءَ وارو اڙڪڻ، گهٽو ڪري گنبد جي شڪل جهڙو مولاتو.

Cap stone

پٿر، جيڪو ڪنهن اڏاوت جي چوٽيءَ تي

Capital

استعمال ڪجي يلڳ مائجي سرستون، ٽنپ (column) يا (pillar) جي چوٽي وارو ڦالڪو.

Caponier

قلعي جي ڪاهيءَ (خندق) جي آڀار ڍڪيل رستو/ گذرگاه.

Caracole

گهنڊيدار ڏاڪڻ.

Carall

ننڍڙو مطالعي جو ڪمر.

Carcase/ carcass

پڇرو يا ڍانچو.

Carin

ٻني نما اڏاوت، ٻنو.

Carnae alignments

وڏين چين يا پٿرن جا آثار (مختلف قسمن جا دفينا).

Carousel

چڪڙول، چڪر وارو وروڪڙ (رستو).

Carrel

ڪتبخاني ۾ مطالعي جي ڪنڊ.

Carrel/ carol

دالاني طاقچو دالان ۾ طاقچو (niche) جنهن ۾ راهب ويهي ڪم ڪري يا مطالعو ڪري.

Cartouche

آرائشي ڏيو جيڪو طومار (scroll) جي شڪل ۾ هجي.

Carve intaglio

اُڪٽيل ڇت. ڪنهن مادي ۾ کوٽيل ڇت يا نقش.

Carvelbuilt

تختا، هڪ ٻئي جي مٿان هڻڻ کان سواءِ ٺهيل.

Carvo-relievo

اڀريل ڇت، ڪنهن مادي ۾ اڀريل ڇت يا نقش.

Caryatid

پرستون (entablature) وغيره کي ٽنڀن لاءِ عورت جي صورت جهڙا پيلپاوا.

Cascade

چادر، آبشار، خوبصورت ٻاوانجهرو چاڙهو جنهن تان پاڻي چول سان لهي.

Casellated

ڪُنڀرن سان آراست.

Casemate

مُٽيل ڇت وارو ڪمرو جنهن جي ڀت ۾ مارا ٺهيل هجن ۽ بيرڪن يا توب خاني طور ڪم ايندو هجي. ڀت ۾ ٺهيل محرابي ڪمرو.

Casement

1. دري وغيره جي ٻانهيءَ جو قبضي يا انجيس وارو حصو.

2. پيلپاون ۽ ٽنڀن يا در وغيره جي ٻانهين ۾ لڪدار گهاٽ.

Casern (e)

(اڪثر جمع ۾) سپاه خانو، بوراڪون/بيراڪون

Casing

چونڪٽ، چونڪٽ جي اسٽرڪاري

Casino

ڪنهن وڏي گهر ۾ ننڍڙو پر آرست گهرڙو جيڪو ناچ يا جُولاڻ استعمال ٿئي.

Castellated

ڳڙهيءَ جيان، ڪُنڀرن سان، ڪُنڀريدار ڳڙهيوارو.

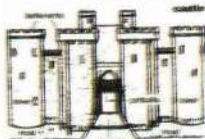
Casting

پلٽ (ڳاڙڻ يا پگهارڻ سان).

Castle

ڳڙهي، ديوار ۾ ڪنهن امير يا نواب جو گهر جيڪو

الڳ (گهڻو ڪري) هجي

۽ ان ۾ حفاظتي

بندوبست به هجي.

Castrum

فوجي پاڻو (camp) عام طور تي مستطيل

صورت ۾ ٻاهران برجن سان ديوار ۽ اندر ۾

مڪيه گهٽيون صليبي صورت ۾ رکن.

Cat

گهيري يا جلھ دوران ڇت جي مٿان چٽري / لڙيل

ڇت سان ڪمرو وغيره.

Catacomb

زير زمين قبرستان - مختلف سطحن

سان جدا جدا خانا ورائين يا

شه نشين وسيلي هڪ ٻئي

سان ملايل ٿين.

Catafalque

تابوتگاه، تابوت گاڏي

Catch basin

حوض، ٽانڪي، تراڻي، هيٺاهين، ڪڏ.

Cathedra

اسقف يا بڻپ جي ڪُرسِي يا مسند.

Cathedral

مڪيه يا وڏي ديول، وڏو گرجا گهر

Caulcole

ڪلاسيڪل ڪورنٽ سرستون مان ڪڍيل

ڏانڊي جيڪا هڪ پاسي واري ڪُنڊلي يا

وڪڙ ڪي جهلي.

Cause way Camps

(يورپ ۾) نئين پٿر جي دور جا لوڙها، آبادين

جي ٻاهران ڪاهيون ۽ ٻنا، رَنڊڪون.

Cause-way

مٿي ۾ رستو سنگ بستا رستو -

مڪيه عمارت ۽ ٻين لازمي يا ضمني

اڏاوتن کي ملائيندڙ رستو.

Cavalier

ڪوٽ پويان ٿلهو جيڪو توڻ رڪڻ يا

نظرداري ڪرڻ لاءِ استعمال ٿئي.

Cavetto سادي لڪدار گھاٽ.

Ceiling اندرين ڇت، گچ، سقف.

Cell تاجر جو هڪ خانو، جيل جي ڪولي

Cella ڪلاسيڪل معبد (عبادتگاهه) جو مکيه حصو
(جنهن ۾ پڻت سان واپس مڃسمور ڪيل هجي).

Cellure قربانگاهه جي مٿان نيمر اُستواني تاجر (پيئلن سان
۽ زيباوي) رستي جي مٿان نيمر اُستواني تاجر.

Cenotaph سماڌي فرضي قبر، سنگ يادگار
قبر جنهن ۾ مُردو نه هجي.

Centering scaffolding ڪوازو ڪنهن پڪي اڏاوت
کي عارضي ٿيڪ ڏيڻ لاءِ ڍانچو يا تختو.

Ceramics چيني / نڪر مان ٺهيل شيون (earthenware)
سفال سازي، مختلف مٽين مان ٺهيل شيون.

Chabutra چبوترو، ٿلهو.

Chaintimber گول رٿا واري سرن جي پت کي سوگهو ڪرڻ
لاءِ ڪاٺ.

Chair rail ڪمري ۾ چوٿير روڪ يا حاشيو جيڪو
گُرسِي پوئتي ٿيڪن سان به ديوار کي خراب
ٿيڻ نه ڏئي.

Chaitya ٻڌ ڌرم جو پهاڙ مان ڪوري ٻاهر ڪڍيل يا
اُڪريل مندر جنهن جي هڪ پاسي سُڪا
ڪيل استوپ هجي.

Chakla چڪرو، پٿر جو ماني پچائڻ لاءِ چڪرو.

Chakra چڪرا، ڦٽڻ، ٻڌمت جو پوتر ڌرم چڪر، وشنو
جي چڪري يا ٿالهي.

Chalet سئز طرز جي جهوپڙي

Chamfer

پنڇ، عمودي ڪٽائي، ڪنڊ مارڻ، ڪنڊ ڪري
ختم ڪري ٺاهيل اُرببي سطح.

Chancel

ڪليسا جي اڀرندي ڇيڙي جو اهو حصو
جيڪو مکيه قربانگاهه هجي ٿو.

Chancel arch

صدر ڪليسا جي اولهندي
ڇيڙي واري ونگ.

Chandova (هندي)

سائبان، عارضي ڇاپرو
(بخمل، ترپال وغيره جو)

Chandra-sila

چندرسل، زيارت جي دراڳيان رکيل يا ٺهيل
اڌ-گول پوڙي/ڏاڪڻ.

Chankadi

چوڪڙي رٿابنديءَ ۾ چونڪ ۽ چئن چئن
گهرن جو هڪ ويڙهو.

Chankrama

ٻُڌ گايا مهاٿما ٻڌ جو سير يا سُرگاه.

Chantry chapel

ڪليسا ۾ يا ڪليسا سان شامل ننڍي ديول،
جنهن ۾ ان جي باني يا ٻين جي روحن لاءِ
جشن - عام ٿين.

Chapiter

سرستون، تاج، ستون.

Chaptral

سرستون جنهن تي محراب اڏيل هجي.

Charnel- house

گهر يا ڀت جنهن ۾ مردا ۽ انهن جا هڏا رکجن.

Char-taq

چار طاق، چئني پاسي دروازي وارو ڪمرو ڇو
درو ڪمرو.

Chat (چت)

چت، جنهن جا مختلف قسم ٿين.

Chateau

ٻهراڙي جو وڏو گهر، ڳڙهي.

Chaukhandi (سنسڪرت)

چوڪنڊي، ڪاريگري موجب چوماڙ عمارت ۾
عام طور چتي يا چوڪور کليل مانڊوو.

Chauki	چؤڪي، پيلپاون جي وچتي کڻ، پيش دٻان جو لنگھ.
Chaumukh	پنيون مليل چار مجسما، هر مجسمي جو منهن الڳ پاسي يا چئني پاسي منهن.
Chaupar (هندي)	چؤپار/ چؤپال، چوراھو چؤنڪ.
Chauri	(fly-whisk) چؤئر، شاھي نشاني.
Chchandasa (سنسڪرت)	چند (لٽي ۽ تال) تعميراتي موزونيت.
Cheja (هندي)	رڌو، بار، هاري.
Chejara (هندي)	سلاوت، سنگ تراش، رازو.
Chemise	ڪوٽ/ محل (castle) جو اندريون احاطو. پٽ اندر ايراضي.
Chemitype	اُڪر جو يا پلٽ سان اُٿيل ڇٽ.
Chequer work	مختلف ماپي جي چوڪڙين سان پٽين ۽ فرش جي آرائش جو طريقو.
Chess	بيڙين واري پل جي فرشي جو هڪ تختو.
Chevaux de frise	ڪاٺ جي در وغيره ۾ لوھ جا نوڪدار ڪير جيڪي حملي وقت فوج جي جلھ کان بچاءُ جو ڪم ڪن.
Chevet	ڪليسا جي اوڀرندي ڇيڙي لاءِ فرينچ لفظ (هن ۾ محرابي طاق ۽ راهرو به هجي ٿو).
Chevron	ستين ليڪن جا نانگ وارا نقش (خصوصاً منارن يا پتيرن تي).
Chhajan (هندي)	ڇپر: ڪاٺ جي ڍانچي ۽ ڪڪائين ڇٽ سان.
Chhajja (هندي)	ڇڄو (balcony)، وڏا وڙو ڇڄھري.
Chhakka (هندي)	گُرسی يا بنياد (plinth)، چوڪي، جنهن تي عمارت اڏجي.

Chhapar khat

مڪيه دروازي جي مٿان چئن يا اٺن ٽنن تي ٺهيل
مستطيل شڪل جي ٽڪر نما چٽ سان اڏاوت.

Chhapar (هندي)

چپر (ڏسو chhajan).

Chhapar-band

چپر سان چپر جوڙيندڙ/ٺاهيندڙ.

Chhatra

تعظيمي چٽي (ٻڌمت جي).

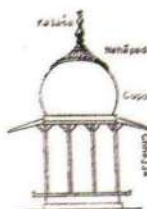
Chhatra yashti

چتراياشتي (ٻڌمت) تعظيمي چٽيءَ جي لَٽ، چٽهي

Chhatravali

چتروالي (ٻڌمت) تہ - چٽي، هڪ ٻئي مٿان
وڌيڪيون ۽ هيٺان وڌي پوءِ مٿان وڇولي ۽
صفا مٿان ننڍي چٽي.

Chhatri (سنسڪرت)

چٽري منڊپ، چنڊر سال، چٽي

(گنبد واري چٽ ٽنن تي ٺهيل)

(pillared pavilion, roofed by
a dome or cupola)

Chhatta (هندي)

اندروني بازار، چانيل يا مٿان ڍڪيل بازار

Chicago window

دري جا سڄي ڪٺ ۾ هجي ۽ ان ۾ چري سگهندڙ
شيشي سان چوڪ هجي.

Chik

چڪ، شطرنجي، جانري عمدي چڪ

بانس جي چيٽن جي ٿئي، هي درن،

درين وغيره تي اُس، گرميءَ، سرديءَ جي بچاءَ لاءِ هٿجي.

Chimney

چمني، ٿنڀيل بخاري

Chink

ڦوٽ، چير، ڌار، لوگهو.

Chita sala (سنسڪرت)

چٽ سال، تصوير خانو اهڙو ڪمرو يا صفحو
جنهن جي پٿين تي نقش ۽ نگار هجي.

Chitera (هندي)

چترڪار رازو، مصور.

Chitra (سنسڪرت)

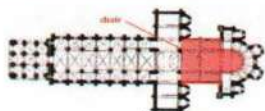
نقش ديوار ديوار ڪليسا، ديوار تي رنگين چٽسالي.

Chittagara

نگار خانو تصويرن رکڻ جو هنڌ يا جاءِ منڊلي

Choir

سرودگاه، چرچ ۾ ڳائڻ
وڃائڻ لاءِ جاءِ.

Chowk (هندي)

چؤڪ، کليل جاءِ جنهن جي چئنهي پاسي
عمارتون هجن، گهرن جي مجموعي جي وچ تي
کليل اڱڻ.

Chowki (هندي)

چؤڪي، چوڪي، پيٽرو، اپريل تڙو جنهن تي
گهڻو ڪري نلھ، پيلپاٽو يا پيٽرو اڏيل هجي.

Christies

لنڊن ۾ وڪري باز جو ڪمرو.

Chronogram

ماده تاريخ، وقت، سنج لکت / اکر جن مان
تاريخ نڪري ڪتبو.

Chunum

Cibourium

چيرولي ۽ چُن جو گُچُ.
چئي، شاميانو آفتاب گير.

Cill

Sill چائنٽ (دريا دريءَ جي).

Cimborio

روشنڊان، (اسپيني لفظ) ڇت کان مٿي نڪتل
اڏاوت ۾ روشني اندر پهچائڻ لاءِ.

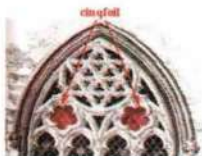
Cincture

پيلپاٽي جي ڳنهي جي چوڌاري ننڍي اُپٽيل
(convex) گهاٽو هجي جيڪا سرستون يا
پاستون ۽ ڳنهيءَ کي ڌار ڪري

Cingulum

شبڪي يا پيجري جهڙي اڏاوت.

Cinque-foil

پنج - ورقو / پنج پٽي
شڪل يا انگ جنهن تي
پنج پٽن يا پاڙيون هجن.

Cippus

يادگاري نل، يادگار طور ٺهيل نل يا ٺلھ.

Circle on circle

پتوڙو، رٿا يا پٽ رٿا (Ground plan) (تر - رٿا
۽ اُوچائي) پنھي ۾ موڙ.

Circumure

پٽ اندر بند، گهريل.

Circus

گولون چيڙن سان ڊگهي
مستطيل عمارت جنهن ۾ سنبيري
نشستون هجن.

Cirque

پڙ، تماشاگاه، قدرتي نظرگاه.

Circumvallation

کاهين يا قلعيندي ۾ گهريل (کاهي يا کوٽ
وغيره ۾ بند) هجڻ واري حالت.

Cistern

ٿانڪي، حوض.

Citadel

ڳڙھ. قلعي بندي جيڪا شهر کان وڌيڪ
مٿاهين تي هجي.

Cladding

ڪنهن عمارت جي ٻاهران اهڙو ڍڪ يا پوش
جيڪو ان جي حفاظت ۽ آرائش جو ڪم ڏئي.

Clapper bridge

پٿر جي ڊگهن چاڙهن (slabs) جي ٺهيل پُل،
کي چاڙها بدان (piers) ۽ کي مٿان رستو
ٺاهڻ ۾ ڪم اچن.

Clasis

ٿلهو يا سطح جو عالم پٺاهه کان مٿان لهندو
اچي عام سطح، زمين سان ملي.

Clasp

چپراس، هنن جي استعمال سان بي باربردار پيتين
جون ويڙيون ۽ بهتر پکي ان پسر جندڙ (گرمي
سرديءَ کان محفوظ) (Insulation) تي سگهي ٿي.
ڪلاسيڪيٽ، معياريت (رومي ۽ يوناني فن،
تعمير ۾).

Claustral

خانقاهي، حجري نما.

Clay

عام چيڪي مٽي جيڪا سڪڻ بعد ڳٽيل ۽
پرندڙ ڀر پسڻ بعد نرم يا مڙڻي ٿئي.

Clay wash

پاڻيءَ وسيلي پٽڙو ڪري چمڙي چڙهيل
بوٽلن وغيره کي پوڄي ڪرڻ لاءِ ريڪ مادو.

Clerestory

ڪليسا جي نشستن جي وچ واري رستي / لنگهه
مٿان ڇت تي مکيه ديوار جو حصو جنهن ۾
دريون ٺهيل ٿين.

Clevis

نعل نما ڪُنڊو، نعلي ڪنڊو.

Clinker

گرڙي / وڌيڪ پڪل سر.

Clinkerbuilt

ٻاهران هڪ ٻئي مٿان چڙهيل تختن سان
ٺهيل بيٺيءَ نما اڏاوت.

Clocher

گهٽتا گهر لاءِ فرينچ لفظ

Cloister

ڊالان، رواق، ورائڊو، ڍڪيل
گذريا لنگهه.

Close

مٺ يا وڏي ديول جو علائقو يا حد.

Closer

ڪنهن ديوار جو ڇيٽي وارو يا آخري پٿر، سريا ٽڪر.

Closure

احاطو، سير جو توتو جيڪو بار جي خاتمي تي
سنوت نه ٻيهڻ ڪري استعمال ڪجي ته جيئن
بار جو ڇيٽو سنوت ۾ نظر اچي.

Coarse stuff

چن، واري ۽ ڪڪ يا وار وغيره (جيڪي
پهرين، ٻئي ۽ ٽئين هٿ ۾ ڪم اچن).

Cob

گهگل. پٿري، واري، مٽي، ڪڪ مليل مال
جنهن مان پٽيون جوڙين.

Cobble stone

طبعي طور گول لسا پٿر (pebbles)، ننڍا گنل
پٿر (boulder) جيڪي رستي وغيره ٻڌڻ ۾
ڪم اچن.

Coffer-dam

جل روڪ اڏاوت، جنهن سان پاڻي ۾ بنياد
جوڙي يا اوساري سگهجي.

Coffers

ڇت ۾ ويٺل ڊبڪ، اندروني ڇت
۾ هيٺ ويٺل ڊبڪن جي زينٽ.

Coign

Quoin, ڪنهن شيءِ جو خوبصورت ڏيک يا
نظارو ڏيندڙ هنڌ.

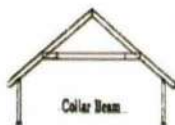
Collage orne

جوڙيل چتر، ڇت يا نقش، مختلف شين جون
چٽڪيون ملائي نقش ٺاهڻ.

Collar

گنبذ جو گردو سار گانگهو.

Collarbeam

پجريل ڪرنگهائين ڇت جي هڪ
ڪاٺي جيڪا چوٽيءَ کان هيٺ
ٻانئونجهرين ڪاٺين کي ملائي

Colonnade

ٿڌيل پيلپاون جي قطار
جنهن ۾ پوروڇوٽ
پيلپاوا ٺهيل هجن.

Colossal order

اهڙي ڪاٺ اڏاوتي صورت جنهن ۾ پيلپاوا
ڪيترن طبقن يا ماڙين مان گذرن.

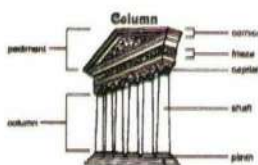
Colossus

آدمرقد کان وڏو مجسمو، ديو هيڪل بت.

Columbarium

جارن سنڀرين سان عمارت جنهن ۾ رکدان رکجن.

Column

پيلپاڻو،
گول ٿيڻو.

Common arch

عام ونگ.

Common bond

عام سر پٽ، چالو پٽ يا اوساري طريقو.

Common brick

عام سير.

Common rafter

پجريل ڪرنگهائين ڇت جي هڪ ڪاٺي
جيڪا ٻانئونجھري حالت ۾ لڳي.

Compages

پيچيده اڏاوت، ٺاڻو.

Complex (Buidling)

گهڻ، ڳاھت، ويڙهو.

Compo-board

پلستر بجاءِ ديواري تختا.

Composite	لوھ ۽ کاٺ جا ٻنڌ يا مڇا، (trusses) فٽنچيون.
Composite order	پوءِ جي ترتيب آهي جيڪا يوناني عمارتسازيءَ جي قسمن (ionic) ۽ (Corinthian) جو ميلاپ آهي.
Compound pier	گهڻين ڳنڍين وارو پيپلاٽو يا تنڀ.
Concentrated load	هر مرڪز ٿيل بار، مرڪز بار.
Conch	اڌ گولائون طاق جنهن جي مٿان اڌ گولائين چٽ يا اڌ گول چٽ هجي.
Concourse	کليل ميدان يا وڏو ڪمرو.
Confession	تاريخ جي اوائلي يا وچين دور وارا گرجا گهر، جن ۾ قربانگاهه جي هيٺان زير زمين بهرو يا ڪوئي هوندي هئي جنهن ۾ تبرڪات رکيل هونديون هيون (اعتراف جو ڪمرو)
Console	ڌنگي، ڪنڇڊيوار، نوٽ.
Constructivism	جمالياتي مظهر جيڪو روس ۾ 1920ع ڌاري پڻ پختو ٿيو. جديديت واري عملي نموني تان ورتو ويو هو. ڪن حالتن ۾ جڻ ته جماليات جي اُبتڙ هو.
Continuous import	پاڻيڪمان يا ونگ جيڪا هيٺ تائين هجي.
Continuous beam	شهتير جيڪو ٻن کان وڌيڪ ٽيڪن تي بينل هجي، گهٽ-ٽيڪو شهتير.
Continuous beam	يڪو شهتير، جو گهڻن ڪمرن يا اڏاوتي ايڪن ۾ لڳاتار/يڪو پيل هجي.
Contravallation	گهيرو ڪندڙن طرفان گهيريل جاءِ کي محصور ڪرڻ
Conurbation	(رتا بندي جو لفظ) ڳوٺن يا شهرن جو مجموعو جيڪي هڪ ٻئي سان ڳنڍيل هجن. شهرن جو ڳنڍيل مجموعو.

Continuous Beam

Coom ڪاٺ جو بوتو جنهن تي پل تعمير ڪجي.
ڪابه تجريا محرابي شيء.

Cope گاري جي يا گل جي قالب جو مٿيون حصو.
تجر، اڏاوت جو مٿيون پٿر يا بار.

Coped joint اهڙي گهاٽڙ جنهن ۾ هڪ شيء جو ڪٽيل يا
گهٽيل حصو ٻي جي ڪوريل حصي ۾ ويهي
وڃي يا ٺهي وڃي.

Coping مُنڊپير، اُشنيشا، سرديوار، ديوار وغيره جي مٿان
پاڻي وغيره کان بچاءُ
خاطر حفاظتي اڏاوت
يا تهه، توپي.

Cops ڪُنڀرا.

Corbel مورني، سُرڪ (سُرڪڻ مصدر مان) نٺ، وڌاوتو.

Corbelling سُرڪو، ڦير ڦار جو مرحلو جنهن ۾ هر مٿيون
بار هيٺين کان ٿورو اڳتي وڌيل هجي.

Corbiesteps (crow step) تجريل ڇت جون پوڙيون.

Cord جوٽو، رسي، نوڙي

Cordon گولائين گهاٽڙ جو پنو (اڪثر پٿر جو) جيڪو قلعي
وغيره جي پشتيبان جي مٿان چوڌاري هجي.

Core (اوساريءَ جو) وِچ يا منجهه - پراءِ.

Corinthian order پنجن ڪلاسيڪل اڏاوتي سلسلن
مان هڪ. هن قسم جي سرستون
۾ هڪ روايتي ٻوٽي نانگ ڦڻ
(acanthus) جو نمونو ٺهيل
هوندو آهي.

Corner bead

عمارت جي ڪنڊن تي ڌاتوءَ جي (گچ ۾ پيل) مڙين جي گهٽت (ان لاءِ ته جيئن گچ پڄي يا تڙڪي نه پوي).

Cornice

ڪناري ڪنهن اڏاوت يا اڏاوت جي انگ / پرڪار جي مٿان افقي اڏيل حصو.

Corolla

گوشت، ڪگر.

Corona

مٿڪ، هالو، ڪانس جي پتي، ڇت مان لڙڪندڙ جهاز، ڪنار-پتي.

Corral

جهنگلي جانور ڦاسائڻ لاءِ لوڙهو.

Corridor

دالان، ڪشادو گذر جيڪو ٻن يا وڌيڪ عمارتن جي حصن کي ملائي.

Cortile

جاءِ ۾ احاطي بند ايوان، اڪثر مٿان ڪليل.

Cosmetic work

سونهن لاءِ ڪم.

Costal

پاسريءَ جو.

Costate

پاسرائين وارو، پاسرين سان، ڏانڊيدار.

Cote

وٽاڻ، پاڻ، واڙو.

Coulisse

ڪانچو، جهري، دروازو جنهن چڱهه ۾ ڦري تماشاگاهه جون ٻانهون يا پاسا.

Couloir

جبل جي پاسي ۾ تنگ گهاتي يا گسي.

Counter fort

بوٽ جيڪو ڪنهن ڀت يا ٿلهي وغيره کي پشتي ڏئي.

Counter mure

ديوار ۾ يا ان جي پويان ڪڙي ڪيل ديوار جيڪا بچاءُ يا ڪنهن وقت ڪم اچڻ لاءِ ٺهيل هجي.

Counter

Credence

Counter or cross
bracing

شهتير کي ڊيگهاري مدد طور کائي وغيره جيڪا
ان کي آڏي داب کڻڻ ۾ سگهه مهيا ڪري.

Country scrap

قلعبندي جي ڪاهيءَ جي ٻاهرين (scarp)
پاسي واري لاهي.

Coupled roof

چت، جنهن ۾ ٻئيون داسن (collar beam)
سان ملايل ٿين.

Court

آڳنڌ، اڱڻ، صحن خانو، احاطي اندر ايوان.

Cove

چتدار گوشو يا ڪُنڇ، جوف نما محراب، ڪوپ.

Cove-ceiling

چت جيڪا ديوار کان وڌ ڪائي اُسري.

Cove-moulding

لڪدار گهاٽ، اهڙي گهاٽ جنهن ۾ لڪ هجي.

Cover fillet

ڏيبي بندي ۾ درزن يا سنڌن کي لڪائڻ لاءِ
گهڙيل پتي يا ڦٽيل.

Covert

جهوڪ، گهرو ويڙهه، جوهو (شڪار/جانورن جي
لڪ، پناهه، ٿمر).

Coving

اڏاوت يا عمارت جو محرابي ٽڪر، چُلَهه جا
مُٽيل پاسا، لڪدار گهاٽ.

Cradling

لوهه يا ڪاٺ جو آڏاڻو جنهن تي لنڊ (پلستر
يا اسٽر) جو ڪم بيهي.

Cramps, Dowell

ڌاتو وغيره جي ميخ يا ڪلي جيڪا ساڳي بار
۾ لڳل پٿرن کي جوڙي يا ڳنڍي.

Crankle wall

مڙيل يا خمدار پت.

Crannog

ڍنڍ ۾ ڪوٽ اندر ٻيٽ، ڍانڍي گهر
يا رهائش. تحفظ خاطر ڍنڍ وغيره ۾
ناهيل / هٿر آڏو ٻيٽ، گهر، رهائش.

Cranny

سوراخ، چير، ڦوٽ، ڌار.

Credence

قربانگاه جنهن تي پوتر پوڄن رکجي، ان جي
پاسي ۾ رکيل ميز يا ٽاڪي.

Crenated arch

مرغول، ڏندن يا کانچن واري ونگ

Crenel, Crene llation

گنگرن جي وچواري وٽي، جتان مار ڪري سگهجي.

Crepidoma

يوناني مندر جو ڏاڪن وارو يا پوڙيالو (stepped) بنياد يا پيڙهه.

Cresting

سر زيب، ڪنهن ڀت يا ڇت جي مٿان سهڻي اُڪريل، اُڪٽيل يا ونڊيل چوٽي يا پيڙهڻو.

Cripple rafter

پٽي جيڪا، ورڪ (hip) ۽ اندرين (valley) پٽين جي وچ ۾ اچي.

Crocket

آويزه دار مخروطي يا اهرامي شڪل جي ڦناري

Cromlech

نئين پٿر جي دؤر سان تعلق رکندڙ پٿر جي ڇڻ جو ڏٺو.

Cross (types)

منڊيٽرو (هن جا ڏهه ڄاتل قسم آهن).

Cross window

دري جنهن ۾ اُڀو ۽ آڏو گز هجي.

Crow post

بیم (tie-beam) جي مٿان اُڀي جهل يا مُني.

Crown

ڪلني، ڪنهن مڙيل ڇت جي اوچي چوٽي.

Crown moulding

پٽي ورواري گهاٽ.

Crub roof

پٽي لاهي واري ڇت جيڪا گهڻو ڪري گهٽ ماڙ عمارت جي آخري منزل تي ٺاهي وڃي.

Cruciform

منڊيٽري نما / جهڙو.

Crypt

تهه خانو، مرده خانو (اڌ يا مڪمل زير زمين).

Cryptoporticus

(رومن اڏاوتن ۾) گهيريل شه نشين (gallery)، جنهن ۾ پيلپاون جي بجاءِ لنگهه هجن، ڍڪيل يا نيم زير زمين گذرگاه يا رستو.

Cues

ماحولياتي عنصر جيڪي عمارت جي جمالياتي پهلوءَ ۾ اضافو ڪن (مثلاً باغات، پارڪ، پاڻي).

Cul de lampe

زيبورَ اڌ گول، ٽڪنڊو يا پٽيرو.

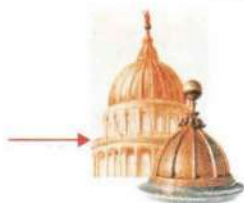
Cul-de-four

ڪوري يا تنور نما پست محرابي اڏاوت.

Cunette

قلعي جي وچ ۾ کوٽيل ڪڏ جيڪا ڪسيءَ طور ڪم اچي.

Cupola

گنبدي بيالي نما ننڍڙا گنبذ.

Curain wall

ديوار جا ڪوٽ (castle) يا ان جي اڱڻ جي ٻاهران ڦريل هجي.

Curtail step

ڏاڪڻ/چاڙهي جي ٻنهي ڀٽن جيڪا ڏاڪڻ جي مرڪزي ڏنڊي کان وڌيل ڇيڙي جي صورت ۾ وڌيل هجي.

Curtana

ڪُرتنا، بنا چهنڊ يا چوٽيءَ بي نوڪ ڪنو.

Curtilage

رهائشي گهر سان لاڳو ايراضي.

Curved roof

مٿريل ڇت، خصوصاً ڪچي اڏاوت جي مناهين ڇت، بعضي هن جون ڪناريون ۽ ٻيٽر بنوبه مٿريل ٿئي.

Cushioned frieze

Pulvinated frieze، اُپٽيل سندر بند يا پٽي.

Cushion-member

گدي نما سرستون.

Cusp/ cusped

ونگ، ونگي يا ونگدار يا قرني ونگڙي ونگڙدار.

Cyclopean masonry

چوني جي پٿر جي اڻگهڙيل ڇين ۾ ننڍن پٿرن ۽ ڪپڇي جي پراڻي.

Cyclorama

گول نظارو، تماشاگاه ڪمر وڌالان جنهن ۾ اهڙيون گولائي ۾ نشستون ٺهيل هجن.

Cyma

وڪڙ- گھاٽاھڙي صورت يا گھاٽاڙ جنھن جو
 ٻاھريون ڏيک بہ - وڪڙوھجي يعني ھڪ وڪڙ يا
 ورايتو تہ ٻيو سبتو يا سبتو- اُبتوھجي، نوڙي گھاٽاڙ.

Cyma-recta

اُپٽيل ور جي مٿان لڪدار وڙ.

Cyma-reversa

لڪدار وڙ جي مٿان اُپٽيل وڙ.

Cymatium

ڪلاسيڪل پرسٽر ۾ ڪنار جو هيٺيون انگ

يا جُز.

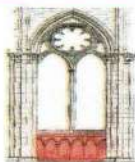
Cymbiform

ڪشتي نما صورت.

D

Dado

پت جو فرش کان مٿي ڪجهه
حصو حاشيو ڪمبي

Dagoba

استوپ ٻڌمت وارن جو معبد، عبادتگاه

Dahliz

ڏيڍي، دهليز، در جي چانئٽ.

Dairah ala

نالدرا محراب، گهوڙي سُنهي ونگ.

Dais

مٿاهون ٿلهو.

Dakar al int

(عربي) توڙي، پرسال، منڍي ۽ پاسي ڀر بارن
جو طريقو اوساريءَ ۾).

Dalan

دالان، وڏو ڪمر، صفحو.

Dali

گهڻپيدار / وراڪن وارو ڪمر / نمونو.

Damp proofing

گهم يا پوسل روڪڻ.

Dancing steps

دري، جيڪا وچ يا مرڪز کان نه پڪڙجندي
هجي، دري جنهن جي وچ تي ڪو ڦهلاءَ وارو
نقش نه هجي.

Dar

دار، گهر، رهائش.

Darabizin

(عربي) ويديڪا، جهنگلو.

Darbar

دربار، ڏکڻ ايشيا ۾ ڪورٽ يا ليوي.

Daree

ڪاٺ جو ڪمر.

Dargah

درگاه، مسلمانن جي زيارت يا اهم مقبرو.
مشهور ماڻهو جي قبر تي مقبرو.

Daribah

فارسي بازار، وڏين ونگن وارا، دڪان جي رستي کڻ.

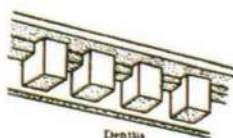
Daricha

ڳڙڪي، نئيڍي دري.

Dasa

داسو، شهتير، پٿر جي ڇاڙهه.

Dayadic	پتو ٻن وارو.
Dead angle	اهڙي ڪنڊ جتان واري جاءِ بچاءُ ڪندڙ ڌر کي
	ڏسڻ ۾ نه اچي.
Dead load	اهڙو زور جيڪو
	اڏاوت کي ڪنهن
	به ريت چرپر سان
	متاثر نه ڪندو هجي. بي عمل بار.
Dead shores	اڀا ڪنارا جن تي بي عمل / مثل بار هجي.
Deadening	(جاءِ کي) آواز - روڪ بڻائڻ لاءِ ناپرواهڪ
	شيون ڀتين ۽ فرش وغيره ۾ استعمال ڪرڻ.
Debris	ڪڪ ڪهچر، ٽوٽا ٽڪر، گند ڪچرو ملڻو.
Deflection	اڏاوت تي بار جي ڪري ڪن حصن ۾ تبديلي
	يا هٽاءُ / ريٽھ.
Delubrum	مندر، زيارت، آشرم وغيره جنهن ۾ جل پاتر
	پاڪائي لاءِ پاڻي جو حوض هجي.
Demi-column	Half column پيلپائو جنهن جو اڌ ڀت ۾ ٻڌل
	هجي. اڀاريل پيلپائو.
Demilune	برج يا چلمن جي اڳيان واري هلالِي ديوار.
Dentil	ڪانس يا گگر جي
	هيٺان ڏندا (جيڪي
	سونهن ۽ سگه جو
	ڪم ڪن).
Devagosta	ڪُنڇ، گوشو، طاڇو.
Devayatana	ديوتا جو آستان / گهر.
Dewl	(بنگال ۽ اوڙيسا ۾) مندر، آشرم، عبادت جو
	ڪمرو و ماڻ.

Dewrhi

جاء جي اڳيان ايوان

Dharma chakra

ڌرم چڪر / ڦيرو. wheel of the law.

Dharma sala

ڌرم سالا، سراءِ.

Dhava jastambha

مندرجي اڳيان اوچو منارو.

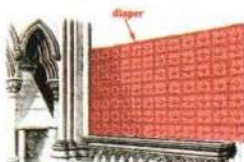
Dhwaja stambha

زيارت سان شامل علامتي پيليائو ٻڌمت وارن جو Dharma stambha ۽ جين ڌرم وارن جو mana stambha به ساڳي درجي جا آهن. عام لفظ kretti-stambha.

Diagonal bond

اوساريءَ ۾ سر جو اريبي/وتري يا گنڊ کان گنڊ استعمال ڪرڻ.

Diaper

چوڪڙي نمونو ورجايل (ڪنهن پت ڇت وغيره تي).

Diastyle

اڏاوت، جنهن ۾ هڪ پيليائو ٻئي کان سندن تن ڦڙن جي ماپ جيترو پري هجي.

Dic square

چوڪڙين ۽ ٻن جي وچ ۾ چورس تراش يا ڪٽ سان ڪاٺ هجي.

Die

Dado به سڏجي. گُمبي جوا هو يا ڳو/ حصو جيڪو پيڙهي ۽ ڪگر جي وچ تي هجي.

Dike/Dyke

ٻوڏ روڪڻ لاءِ بند، رنڊڪ، دمدمو ڪڏ.

Dikpala

چئنئي طرفن جو نگران.

Dimension shingles

گول لسن پٿرن جي بجاءِ هڪ جيڏهن گول پٿرن جو استعمال.

Dipdan

ڏيالڙو بتيءَ لاءِ ٽنپو.

Dipmala

خاص / وڏي ڏينهن تي روشنيءَ لاءِ وڏو پيلپاڻو يا منارو

Dipteral

عمارت جنهن جي هر پاسي پيلپاڻن جي ٻئي قطار هجي.

Distyle in antis

پيتيرن سان مهاڙي ۾ ٻه پيلپاڻا وچ تي هجن.

Diwan

ديوان، مجلس گاه.

Diwan

ديوان بينڪ ۾ مٿاهين نشست گهر جو مکيه ڪمرو.

Diwan khanah

ديوان خانہ، بينڪ (Drawing room).

Dock

ڪورٽ جو پيڇرو جهازن جي گوديءَ جو احاطو.

Dog

عارضي ڪم لاءِ گرڻ ڪاٺين کي سوکهي ڪرڻ لاءِ مضبوط لوها بندڻا.

Dog-legged

ور وڪڙ چاڙهي.

Dolmen

جوفي قبر پٿر ۽ پٿر سان

پٿر جي چين جي ٺهيل.

Dome

گنبد - قبو.

Domus

اڪيلي خوشحال ڪٽنب لاءِ گهر.

Donjon

ڏسو (keep).

Door frame, door head/door stop

در جونائ جنهن ۾ رڳو جنهن کان ٻاهر اهو ڪلي

يا بند ٿئي.

Doric order

يوناني فن تعمير جو پهريون

سادو نمونو / قسم.

Dormer

لاهوري ڇت ۾ دري

Dormer window

لاڙئين ڇت ۾ ٻاهر تي

نڪتل دري ٻڌڻي.

Dormitory	سمهڻ جو ڪمر و جنهن ۾ وڌيڪ بسترا هجن. خوابگاه.
Dorter	خانقاه، ڏسو: monastery.
Dortour	خوابگاه، سمهڻ جو ڪمر و.
Doss	عام گهر جو بسترو / هنڌ، ان ۾ سمهڻ.
Dosseret	super-abacus اضافي اوچو ڊوڳ جيڪو قالڪي جي مٿان ۽ اُن جي ونگ جي مٿان واري ٽڪنڊي جي وچ تي هجي.
Double-Return Stairs	چاڙهي جيڪا هيڪلي شروع ٿئي ۾ موٽي پٽي / ٻه طرفي.
Doubling piece	ٻن ڪانسن يا ڪگرن جي وچ واري پٽي.
Draft stop / fire stop	عمارت ۾ باهه جي اُلن کي تارڻ / پلڻ لاءِ هوا جي گذر گاهن ۾ رکاوٽ.
Dragon tie	ٻنڌڻ، جيڪو شهتير وغيره جي ڌڪڻ سبب ديوار کي پڪڙجڻ کان روڪي.
Drain	نيڪال، ڪونٽر ڪسي يا ڪڏ جنهن مان استعمال ٿيل يا گندو پاڻي نيڪال ٿيندو هجي.
Drainage	نيڪال جو نظام، ڪسين جو نظام / سلسلو. استعمال ٿيل پاڻيءَ جي نيڪال جو سرشتو.
Drapes panel	پردي نما گهاٽا وارو اُپريل / اُڪريل ڍيو.
Dressed	(اوسار) گهٽيل پٿر وغيره.
Dressings	گهٽيل پٿر (هڪ رخ) جيڪو ڪنهن ڪنڊ، دريءَ وغيره جي چوڌاري ڪم آڻجي.
Drip	ڪگر جو وڌيل حصو جو بارش وغيره جي پاڻي کي ديوار جي مٿان پوڻ کان پري رکي.

Drip mold

اهڙي گهاٽ جا مينهن جي پاڻي کي پٽ تي پوڻ نه ڏئي.

Drip stone/weather molding

چڇهري گهاٽ جيڪا مينهن جي پاڻيءَ کي پري ڪيرائڻ لاءِ دريءَ جي مٿان ٺاهجي.

Drip-joint

ٻن ذاتوجي ٽڪرن جي ميلاپ وٽ جل پرواهڪ ۽ پاڻيءَ اندر داخل ٿيڻ کان روڪڻ لاءِ جوڙ.

Drips

چاڇا جي در يا دريءَ مٿان ٺاهجن ته جيئن مينهن وغيره جو پاڻي پري ڪري

Dripstone

دروازن جي مٿان ٻاهر تي نڪتل / پٿر / سر / گهاٽ.

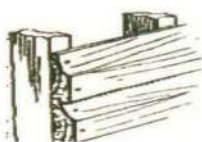
Drop

ڏاڪڻ جي ڏنڊي جو هيٺيون وڌيل چيٽو.

Drop ornament

گونتي جو اُڪريل ڍيگهارو نقش، گونٽو.

Drop siding

ڪاٺ جي اڏاوت جي ٻاهرين سطح تي استعمال ڪيل رُت پاتيا يا لاهي.

Drum

گول پٽ جنهن تي گنبد تعمير ڪجي، گردو.

Duarpala

دربان.

Dungeon

مناري جي هيٺين طبقي ۾ ڪوٺڙي.

Dutch bond

English cross

ڍيگهه ۽ مهاڙ پَر واري سر / سِرُن جي اوساري انگهڙي، ننڍڙي توڻي.

Dwarf pillar

Dyat

(عربي) مشهور ماڻهو جي قبر تي مقبرو.

E

Easement	جهنگلي يا ڪٽهڙي جو وريل / مڙيل حصو.
Easing	ڪُنڊي گولائي، زاويي يا ڪنڊ کي ور يا گولائي ۾ تبديل ڪرڻ.
Eaves	چاڄو (جو ڪنهن اڏاوت جي مکيه حصي کان ٻاهر تي نڪتل هجي).
Eaves trough	چاڄي جي نالي يا آواڙو (جيڪو بارش وغيره جو پاڻي نڪال ڪري).
Eboulement	فصيل يا قلعي جي ديوار جو ڪرڻ.
Echimus	(پيلپاوي جي سري وٽ) اڌ يا چوٽائي گول / دائرو ڳارو.
Economy wall	سنهي ڦڙدي (چار انچ ٿولهه واري) جنهن کي گچ لڳل هجي ۽ ويجهي ويجهي پتيرا هجنس.
Edge double	انڊي وٽ ڪنو ڪپر.
Edging	ڪور حاشو، جهالر.
Edging double	جهالر، حاشو.
Edifice	شاندار عمارت.
Elevation	بلندي، اوچائي، سامهون رخ.
Ell	مڪيه عمارت سان ڪنڊ ٺاهيندڙ زيلي حصو، پانهين.
Embankment	بند، پُشتو.
Embrasure	مارو (جتان بندوق وغيره هلائي سگهجي) پت وغيره ۾ وڌي، ڳڙڪي، ڪپ.
Emplacement	توين لاءِ ٺاهيو.
Enamelling	روغن جو ڪم ميناڪاري، ڪاشيڪاري وغيره.

Enaustic tiles

تپايل نمونو (سر ۾) تپتا ڪرپر.

Encaustic painting

تپايل چٽڪاري/ چٽسالي، تپتا چترڻ (چٽڻ)

Enceinte

احاطو، احاطي بندي، البزار.

Enclave

محصور، گهٽ بندي، دشن جي ملڪ ۾ خود
مختيار علائقو/ رياست.

Engrailed

ڏنڊيل ڦوس، برگدار آڻيل، آڻيدار، ڦرني.

Engrailed arch

ڏندن يا ڪرنبن واري ونگ، ڦرندار ونگ.

Entablature

برستون، ونگن يا دروازن وغيره
جي مٿان جاءِ جو حصو.

Entablement

پاڻي تي رکيل بت/ پاڻو جنهن تي بت رکيل هجي.

Entasis

ٿلهي وچ وارو پيليپائو، پيليپائي جي وچ ۾ ٿولهه،
وچ، ٿلهو پيليپائو.

Entrepot

ڪاروباري مرڪز، امانت خانو، شين رکڻ لاءِ گدام.

Entresol

پست منزل (mezzanine) وچين منزل، ڪُتل
طبق (جاءِ ۾) ٻن مکيه منزلن جي وچ وارو طبق.

Epideictic

ڏيکاءِ يا نماء لاءِ.

Epigraph

عمارت تي لکيت، سِر لوح.

Epistyle

(architrave) منڍيري، شهتير، ڪام جو اهو
حصو جيڪو بلڪل سُون تي رکيل هجي.

Epitaph

ڪتبو، لوح مزار.

Equilateral arch

نوڪدار ونگ، (جنهن جو وايو ۽ نيم قطر
ساڳي ماپ جا هجن).

Escalade

ڏاڪڻين واري چاڙهي، فصيل تي چڙهڻ.

Escalator

سُچل ڏاڪڻ، خودڪار
چاڙهي.

Escarp

دمدما واري فصيل جي بلڪل اڳيان هيٺ ڀرو
اُڀڪرو بند.

Escutcheon

ڪُنڄي واري سوراخ جي چوڌاري لڳل پٽ.

Espagnolette

فرانسيسي تازي (bolt).

Espaule

برج (bastion) جو مُنيڊو / ڪُلهو.

Espaulement

آڙ فوجي پناهه (قلعي جي).

Esplanade

قلعي ۽ شهر جي وچوارو ميدان، سترگاهه،
ڪليل ميدان.

Espolier/espaliar

ولين چاڙهڻ لاءِ ڇاپرو، وَلهيريُو.

Estacade

دشمن خلاف ڏيڻ ۾ ٺاهيل ٻُندن / منگهن جو بند.

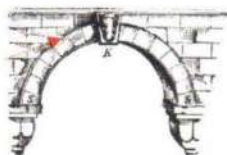
Estipite

پتپرو جيڪو هيٺ تي سنهون ٿيندو هجي.

Estrade

پست ٿلهو.

Estrado

ونگ جو مٿيون / ٻاهريون
سطح.

Eurhythmic

متناسب نسبت، متناسب اڏاوت.

Eustyle

اڏاوت جنهن جي پيلپاون جي وچ واري وٽي
انهن جي قطر جي ماپ کان $2\frac{1}{4}$ ڀيرا وڏي هجي.

Ewan

ايوان، ورانڊو.

Exedra/exhadra

ستون دار ڏيڍي، پيشگاهه، پوڙين سان مٿاهون
ٿلهو.

Exterior slope

بيٽر ٻني يا تيڪي جو ٻاهريون لاهيءَ وارو
حصو جيڪو دشمن جي سامهون هجي.

F

Fabric

ساخت، اوج، بافته، آڏاڻو.

Facade

مهاڙي، اڳ.

Face

منهڙ، باهريون سطح.

Facia

سادو افقي پتو، اڪثر ڪري سرلنگهه (Architrave) ۾ بعضي هڪ کان وڌيڪ پتا ٿين جيڪي هڪ ٻئي جي مٿان گڏ ته ڪڏهين وري وچ تي گهاٽسان.

Facing

مهاڙي سينگار، استر، ڪنهن اڏاوت مٿان ڪنهن ٻي شئي سان استر.

Facing

جاءِ/ عمارت جي باهريون سطح کي پڇاڙيءَ وارو هٿ.

Faience

مٽيءَ جو ٿانق چينيءَ جا برتن.

Fakhkhar

فخار، ڪنڀار ڪوفن، مٽيءَ جا ظروف، سرون، چاريون، وغيره (اڏاوت ۾ ڪم اچن).

Falcate

خمدار، خميده، جهڪيل.

Falling mould

سنهو فرموي يا خاڪو جيڪو جهنگلي جي تاج يا بند جي ٽولهه ڏيکارڻ لاءِ ڪم اچي.

False rafter

مڪيه پٽيءَ سان ٻي شامل ڪيل پٽي.

False work

ڍانچو يا ڪشا جيڪي اڏاوت ٿي وڃڻ بعد ڪڍي ڇڏجن.

Fan

آراڻشي منڊل / محرابداري نشيبي پردو/ اوت.

Fandangle

عجيب / مزيدار آراڻشي.

Fane

عبادتگاه (پوڄا آستان ڪوبه).

Fan-light

دروازي جي مٿان پڪيءَ جهڙي شڪل واري دري

Fasahat (fasah)

مختلف شين جي ٽڪرين جي جڙتڪاري (mosaic work).

Fascia

سيري جي پٽي (ڊگهي،
سيڌي)، دڪان وغيره جي
مهاڙي جنهن تي مالڪ
جونالو وغيره لکيل هجي.

Fash (فش)

ٻاهرين پيتين جي وچ ۾ مفاصلو/ وٽي.

Fash (فش)

چيريل / کانچو پٿر يا سِر وغيره جيڪو ونگ
جي گولائي مڪمل ڪري

Fastigate

مخروط نما ۽ اُپين شاخن سان.

Fastigated

مخروطي يا جنڊائين چيڙي جهڙي ڇت.

Fastness

ڏسو fortress, ڪوٽڙي.

Favus

چلر نما نقش ماڪيءَ جي ماناري جي خانن جهڙا نقش.

Felly, fellow

ارن واري ٿيڻي جي ڪنار يا ڪنار جو قطع
داڻرو (segment).

Felt paper

ڇت، پتين وغيره کي سيڪ، گرمي سردي کان
بچائڻ لاءِ ڪم ايندڙ ڪاغذ، ڇت وغيره کي
ڏامري يا نفت لڳائجي.

Female (portion)

کانچيدار اسم جنهن ۾ ڪنهن پٽي اسم يا ان جي
حصي کي وجهجي، اُن کي مادي حصو چئجي.

Fender

ڪوازي جي پيڙهه کي بچائڻ لاءِ رنڊو يا
جهلو.

Fenestella

ننڍي دري يا دري جهڙي ڳڙڪي / وڏي ڦرنگاهه جي پٽ ۾ طاقچہ جنهن ۾ حوض بہ ٿئي.

Fenestra/ fenestrate

جارو ڳڙڪي، روشن جاءِ (spot).

Fenestral

چوڪڻ جنهن تي چڪنو سٺو کاغذ يا ميٽلو لڳل هجي سو هوا يا برسات کي روڪڻ لاءِ دري تي هڻڻ.

Fenestration

ڪنهن جاءِ جي دريءَ تي آرائش يا نقش.

Feretory

زيارت، چرندڙيا پيٺل جنهن ۾ ڪنهن سنت / ساڌوءَ جون نشانين / تبرڪات رکيل هجي.

Festoon

هاريا گلن پوٽن جي اُڪر سان آراسته / سينگاريل هارنما نقش.

Field work

بچاءَ يا حملي لاءِ فوج طرفان وڇايل عارضي استحڪام / قلعي بندي

Fielded panel

ديوي يا قاب جنهن جي وچ ۾ سادو اپريل ويڇو هجي.

Filigree

خوبصورت، آرائشي ڪم.

Filling

وڏي مرڪزي خال ۾ دهريل نقش، پراڻي.

Fillister

ڦل (رندو) جهريون ٺاهيندڙ رندو.

Finesse

نزاڪت، نفاستڪاري فن و فریب.

Finial

وڏي مرڪزي خال ۾ دهريل نقش، پراڻي، نيل ڪلس، ڪلعي.

Finktruss

ننڍي وايي لاءِ ڇت / ڇتڻجي (truss) ننڍين واڙڪن (struts) جي ڪري گهٽ خرچ ٿئي.

Fioritura

گل پوٽن سان آرائش، گل پوٽن جهڙي آرائش.

Fire clay

مٽي جيڪا سليڪا وغيره جي ڪري وڌيڪ گرمي سهي.

Fire stops

عمارت جا لنگه حصا جن مان هوا يا باه جا
اُلا لنگهن، تن کي ائسٽنڊر مادي سان ڀرڻ.

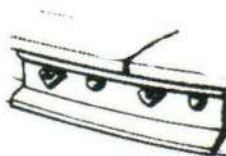
Furring / furrings

تختاپوشيءَ لاءِ هموار سطح حاصل ڪرڻ لاءِ
ڪاٺين، ميخن وغيره جي مٿان استعمال ڪيل واٽو.

Fishing

لوهين تاڪين سان ڪاٺين کي ڏيگهه ۾ جوڙڻ
/ ملائڻ.

Fishplate

لوهي وغيره تاڪي جنهن
سان ڪن ٻن يا وڌيڪ
شين کي ملائجي.

Flag stone

فرشي پٿر، (فرش ۾ لڳائڻ جهڙو نسبتاً سڌو پٿر).

Flamboyant

جاريءَ جو قسم جنهن ۾ پٿر جون مضبوط
لهردار ڏنڊيون هجن.

Flange

ٻاهر نڪتل سڌي ڪنار، پتو وغيره.

Flank

پاسو.

Flashing

پت ۽ ڇت جي جوڙ / ميلاپ وٽ پاڻيءَ کي مرڻ
کان روڪڻ لاءِ ذاتوءَ جي پٽي يا پٽ.

Flashings

ڇت ۾ مرنڊڙ پاڻيءَ کي روڪڻ لاءِ نه ڪٽجندڙ
(جنهن تي گڻ نه چڙهي) ذاتو استعمال ڪرڻ.

Flat

Apartment، طبقو، ماڙي، ڪمر، ڪوٺي.

Flat sky light

روشن دان، جنهن جي سڄي سطح سڌي هجي
پر پاڻيءَ کي ڪافي پري اُچلي.

Fleche

سنهي چوٽي / مناري (spire) جنهن ۾ دريون
لڳل هجن.

Fleche double

سنهڙي مناري (spire) ڇت جي ڪرنگهي تي بيٺل.

Flemish bond double

جنهن اوساري ۾ اندران خواه ٻاهران توڙي
پر سال نموني سان سرون لڳل هجن.

Flemishbond

اهڙي اوساري جنهن جي هر ٻار ۾
سرون توڙي پرسال واري سان
لڳل هجن.

Flenish garden bond

اوساري جنهن ۾ هر ٽن پاسيرن ٻارن بعد هڪ
مٿين ڀر لڳل سرن جو ٻار هجي.

Fleuron

گل نما نمونو / نقش.

Fleuron

آرائش لاءِ اُڪريل گل يا پن.

Flier

چاڙهي جنهن جا پاترا (treads) آخر تائين
هڪ جيڏا هجن.

Flight

منزل (landing) کان سواءِ پوڙين جو سلسلو
بنا منزل چاڙهي.

Flit

لڏي وڃڻ، لڏپلاڻ، رهائش تبديل ڪرڻ.

Flitch beam

ترڪيبي يا ڳنڍيل شهتير جنهن کي ٻاهريون
ڪاٺيون هڪ لوهه جي مرڪزي شهتير سان
ملائين.

Flitched

پن يا وڌيڪ ٽڪرن جو مليل شهتير.

Floating

ٽن تنهن واري لپي ۾ وڃون ته / هٿ.

Floating

ماري سان گڏ، ڪهگل يا ڪارو چن سنوت ۾
پٿريل، سڌي پٿير.

Floordin

ٿانائي (fixture) جنهن فرش جو پاڻي شهلي
نظام رستي نڪال ٿئي.

Floorplan

نقشو جنهن ۾ جاءِ جي هڪ ماڙ جي ڊيگهه
ويڪر ۽ ان ۾ شامل ڪمرا ڏيکاريل هجن.

Floralesque

ڦولدار گلدار.

Flute

ڏنڊي، پَر.

Fluting

پلپائي ۾ اُڀيون جهريون،
ناليون.

Flyers/ fliers

چاڙهيءَ ۾ متوازي ڏاڪا / پوڙيون.

Flying buttress

الڳ / ڌار ٺهيل بوٽ جيڪو
ڪنهن محرابي حصي رستي مکيه
عمارت سان ملايو ويو هجي.

Foil

شبڪو هلائي خم جي وچوارو خم.

Foliate

پنن جهڙو پنن وارو.

Folly

مهانگي پر بيڪار عمارت / اڏاوت جا ڪنهن
پوڙ يا وهم لاءِ تسڪين جو سبب هجي.

Font

جل پاتر، چشمو، جهڙڻو.

Forebuilding

مناري کان اڳتي وڌيل اڏاوت جنهن ۾ ڏاڪڻ
رڪيل / ٺهيل هجي.

Forecourt

ڪنهن عمارت جي اڳيان احاطي بند ايوان.

Form work

ڏسو shuttering.

Formeret

ڏسو wallrib.

Fort

ڪوٽ، قلعو.

Fortalice

ڳڙهي، ننڍو قلعو يا قلعي جي ٻاهران استحڪامات،
حصارچو.

Fortification

قلعبندي، استحڪامات.

Fortress

ننڍو ڪوٽ، ڪوٽڙي.

Forum

چوَنڪ، عدالت خانو.

Fosse

بچاء طور ڪاهي (سڪل يا پاڻي سان).

Foundation

بنياد، جاءِ جيڪو حصو جو زير زمين هجي / ان

تي عمارت جي مٿين اڏاوت بيٺل هجي، پيٽر.

Foyer

تماشگاه ۾ وڏو ڪمرو يا دالان، ڪنهن عمارت

جي دهليز.

Fraise

لڪڙ ڪوٽ، جهنگلو.

Frame

پينل، پارِي، ديو، چوڪٽ، ڍانچو.

Frame high

درن ۽ درين جي سردرن جي سنوت تائين جتي

اُمر يو هجي، جتان ونگ اسري.

Frame of a house

گهر جو پيچرو / ڍانچو جنهن

۾ ڪامون گل ميخون

ٽاڪيو پٽ، ويريون چوڪٽ

۽ ڇت وغيره شامل ٿين.

Frame work

ڍانچو، پيچرو، ڪوازو

وغيره جنهن تي عمارت

جڙي

Framed building

عمارت جنهن جو بار ديوارن جي بجاءِ ڪنهن

ڪوازي / پيچري يا ڍانچي تي هجي.

Freestone

پٿر، جنهن کي هر پاسي کان سولائيءَ سان

گهڙي سگهجي.

Freco/ Secco

پارو توچت، ڇت وغيره جيڪو سڪل گچ کي

آلو ڪري پوءِ ٺاهجي.

Fresco/ Tempera

تازو ڇت، ڇت / رنگ / نقش جيڪو تازي يا

آلي گچ يا ڪهگل تي ٺاهجي.

Fret

اُڪريل ۽ ونڊيل آرائش.

Friary

من، راهبن جي خانقاه.

Frieze

سينگاريل پتو مزين
پتو.

Fringe

جهالڙ، مالا، ونگ جي اندرين پاسي ھار وانگر
لڳاتار سلسلو.

Fronton

ڏسو pediment، سنتوري.

Frust

ٽڪرو.

Frustum

مفطوح، گتيل ستون.

Fulcrum

ٽيڪ جنهن تي ٻي روڪ ڦيرو ممڪن هجي
(جنهن جو دروازو بنا روڪ ڦري سگهي).

Furbelow

اجائي وڌيڪ آرائش.

Furred

پت ۽ گاري جي وچ ۾ هولا ۽ وڻي چڙڻ واسطي
کاٺ جي چيٽين يا فٽيلين جو ٿيل استعمال.

Furring strips

مٿاڇري تي لڳايل کاٺ جون فٽيليون.

G

Gabbas

گچڪار (stucco-worker) ڪاريگر جيڪو

پتيون ڇن جي پلستري يا چيڙوليءَ سان سنواري

Gabion

پُشتو (جيڪو توپن يا عارضي قلعي بندي کي

سهارو ڏئي).

Gable

ڇت جو ٽڪنڊو حصو

تجر (fastigated).

Gachkari

گچڪاري (stucco-work) گچ سان پٿر جي

منڍي ۽ لام واري پڪي اوساري

Gadrooned

اُپٽيل، ورن / وڪڙن سان سينگاريل (fluted).

Gaj-i-sheereen

گچ ٺاهڻ لاءِ استعمال ڪيل تازو ڇن جو پٿر.

Galilee

ڏيڍي، پيش دالان، بعضي ننڍي ديول.

Gallery

مٿين ماڙ تي ڪمرن جي اڳيان گذرگاه گيلري

Galleting

نرم يا آلي گچ ۾، گهڻو ڪري زيبائش لاءِ پٿرن

جا ٽڪر / ٽوٽا يا چٽڙيون وجهڻ / تنبڻ.

Galli

ڏسو Lane، گلي، گهٽي.

Gama

Urchin، آرائش طور ٺهيل ٻار جي شڪل / مورت.

Gambhara

پوڄا خانو.

Gambrel (Roof)

ڏسو Mansard.

Gara

گارو، ڏسو Mortar، گل.

Garas mukha

ڪل جوڳي (مضحڪ مورت) سانگ (آرائش لاءِ).

Garaspatti

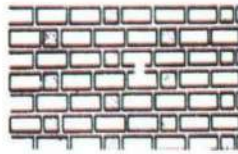
مندر جي هيٺين طبقي تي ڪل جهڙي سانگ جو

سلسلو / قطار.

Garbha-griha

مندر جو مقدس حصو پوتر آستان.

Gardenbond

اوساريءَ جو نمونو جنهن جي هر ٻار ۾ تن لامن ۾ لڳل سرن کان پوءِ هڪ منڍي ۾ سر لڳل هجي.

Garderobe

ديوار جي ٽولھ ۾ يا ديوار کان ڪجهه ٻاهر نڪتل ٻاٽ روم، غسل خانو، جاءِ ضرور.

Gargoyle

ڇت کان ٻاهر تي نڪتل نيسارو (اڪثر ڪنهن عجيب شڪل سان).

Garret

ڇت جي هيٺان ڪمر.

Garth

احاطو، احاطي بند باغ.

Garuda

واهڻ، وهڻ، سواري (اصل ۾ روشنو جي وهڻ طور ڄاتل پکي).

Gate

دروازو، لنگهه، گيت

Gate house

پيچده منار، پليون ۽ مورچا، توپخانو جيڪي محل (castle) يا شهر پناهه جي دروازن جي حفاظت لاءِ هجن.

Gaukh

ڍڳي جي اک جهڙي ڳڙڪي، جاري

Gavaksha

طاقچو، بعضي ننڍڙي ٻُر جي لاءِ به استعمال ٿئي.

Gaya prishtha Kriti

هاڻي جي پٺيءَ جهڙي شڪل سان (whale-backed).

Gazebo

نظاري ڪرڻ لاءِ ننڍو منارو يا باغ يا ڦلوريءَ ۾ بنگلو، بعضي وري گهر جي ڇت تي.

Gelbai

دروازي جي پاسن سان اُڪر.

Gendarme

(جابلو ڪري ڪي بند ڪرڻ ۽ والارڻ لاءِ) اڪيلو پهڙي منارو / برج.

Gesso

(gypsum) چيرولي.

Ghadi

ڪلس جو اهو حصو جو گلدان جهڙو هجي.

Ghalaq (غلقي)

محراب جو وچون پٿر
(keystone).

Ghat

گهاٽ.

Ghata Pallava

گلدستي ۽ گلڪاريءَ سان ڪمبي.

Ghotai (chitra)

آلو تازو چٽ (fresco painting) جنهن کي
ملڻ ۽ اجارڻ سان سنواريو وڃي.

Ghudsal

گُڙهه، طبيلو.

Ghurfah

ڪٽڪي، جهروڪو (oriel window).

Gibbs surround

در يا دريءَ جي پاسن کان، مٿان ننڍن ۽ وڏن
دوڳن (blocks) جو واري تي استعمال.

Gidan (Balochi)

ڪڪائين تجري / جنڊائين بناوت.

Gilding

پريپاڪاريه گچ لڳل ديوار تي سونهري يا
ڪنهن ٻئي چمڪڻي رنگ جو هٿ.

Girabandi

گرائنڊي پٿر وغيره جي ٽڪرين جي جڙتڪاريه
ٽڪرين مان نقش يا چٽ ٺاهڻ جو ڪم.

Girder

لوهورو / ڪام، گارڊر

Girt

گيل، گهيرو Girth.

Glacis

قلعي جي ديوار کان لاهاندي
واري پير.

Glaiptography

قيمتي پٿرن تي اُڪر جو ڪم.

Glazed tile mosaic

(1) ڪاشيءَ يا روغني سرن جا نقش ٻه قسم
جنهن ۾ هر سر تي مڪمل نقش هجي (2) هڪ
کان وڌيڪ سرون گڏجي نقش مڪمل ڪن.

Glazing

ڪاشي ڪاري

Glazing

دري وغيره ۾ شيشا لڳائڻ.

Gloriette ڏسو eye-catcher.

Gloss ملمعو چلڪو.

Glyph ننيو عمودي کانچو ويڙهه جهڙي.

Gnomon پيليائو جيڪو سج جي عروجي اوچائي ڏسڻ لاءِ

استعمال ٿئي، سورج گهڙي جي ڪلي جيڪا

سطح تي پاڇي وسيلي وقت ظاهر ڪري

Gokhala طاق (جين ڌرم وارن جو).

Golden section 5:8 جي نسبت (جنهن ۾ ننيو حصو وڏي سان ائين

هجي ٿو جيئن وڏيڪي / سڄي سان) خوبصورت

مهندسي شڪل.

Gopa گوپ گولائون آجهو چوڙي نما اڏاوت.

Gopuram شاهي دروازو/لنگهه.

Gorge ٻاهر وڃڻ لاءِ لنگهه/گذرگاهه.

Gothic نوڪدار ونگن سان جاتل

نمونو گاتي.

Gothic arch اوچي، سوڙهي ۽ نوڪدار

ونگ، گاتي ونگ

ڏسو. Fret.

Greek key

Grillage ڪاٺ يا لوهه جو ڍانچو جيڪو جاءِ جي بنياد ۾

هيٺ ويهڻ کان روڪڻ لاءِ ٺاهجي.

Grille شبڪو جهڙوڪو جافري

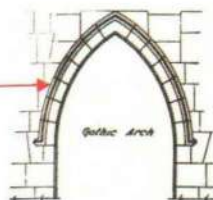
Groin تيجرن جي ميلاپ وٽ ٺهندڙ ڪنڊ، جنڊاين

چتين جي گڏجڻ واري هنڌ ٺهندڙ ڪنڊ.

Groin محرابن جي ڪنڊ، اهڙي ڪنڊ

جتي هڪ کان وڌيڪ محرابي يا

تيجر نما عمارتن جون چتيون ملن.

Groovy	پرڪشش، جديد، ملوڪ، عمدو.
Grotto	جڙتو غار، گوشو سرداب.
Ground	سرن يا پٿر جي ديوار تي ڪوڪن واري فٽيل هٿڻ.
Groundsel	چوٽي داسو جيڪو بنياد طور استعمال ڪجي/ ٿئي، بنيادي تختو دهليز.
Gudamandapa	ڏيڍيه پيش دالان.
Gudgeon	داسي جي چيڙي تي چوڙ/ پيالو (جنهن تي ڪا شيء گهمي) کانچو.
Guichet	جهنگلو پيڇرو، چور دروازو، ڳڙڪي.
Guilloche	چڙيل پٽي سان مشابھت رکندڙ نقش.
Gulabar	(fencing of flowers) مختلف حصن مان ڳنڍي ٺاهيل ڪاٺ جي چڪ يا پردو جو سميتي يا ويڙهي سگهجي.
Gulai gorod	روسي متحرڪ قلعو (جنهن ۾ بچاء جي سامگري هجي).
Gulalbar	(مغلن جي چانوڻي يا پاڻي ۾ لڳائي هئي) 100 وال چورس فٽن سان نقش نگار ٿيل، ان کي دروازا بلڪ اندر سائبان به هجن.
Guldasta	گلدستو.
Gulkari/ Gul-mekh	پٿر تي اپريل گل ٻوٽن جا چٽ/نقش، گل ميخ.
Gulley or Trap	ڪسي.
Gultarash	گل تراش (stone carver)، سنگ تراش، جيڪو اپريل گل ٻوٽا پٿر تي اُڪيري.
Gumbad	گنبد، قبو، گولائي سان چٽ.
Gumpha	ڏسو monastery، خانقاه.

Gumti

قبي / گمٽي، گول اڏاوت اڪثر پھري يا
نگھبانيءَ لاءِ.

Gunyah

آسٽريلوي ديسي جھوپڙي

Gur-duara

گردوارو، سکن جو عبادت گھر.

Gusset

اڏاوت جي ڪنڊ کي سگھارو ڪرڻ لاءِ لوهو
مديان / نالپيچو.

Guter bracket

تنگيل گسين کي آڌار لاءِ استعمال ٿيل ننڍا
ڌاتوءَ جا نالپچا.

Guttae

ڦڙي نما آرائش جي قطار.

Gymnasium

آکاڙو، ڪسرت خانو.

Gynaeceum

گھر ۾ زنان خانو.

H

Hajar, Madquq

dressed stone, ashlar پٽر، ٽاڪيل پٽر.

Halebi

glass mosaic شيشي جي جوڙيل ٽڪرين وارو.

Half story

اڌ- ماڙ نيم طبق، ڇت جي هيٺان اڌ- ماڙ.

Half-timbered

ڪاٺ جو ڍانچو جنهن جون وڻيون سرن يا گچ سان ڀريل هجن، ڪاٺ گاڏئون.

Hall church

جرمن نموني جي ڪليسا، جنهن ۾ مرڪزي حصو (nave) ۽ لنگهه (aisles) تقريباً هڪ جيتري اوچائي سان ٿين.

Hall for hynds

نوڪرن لاءِ ڪمرو.

Hammal

سهارو ڏيندڙ ونگ (relieving arch).

Hammam

(ترڪي) غسل خانو، بعضي مشمولات سان الڳ عمارت calidarium.

Sudatorium

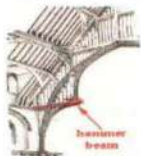
Apodyterium

Alipterium

Tepidarium

Frididurium

Hammer beam (roof)

ڪانوڙي ڇت يا ڍانچي ۾ افقي ڪام جي هيٺان جهل وانگر ديوار مان نڪتل داسا/ داسو.

Handrail

جهنگلي / ڪٽهڙي جي بالائي چيٽر (جنهن ۾ هٿ وجهي هلجي).

Handrail wreath

جهنگلي جي بالائي چيٽر جو چيٽري وارو ور / وڪڙ

Hanging stile

دريا دريءَ جو اهو پاسو جنهن ۾ قبضا لڳل هجن.

Harim

زنانه، حر مسراءِ / حر مگاه، محل سراءِ.

Harmika

استوپ جي بيضوي / اڌ گول جي مٿان لڪڙڪوٽ / جهنگلو.

Hasiri

حصيري (carved brick ornament) اُڪريل

سرن سان آرائش.

Hata

احاطو احاطي بند کليل ايراضي.

Hatch

چور دري يا دروازو.

Hatchway

فالڪو چور در، ٻن ڀاڱن واري در جو هيٺيون

حصو.

Haunch

ونگ جي ڏڏ، محراب / ونگ جو چوٽي ۽ ستون جو

وچ وارو حصو.

Haveli

عمارتن جو ميڙ / مباني جنهن ۾ هڪ يا وڌيڪ

صحن، جن جي چوڌاري ڪمرا، گهٽماڙ عمارتون

اُڪريل پٿر جو ڪم هجي.

Head room

ڏاڪڻ جي وچ واري وٿي.

Header and stretcher

اوساري جنهن ۾ لامر ۽ منڍو واري سان استعمال

ٿيل هجي.

Hearth

چلهه جو ترو / تر، آتشدان.

Heel

داسي يا پٽيءَ جو چيڙو جو دستي تي ٽڪيل

هجي، سُهڻو ڪام / شهتير.

Heera

مٽڪي نما گهاٽ.

Height

(ونگ جي) وتر کان تر ونگ (Intrados) تائين ماپ.

Hemad Pant

ڏکڻ هندستاني مندر.

Herring bone bond

سرن يا پٿر جي وڪڙن واري بيهڪ / اوساري

(هن ۾ هڪ سر جو چيڙو ٻي سر سان گوني

ڪندڻ تي بيهارجي)، ور وڪڙ اوساري

Herringbone

اوساري يا فرش بندي جنهن ۾ جزا اربين صورت ۾

رڪجن، جو نانگ ور جهڙي شڪل ٺاهين.

Hewn stone

آشلاڙ Ashlar

Hexagram

ڇهه پاس، ستاره صورت، ڪرندار.

Hexastyle

ڇهن ستونن واري ڏيڍي

Hicjacet

لوح - مزار قبر جو ڪتبو.

Hima (هيم)

قبر جنهن جي چوڌاري ويڪري گهيڙي ۾
انساب کڙا ڪيل هجن.

Hint

Lintel, سردر.

Hip

معڪوس ڪُنڊ، ورڪ.

Hip roof

ڇت جيڪا عمارت جي ڇٽني پاسن کان ساڳي

درجي واري ڪُنڊ سان
اُسري، ڇت جنهن جا
پاسا لاڙوان هجن.

Hippograph

خيالي/نقلي ساهوارو (ڌڙريڊو سسي پاڪري مثال).

Hiprafter

پتي جيڪا ڇت جي معڪوس ڪُنڊ ٺاهي.

Hiragriha

وڌا وڙو (corbel).

Hoarding

ڪاٺ جا حفاظتي آڏاڻا/ ڍانچا/ اڏاوتون جيڪي
گهيڙي واري جنگ ۾ استعمال ڪجن/ ٺاهجن.

Holm

درياه جو ڪڇو، درياه ۾ ٻيٽاري

Homestead

مزرع، ڪيٽ، گهر جنهن جي پاسي ۾ گهر يا حاطا
وغيره نه هجن.

Honeysuckle and palmet

ڀُڳيل، ماناري نما.

Hood mould

در، دري يا ونگ کان مينهن
جو پاڻي پري هٽائڻ لاءِ
اڳتي نڪتل گهاٽ.

Hoodmould

ڪُنڀيل صفحو/ ڪمرو ڪنهن قبيلي يا مردن لاءِ
ڪوٽايل/ ڪوٽيل ايراضي (ڪوٽايل fortified).

Hopper شيشي واري دريءَ ۾ هوا روڪ مخروطي بخارو/

دونهارو جنهن جي چوٽي مُنڊيل / چانگيل هجي.

Hornwork

وچ ۾ پردي وارا ٻاهر نڪتل ٻه اڌ برج جيڪي

مکيه اڏاوت سان ٻن متوازي پاسن وسيلي مليل ٿين.

Hospice

غريبخانو/مهمان خانو. بيمار خانو.

Housed String

چاڙهيءَ جي اڀريل حاشي ۾ افقي ۽ اڀري

جهريون جيڪي پائڻ ۽ پردي وجهڻ لاءِ ٿين.

Housing

کانچو جنهن ۾ ڪا شيءِ ويهارجي يا وجهجي /

داخل ڪجي، ڳڻيڪاري

Hovel

کليل چاپرو چنو.

Hujra

حجرو .estanah

Hujrah

حجرو ڪنهن وڏي صفحي يا مباني سان شامل

ڪمرو مسجد لڳ امام جي رهائش مهمان خانو.

Hulking

پرٻت، ٽوٽانگ.

Hurst

ٽڪري، سمنڊ يا دريا ۾ واريءَ جو ٻنو مٿاهين

جنهن تي وڻ هجن.

Hydrated lime

گُٽيل / چورو ٿيل چن، جيڪو اڏاوت ۾ ڪم آڻجي.

Hypaethrus

ڇت ۾ هوا جي گذر لاءِ ڳڙڪي، منگهه.

Hyperbolic
paraboloid

ڇت جو قسم، ٻن وڪڙن واري ڇت، متواتر

سطح هڪ طرف مکافي ونگ ٻئي پاسي اهڙي

اُٿلايل / ابتي، قطع مکافي.

Hypethral

زير آسمان، غير مستف، ري ڇت.

Hypocaust

آتشدان جو گرم هوا مٿي ڇڏي

Hypogeum

زير زمين ڪمرو يا تجر.

Hypostyle

ستوندار صفحو / ڪمرو مردن لاءِ حاٽو قبيلي
 لاءِ ڪوٽايل ايراضي.

Hypotrachelium

پٿر جنهن مان سر ستون ٺهيل هجي ان جو
 هيٺيون ڀاڱو پٿر مان ٺهيل سر ستون جو هيٺيون
 حصو.

Ibtaq (بتاق: عربي)

Ichnography

Icon

رنگين / رنگ برنگي اوساري

عمارت جي پٿر ٿا، فرش نروار.

مورت، بوتو، پتلو، صنم.

Iconastasis

چرچ جو پردو / پلويٽو جنهن ۾ آشرم يا عبادتگاه هجي.

Idgah

عمارت جيڪا عيد نماز پڙهڻ لاءِ جوڙيل هجي.

Imam-Bada

امام بارگاه، شيعا عقيدتي وارن جي پاڪ / مقدس جاءِ يا عمارت.

Imbrex

جوڙ / سنڌي ڍڪڻ لاءِ مٿان لڳل / لڳايل سِر.

Imperviousness

سڪي اوساري مٿان سيمنٽ يا گچ وغيره لڳائڻ.

Impluvium

اڱڻ جي وچ تي تراشي.

Impost

ستون جو حصو جنهن تي ونگ ٽڪي پائڪمان.

In antis

ديواري ستونن (pilasters) جي وچ ۾ پيلپاوا (columns).

Incised

سطح سنوارڻ لاءِ گچ يا پٿر وغيره تي گهٽ يا وڌ هيٺ / اندر ڪوريل، ڪور جو ڪم.

Inconography

مورتن جو بيان، مورت نروار، مجسمي نگاري.

Incurvate

اندر مٽيل، اندر تي مٽيل.

Indent

پٿر جي چاڙهه ۾ پتل جي پتلي لاءِ کانچو/هند.

Ingle nook

چلهه جي ڀرسان گهيريل نشست.

Ingo

ديوار جيڪا چيٽري جو طاق ٺاهي پر اڪثر دريا دريءَ جي پاسن سان هجي.

Inlay

ڳڻڪاري، پڇيڪاري، منبتڪاري
مينڪاري

Inner curtain

اندرون خانہ جي ٻاهرين اوچي ديوار.

Inner ward

محل يا ڪوٽ جو اندريون صحن يا اڱڻ.

Instauration

نواڻ، تازگي.

Insulation

گرمي سردي باهو وغيره کان بچاءَ لاءِ ٺاپرواهڪ
يا اڻ پسر جندڙ شين جو اڏاوت ۾ استعمال.

Intaglio

ٺپيل يا وينڙو چٽ ڪندہ ڪاري

Intercolumniation

(ستون بنديءَ ۾) ٻن ستونن جي وچواري وٿي.

Interior slope

ڏسو Breast height.

Intermural

پتين ۾ / اندر.

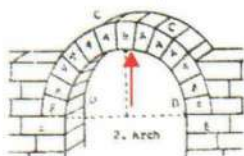
Interstice

ويچو درز، سنڌو، وٿي.

Intonaco

ديوار چٽڻ لاءِ گل، گچ، چيرولي وغيره جو تڙ، سطح.

Intrado

ونگ جي گولائي جو اندريون /

هيٺيون حصو / پاسو ترونگ،

شڪر - ڪمان (soffit).

Intrasia

چوبي پڇيڪاري چٽ ڏنل ڪاٺ جي
پڇيڪاري

Inverted arch

ونگ جنهن ۾ مرڪزي پٿر (keystone) ونگ
جي سڀ کان هيٺين نقطي تي هجي.

In-wrought

نموني سازي، گهٽيل، ٺاهيل.

Ionic order

يونينس (هڪ يوناني گروه)
جو جاري ڪيل نمونو.

Iron-work

عمارت ۾ ڏاتوءَ جو استعمال، خصوصاً آرائشي
جزن طور.

Ishtaka

سِر، سرن جي اوساري.

Isometric projection

مهندسي نقشو جيڪو عمارت يا ان جي ڪنهن

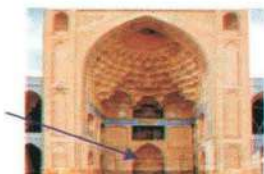
حصي جي ٽھ- طرفي وسعت جو اندزو ڏئي يا

ڏيکاري

Iwan

عمارت جي مهاڙيءَ جي وچ تي

ڪماندار لنگھ/دروازو ورائبو.

Izhar

ڏسو Dado.

J

Jaadumee

Jack arch

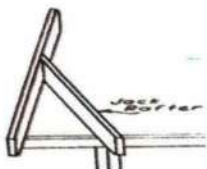

اندريون سمهڻ وارو ڪمر

پڻ French arch عام

سڌي ونگ/اوساري

Jack rafter

ننڍي ڦٽي جنهن جو هڪ

يا valley rafter ڇيڙو

hip تي ختم ٿئي.

Jacuzzi

گول ڪشادي وهنجڻ لاءِ تب يا آب گير، جنهن
۾ جسماني مالش / آڏ لاءِ زير آب ڦوهارا هجن.

Jadath raisin (جدث)

ڪنهن معزز شخص جي انتقال بعد ان جي ياد
۾ ڪڙو ڪيل پٿر جو يادگار گولائي واري اڏاوت
لاءِ عارضي ڍانچو ڪواڙو وغيره.

Jaga mohan

مجلس گاه، دالان جلس.

Jagati

جهنگلي سان ٻيڙ ٻنو.

Jahez

گولائيءَ واري اڏاوت لاءِ عارضي ڍانچو ڪواڙو وغيره.

Jaili

جاري، جافري، شبڪو ڇپري

Jal- Mahal

جل محل، محل جنهن جي ٻاهران پاڻي هجي.

Jalousie

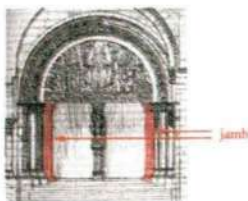
مينهن جي ڀاٽ ۽ روشنيءَ جي تاءَ کان بچاءَ لاءِ
تاکين جي قطار جي جهر مري يا چلمن.

Jamalon

ڏسو Barrel vault.

Jamb

ٻاهين.

Jamb shaft

ننڍي ٿڙي (سر ۽ پاسٽون واري) جيڪا در يا دريءَ جي ٻاهرينءَ سان لڳ يا گڏ ٺاهجي.

Jamhur (جمهور)

ڏسو finial, نيل.

Jangha

(اوڙيسن مندر جو) آشرم اڳيان پيشخانو.

Jasr

جسر، پهڙي قلعو.

Jawab

تهڙو، جوڙ ميل، جهڙو.

Jaya stambha

فتح منار.

Jedhae

عمارت ۾ ڪم آيل ڪجيءَ جو چيريل ٿڙ

Jerry-built

نپائدار سادڙي ٺهيل عمارت.

Jetty

(ڪاٺ جي جوڙجڪ واري

جاءِ ۾) هيٺين ڇت جي

ڪامن ۽ ڦٽين تي وڌايل

جاءِ جو حصو ڌڪو.

Jhajjhari

قبرن جي ميڙ جي ٻاهران جاري دار پلوڙو.

Jhappa-Sinha

نرا ڪنيل شينهن جهڙو نقشو.

Jharoka

مٿئين طبقي ۾ ڀت کان قدري ٻاهر نڪتل جاري دار دري، جهروڪ.

Jhatra

وڏو اونھون تلاءُ جنھن ۾ برساتي پاڻي گڏ ٿئي ۽ هيٺ پاڻي ڀرڻ لاءِ توڙ تائين پوڙيون هجنس.

Jhinkhi

ٻين شين سان گڏ عمارتي ڇت ساليءَ لاءِ استعمال ٿيندڙ سنگ مرمر جي دڙ.

Jibdoor

الڪودر، گجهو در.

Jilu Khanah

محل يا عاليشان عمارت جي اڳيان ستون بنديءَ دالان ۽ چوڌاري ڪمرا.

Joggle

ٻن لڳو لڳ اوساريل دوڳن کي ملائيندڙ ميخ، گجهه.

Joggle Joint

ڇاپڙو پٿر جهڙو پٿر جيڪو ونگ جي چوٽي ۾ هجي پر سنوت ۾ (ٻاهر نڪتل نه هجي).

Joinery

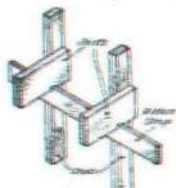

ڪاٺ جي ڪم ۾
استعمال ٿيندڙ مختلف
جوڙ.

Jointing

گچ جي جوڙن جي ٻاهرئين مٿاڇري تي آخري
هٿ، سنوار.

Joist

وزني ڦٽو جيڪو اندي يا
وٽ ۾ لڳائجي استعمال
ڪجي.

Jube (French)

ڪليسا ۾ ديول جي وچ واري ڀاڱي جي اوڀرندي
چيڙي وٽ پلوڙو.

Juss (جٺ)

گچڪاري

K

Kadal (ڪشميريءَ ۾) ٻيل.

Kakshasana سلامي واري ٿيڪ / پٺيءَ سان پٿر جي نشست.

Kalasa ڪلس (هن جا ڪيترائي نمونا ٿين، ڪي گلدان ڪي ڏلي يا گگهيءَ وغيره جهڙي شڪل سان).

Kalyana mandapa ڪلياڻ منڊپ، شادي هال، شاديءَ جو شاميانو.

Kampong (ملايا ۾) عالم / شهر پناهه اندر ڳوٺ، ڪوٽايل بستجي.

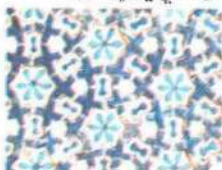
Kanakapaga مندر جي گنڊ تي ديواري ستون يا آسو.

Kanjur, kankar سادو چن وارو پٿر.

Kanti (اوڙيسا جي مندر ۾) مڊيان يا ڪگر ۾ کڻو يا طاق.

Kasbah قصبه، (اتر آفريڪا) شهر پناهه ان جي ڀر ۾ عرب محلو / پاڙو.

Kashi work روغني يا ڪاشي چاڙهڻ / لڳائڻ جو ڪم.

Katra ڪنهن خاص فرقي يا ذات جو ٺڪاڻو ڪوچو (tola) مختصر ۽ ڪمتر ٺڪاڻو محلو: وڏو ۽ سماجي طور مٿاهين فرقي يا ماڻهن جو ٺڪاڻو.

Keel جهاز جي، تر جهڙو پرڪار پٺان.

Keep-tower ڪنهن ڪوٽ يا قلعي جو چوڪسي منارو.

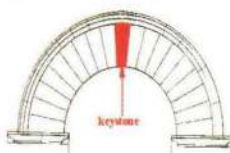
Key چپر، ڳجهه، ڪلي.

Key plan ننڍو نقشو، خاڪو جنهن ۾ (عمارت جا) سڀ حصا ۽ عناصر ڏيکاريل هجن.

Keystone

ونگ جو مرڪزي/ چوٽي

وارو پٿر/ سِر وغيره.

Khan

ماڻڻ طبقو (storey).

khangah

خانگاه (خانقاه) راهب خانو منہ گوشہ عافيت.

Khaprel

کپريل، اڪثر ورن سان يا مڙيل، ڪڏهن
ساديون پڪل، عمارت جي ڇت ۾ لڳل سرون، يا
اهڙين سرن واري ڇت.

Khaprel

کپريل (pantile) ڇت لاءِ مخصوص سرون.

Khat

پيٿرھ (foundations).

Khatt (خط)

خط، لکت / لکائيءَ جو نمونو (عربي، فارسي
وغيره ۾) خوش خطي.

Kheystone

کانڇو علق.

Khurra

لاهندي وٽ اُڀين سرن جو فرش (تہ جيئن گهوڙا وغيره
نہ ترڪن) دستوري اوساري کي kharanja چون.

Khwabgah

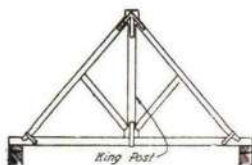
خوابگاه بادشاه / حاڪم جي سمهن وارو ڪمر و
عمارت ۾ لکت لاءِ پتي / لکيل پتي / سُندر بند.

Kickplate

در جي هيٺين پاسي جي اُجر بچائڻ لاءِ لڳايل
پٽ / پٽڇ. پوش پتي.

King post

(ڪاٺ وغيره جي اڏاوت ۾)

ڪم ايندڙ ڪينچي جي وچ
تي لڳل اُڀي ڪاٺي وغيره.

King-closer

ساڳيو مقصد ۽ طريقو پر ڏيگهه ۾ سوڙهو.

Kiosk

(بيٽني تي گهڻو ڪري ڪنن وٽ) گمٽي ڪوشڪ

Kirti stambha

شهرت جي گُمبي، مندر
جي اڳيان نويڪلي
گُمبي (pillar).

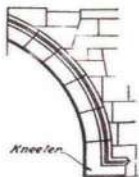
Kissing Gate

V يا U شڪل جي احاطي ۾ لڳل در جنهن مان هڪ وقت هڪ شخص لنگهي سگهي.

Kirtimukha

آرائشي سانگ (mask). لفظي معنيٰ 'شهرت جو منهن' وات ٻڌ يا برهمڻ اڏاوتن ۾ اس-دري gavaksa.

Kneeler

اوساري يا تراش، جنهن تي مخالف پاسي / ٻئي پاسي اوساري ڪجي. ڊگهي تجر.

Kodal (پشتو)

Koshak

محلات (palace). قصر (qasr) قصر کان مختلف جزن سميت محلات، محل.

Kotha

اندريون يا مٿيون ڪمر، ڪوٺا ڪڍ

Kottara

ڪوٽارو، مندر جواناج پانڊو.

Kraal

(ڏکڻ آفريڪا ۾) لوڙهي ۾ رهندڙ جهڳين جو

ڳوٺڙو چوپاين جو وارو.

Kremlin

(روس ۾) شهر پناه.

Kuan

ڪوه، سنسڪرت cupa (ڪُپا).

Kudu

(دراوڙي مندر ۾) گلڪاريءَ سان ونگ، ڇت جي سرن جي

جوڙڻ / سنڌن کي لڪائڻ لاءِ نقش.

Kulika

خانو، بهرو.

Kumbha pancharam

ڪُٺيدار ديوارِي سَٽون.

Kumuda

ڪنگڻي ۽ نير اڌ گول حاشيو گول (Astragal Torus) جي گهاڙ.

Kunda (سنسڪرت)

چٽني پاسي پٽ ۽ پوڙين سان تلاءِ، حوض.

Kupagara

well-house (بائلي، ڪوه، جنهن ۾ پاڻي جي
سطح تائين پوڙيون / ڏاڪڻ هجي) هن ۾
ڪمرا، مخفي ڏاڪڻيون ۽ هوا لاءِ ڪهيون به
ٿين.

Kursaal

صحتگاه ۾ لڳم ملاقاتين يا مهمانن جي
استعمال لاءِ عمارت.

Kursi

چوڪي (plinth) جنهن تي عمارت بيٺل هجي
۽ عمارت جي اوچائيءَ ۾ اضافو ڪري

Kyanise

بچائڻ خاطر ڪاٺ ۾ رسڪور ڀرڻ،
سڪوريل.

L

Label	چچو کگر.
Labyrinth	(ڏسو Maze) اوجھڙ گورک ڏنڌو مهاڃاري ڪاڪ محل.
Laced valley	سرن سان ٺاهيل نشيب، ويڌ (چت پ).
Laced window	دري جيڪا ظاهري وڊين سان عمودي طور سميتجي يا يڪجاء ٿئي.
Lacing	ڪنار.
Lacing course	ڊگھو باري يا سلسلو (سرن، پٿرن وغيره جو) جيڪو ديوار کي سگهارو ڪري يا ان جي سطح هموار ڪري
Lacunar	ڊلياري سقف، قابدار ترچت (ceiling) ترسيم بند ترچت.
Ladder	ڏاڪڻ (ڪاٺ جي ڏاڪن واري).
Laid-on-purlin	مڪيه (principal) جي پٺيان رکيل ڪاٺي.
Lakhauri brick	اسلامي دؤر جون ننڍيون سرون، سنهيون سرون.
Laminated	گهڻن تنهن مان ٺهيل، تهه ڏنل.
Laminated arch	ڪاٺ وغيره جي تنهن يا پردن مان ٺهيل ونگ.
Lancet window	سوڙهي، ڊگهي ۽ نوڪيلي دري
Landing tread	چاڙهيءَ جي منزل جو سامهون چيٽو.
Lantern	شفاف ڪوڪو، گنبد وغيره جي چوٽي تي ٺهيل چمڪڻ/ شفاف پاسن وارو انگ جيڪو روشني کي اندر اچڻ ڏئي. روشنڊان.

Lantern cross

گورستان جو صليب (ڪراس)،
جنهن جي چوٽي شمعدان نما ٿئي
۽ پاسا اڪثر ڪنهن مورتيءَ سان.

Lateral thrust

بار جو پاسن تي دٻاءُ، پاسي وارو دٻاءُ.

Lath

ڪاٺ جي پتي (جيڪا گاري يا گچ لاءِ ٿاڀنا
(foundation) طور ڪم اچي.

Latin cross

ٻانهن کان ڊگهي آبي جز وارو منڊيٽرو صليب

Lattice

جهرو ڪو شبڪو، جافري

Lavatory

ڪاڪوس، رفع حاجت جي جاءِ

Lean-to roof

هڪ طرف لڙيل / لاهي واري ڇت (جيڪا
عمارت جو وڏاءُ هجي).

Ledger

ڪوازي جي آبي ڪاٺي.

Ledger board

پتي جيڪا تختابندي ۾ چاڙهه (Joist) ڪٽڻ لاءِ
لڳائي وڃي، جهنگلي جو مٿيون ڏنڊو / مٿين پتي.

Leo graph

Vyali خيالي جانور۔ اڌ شينهن جو ٻيو اڌ
ڪنهن ٻئي ساهواري جو.

Lewis

چنبو پڇاري (dovetailed)، چوڙ (tenon).

Lewis bolt

حفاظتي تاڙي، اوساري ۾ استعمال ٿيل شيهي
۾ وڌل ڏند واري نوڪدار تاڙي

Libn

سِر، سرن جي اوساري

Lichgate / Lych gate

مقام جو ڇتيل در، جتي (ٿورو وقت) جنازو
رڪجي.

Lierne Vault

ڏسو Vault.

Light

ڪائي يا شيشي جو خانو، دري وغيره جي
چونڪ جو خانو جيڪو هڪ ڪائي يا
شيشي لاءِ هجي.

Lights

دريءَ جي اُڀن گزن جي وچواري وٽي، ڪول.

Ligneous

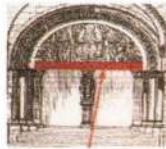
چوبي، ڪاڻ جو.

Lime stone

چن جو پٿر.

Lintel

سردر.

Listel

ڏسو Fillet.

Lithic

پاهڻي، سنگي.

Lithograph

پاهڻي چاپو / نقش، پٿر جو چاپو.

Live-load

متحرڪ بار.

Liwan

مسجد جي ستوني گيلري

Lobby

پيش دالان.

Locus

نڌان، مڪان، ٺيڪ جاءِ.

Locutory

خانقاه جو ڪمرو جتان پردي پويان اندر رهڻ
وارا ٻاهرين سان ڳالهائين، ديوان خانو ويهڻ يا
گفتگو ڪرڻ جو ڪمرو.

Lodgement

دشمن کان ڪسيل مورچو، قدم ڄمائن جي جاءِ.

Log

وڏيل (ڪريل) ٻنڊ.

Loge

ٿيٽر وغيره ۾ ڪوڪو، نجی يا خانگي نشستگاه /
ٿيٽر وغيره ۾).

Loggia

ڪليل چاپرو ڏيڍي، گيلري

Lookout tower

چوڪسي مينار، watch tower.

Loop (hole)

Louver

ڳڙڪي، مارو.

بادگير، نميل پتين واري

دري

Lucarne

ڏسو Dormer Window, بالاخاني يا مُناري

جي دري

Lugsill

چانئٽ (جنهن جي ڊيگهه دريءَ وغيره جي ماپ کان وڌيل هجي ۽ ان جا ڇيڙا اوساري ۾ بند هجن).

Lunate/ lunette

هلالِي صورت جهڙو، لڪدار ڇت ۾ ڪماندار ڳڙڪو.

Lune

ڪُروي ڦاڪ، هلالِي شڪل.

Lute

گاري يا گچ سان سوراخ بند ڪرڻ، گل حڪمت ڪرڻ، (ان ڪم لاءِ) گارو/مٽي / گچ وغيره، سان سنڌ بند ڪرڻ.

Luxate

اکوڙڻ، سنڌ مان کڻڻ يا جدا ڪرڻ.

M

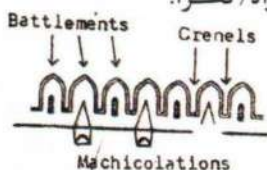
Macadam

رستي ٺاهڻ لاءِ ڪٽيل پٿر يا ڪڪري.
ڪٽيل پٿر سان ٺهيل رستو.

Macadam

سخت پٿر وغيره جي نليڙن ٽوٽن کي ڊامبر
(ڏامر) سان جوڙي فرش بندي يا رستو تيار
ڪرڻ. اهڙي قسم جو رستو يا فرش بندي.
اهڙي ڪم لاءِ ڪم ايندڙ مواد/ ٽڪرا.

Machicolation

(پٽ وغيره ۾) ڳڙڪا،
لوڳها (جلي آوري پٿر
وغيره اڇلڻ لاءِ).

Madapa / mandapam

وڏو ڪليل صفحو / ڪمر.

Madapalli

رڌڻو، بورچيني خانو.

Madar

(جين ڌرم ۾) وڏو مددي پوتر آستان.

Madhinah

اڏان ڏيڻ لاءِ منارو.

Magazine

سلاخ، بارود خانو.

Maha mandapam

مها منڊپ، مکيه پوتر آستان جي اڳيان حاطي
۾ وڏو ھال / صفحو.

Mahadvara

مها دوار، ٻاهريون دروازو (جنهن تي مٿان عمدي/
اوچي اڏاوت هجي).

Mahapadma

مها پدم، گنبد جي چوٽي تي گچ يا پٿر مان
ٺهيل گنڊل جي گل پنن وانگر ابتي صورت ۾ گهيرو
(هن جي مٿان آملڪا ۽ ڪلس هوندي آهي).

Mahmal (محمل)

ڏسو Litter يا Palanquin، محافو.

Makara

واڳونءَ جي شڪل جهڙو حيوان (هندن وٽ
گنگانديءَ جو اهڃاڻ).

Manaqib (مناقب)

مناقب / برگي کي سينگاريندڙ.

Manasara عمارت سازيءَ بابت قديم هندستاني لکت، رسالو.

Manastambha نوپڪلي اڏيل گُمبي / ڪنڀي ٿنڀو.

Manchika منچڪ، چبوترِي، ڇت يا مٿين اڏاوت کان ٻاهر تي نڪتل مزين ٿلهو.

Mand/ mandapa منڊ، منڊ (pavilion)

Manda وڏو ٿلهو (wooden pavilion) چئن پيلپاون تي اڏيل ۽ پنجن نمگيرن سان اڏيل.

Mandorla بيضوي قاب يا ڪوٺيو نقش.

Mandovara (گجراتي) ٻاهرين ديوان ۾ مرڪزي هنڌ/ جاءِ

Manor house ڳوٺ يا بهراڙيءَ ۾ گهر.

Mansard پنهي پاسي ٻئي لاهي واري ڇت، يا جنهن جا چارئي پاسا ٻه- لاڙڻان هجن. مرصع ڪاري.

Mansil قصر، وڏو ۽ نمائشي قسم جو گهر. ڏراڙو.

Mansion چُلَهه جي مٿان پڇتي، ڇاجو.

Mantel چوڪسي منارو.

Maqsura مقصورا، مسجد جي مهاڙيءَ ۾ محراب بندي (arcade)، محرابدار مهاڙي

Maqsurah مقصوره، محرابدار مهاڙي ورائڻو.

Margin حاشيو، وت.

Marionette ڪاٺ پتلي.

Marquetry ڪاٺ وغيره تي جڙت، ڀرت، مرصع ڪاري

Martello Tower ننڍو گول منارو، جنهن جي ڇت تي توپون کتل هجن ۽ سامونڊي ڪناري جي حفاظت لاءِ هجي.

Martyrium

عيسائي عقيدة سان واسطو رکندڙ هنڌ تي اڏيل
ڪليسا يا ڪا به عمارت.

Mascaron

آرائشي نقش / جن کي جهڙو مٿو / سامهين منڊي.

Mashrabiya

ڪاٺ جي ٽڪرن جي جافري

Mason's mark

راڙي طرفان جاءِ تي ٺاهيل علامتي نشان اهيچاڻ وغيره

Masonry

رازڪو ڪم اوساري سامگري

Mastaba

قديم مصري دفينو سرن يا پٿرن جي ڌڻي جي
صورت ۾ مستطيل بيٺڙهه تان اندر تي لڙيل پٿيون.

Matha

مٺ، خانقاه يا مڙهي.

Mausoleum

وڏو مقبرو، روضو عمدو مقبرو
جو ڪنهن معتبر شخص
جي مزار مٿان اڏيل هجي.

Mazal (مزال)

لنگهه، ڦاٽڪي در.

Medallian

وڏو تمغويو يا ٻلو. دٻڪ.

Medhi

تلهو چبوترو، دڪاني.

Meeting rail

شيشي واري دريءَ کي (هيٺ مٿي) ٻن حصن ۾
ورهائڻ واري ڪاٺ يا لوهر وغيره جي پٽي يا سينج.

Megalith

وڏا پٿر، چيون (جي ڪنهن
اڏات ۾ ڪم آيل هجن).

Mehrab

مسجد جي عمارت ۾ قبلي واري پاسي طاق،
محراب.

Memar

معمار (mason)، راج، رازو.

Merlon

ڪنگرو.

Messanine

entresol، اڌ ٿانگهه، وچون ننڍو طبق.

Messuage

گهر، جنهن سان گڏ لاڳيتيون زمينون هجن يا
عمارتون هجن.

Metope مزين پتي ۾ جهريدار چورس سير / تختي وغيره.

Meurtriére ڏسڻ ۽ مارڪرڻ لاءِ ڪنگرن يا پت ۾ لوڳها، ۽ شگاف.

Mews طبيلن جي قطار جنهن جي مٿان رهائشي گهر هجي ۽ شهري گهر جي پٺ ۾ هجن.

Mida وضوءَ لاءِ مسجد جي صحن ۾ تلاءُ.

Midrab پر نالو نيسارو ڪسي، خصي نيسارو.

Milesian layout چوڪڙين يا منجڻ نما هڪ شهري رٿا يا منصوبو جنهن ۾ هڪ جيتري ماپ جا رستا ۽ گهرن جا ويڙها هجن.

Mimber (pulpit, minber) مسجد جو منبر، ممبر.

Minakari ميناکاري

Minar مينار، منارو.

Minotaur (ڪريت ڪٿا ۾) ڊگهي جي مُنڍيءَ سان راکاس

Mintaq (منطق) گنبد يا ڪنهن به گولائي واري اڏاوت جي چوڌاري پتويو پنڌڻ.

Minute پيل پاڻي جي هيٺين قطر جو $\frac{1}{60}$ ايڪو (جوبيلپائن جي نسبت مقرر ڪرڻ لاءِ استعمال ڪجي).

Misericord خانگاه جو ڪمر و جنهن ۾ دستور العمل / نرمي هجي / عيش عشرت جي اجازت هجي، گرجا جي اوڀرندي حصي ۾ پڇڻي جيڪا پوئتي ورائجي ته ٻين لاءِ ٽيڪ جو ڪم ڏئي ڪاهي.

Moat ڪاهي.

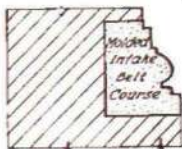
Modillion

عمارت سازيءَ جي
ڪلاسيڪل ترتيب ۾
اڳتي وڌيل نالڳو/مڊيان

Modular

عمارت ۾ ماپن ملائڻ جو طريقو جنهن ۾ هڪ
عام ايڪو استعمال ڪيل هجي.

Molded- intake belt
course

ڪنهن ڀت وغيره جي ٻن
مختلف (هينين ۽ مٿين) ماپن
کي خوبصورتيءَ سان ملائڻ
لاءِ سادي يا گهڙيل گهٽ وچ ۾ ملائڻ.

Monastery

ڏسو Priory.

Monastery

خانقاه، من، (خاص ڪري ٻڌمت وارن جي).

Monobloc

يڪو اسٽول ٽڪرو اسٽول مرڪب ڳنڍيو.

Monolith

يڪي پٿر جي ڇيڙ مثال، پيليائو يادگار وغيره

Monoptral

گول (يوناني) مندر جنهن جي چوڌاري ستونن

Monopleron

جي هيڪوئي قطار هجي.

Monument

تعميري اڏاوتي يادگار.

Moor

سُڃي زمين، ٻوٽو.

Morar

(چن، واري ۽ پاڻيءَ جي ميلاپ مان ٺهيل) گچ.

Mortar joints

اوساريءَ ۾ ڪم آيل گچ جي جوڙڻ جي
تڪميلي عمل جا (انيڪ) نمونا.

Mortice

کانچو، سل، خصوصاً چوڙ سمانڻ لاءِ.

Mortise lock

کانچي ۾ لڳل تالو.

Mortuary

مردہ خانو مسلمانن جي قبر جو خانو
(chamber).

Mosaic

پڇيڪاري آرائش جيڪا ڪنهن شئي جي ننڍڙين
ٽڪرين مان ٺهيل نقش يا نموني سان ڪجي.

Motif	روپڪ، ورجايل نقش / نمونو گل جو نمونو.
Motte	محل (castle) اڏڻ لاءِ هٿرادو ٺهيل ڌڙو، مٿاهين.
Motte and bailey	مناري ۽ اڱڻ سان (castle)، هن جي هٿرادو مٿاهين بچاءُ جو ڪم ڏئي.
Moulding	گولو گهاٽ.
Mouldings	کانچيل يا پاريل لڳاتار گهٽت جو نمونو / جز.
Muallaq	محرابدار يا قوسي اڏاوت.
Muarrab	انگڙ ونگڙ ڳنڍيل نقش ونگار، ليڪن واري کي tasgir چئبو، گل ٻوٽن واري کي tashgir چئبو.
Mudsill	زمين تان سڌو اوساريل اڏاوت جي بنياد طور هيٺان رکيل ڪاٺ.
Muhajjar	جاري دار احاطي ۾ بعضي مٿان کليل اڏاوت ۾ قبر.
Muhandis	Sthapati مهندس.
Mukha mandapam	مڪيه منڊپ، مڪيه پوتر آستان جي اڳيان صفحو يا سئون بندي.
Mulawwan	رنگين، رنگ ٻرنگو.
Mullion	دري وغيره جا عمودي ڀاڱا يا گز جيڪي اُڻڪاش يا وٽيءَ کي ننڍن ڀاڱن ۾ ورهين.
Munabatkari	منبتڪاري، نقش نگاري (stuccotracery).
Munbatkari	stone carving، منبتڪاري، پٿر تي اُڪر
Mundair	بيٺ ٻٺو، ٽيڪو منڊير
Mungh	منگهه، هوادان، بادگير (wind catcher).
Muntin	چوڪائي کي ننڍن حصن ۾ ورهڻ لاءِ ڪاٺ جون اڀيون پٽيون (چوڪائي ۾ ننڍا خانا ٺاهڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ پٽيون).

Muqarna

Mural

Mural tower

غالبڪاري، مقرنسڪاري

پت جو پت بابت، پت تي.

پردي واري ديوار تي ٺهيل منارو.

Murder holes

دخل (gatehouse) ۾ ٻاهرين ۾

اندرين درجي وچ ۾ اندر ايندڙ

لاءِ رکيل موت جي سامان (گولا،

تير، گرم پاڻي وغيره) لاءِ سوراخ.

Murrum/ marram

گاهه جيڪو واريءَ ۾ ٿئي ۽ پتن کي ٻڌل رکي

ڪري، راڻو (gravel).

Muttaka

انگهڙي (pillaret)، مُتڪا (جهڙوڪ: جهنگلي

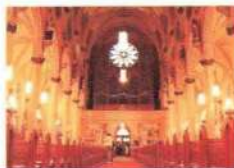
جون اڀيون ڪاٺيون وغيره) (prop).

N

Nahat	چُنائِي، سرن يا پٿر وغيره جي اوساري ڪرڻ.
Nahr (نهر)	گهڻ شڪي ونگ.
Nal	ڏاڪڻ، چاڙهي.
Nal Mandapa	ڏاڪڻ جي مٿان اسارو ڍڪيل ٺهيو.
Namdah	نؤد.
Nandi Mandapa	پوتر ڍڳي جي مٿان اوسارو يا مانڊو.
Naos	مندر ۾ اندر پوتر آستان جو خانو/ڪلبو.
Nardban (نردبان: فارسي)	نردبان، زينو، ننڍڙي، گهڻو ڪري ڳجهي ڏاڪڻ، جايت ۾ پٽ جي ٽولهه ۾ ٺهيل هجي.
Narthex	عورتن، نون مريدن لاءِ ڪليسا جو اولهندو ڪٽهڙي سان الڳ ڪيل حصو.
Nasheman	نشيمن، آلا، ديوار ۾ پينل آڻا- انڙيو گوشو طاقچو.
Nasiba	نصب، قبرن تي اڀا يا دگار (پٿر جا).
Nat mandir	نت مندر، نرتيه سلا (nritya sala)، مندر جو ناچ خانو، ڪمرو، مندر جنهن ۾ ناچ ٿئي.
Nava graha	(نَوَگرهه) اڳين دروازي يا سردر تي ٺهيل نَوَگرهه.
Navaranga	نورنگا (مندر ۾) مرڪزي ڪمرو.
Navaratha	نون (9) ديواني شتونن سان / وارو.
Nave	ڪنهن عمارت جو مرڪزي حصو (خاص ڪري ڪليسا جو) وسط ڪليسا.
Navvy	ڪامڙيا، ڪاٺڙيا.
Nebule	گهڙت جنهن جو هيٺيون چيٽو گهنڊيدار يا ورائتو/ نانگ ورو هجي.

Neck	پيلپائي جي لٺ / تڙي جو مٿيون سنهون حصو جيڪو سرستون جي بلڪل هيٺان هجي.
Neck moulding	گردني گهاٽ / گهٽت، ستون جي سوڙهي حصي ۽ سرستون جي وچ ۾ چوڌاري گهٽت، (pada, bhandam).
Necking	پيلپائي جي سنهي حصي جي چوڌاري ٿيل سوڙهي گهٽت.
Needle spire	ڇت، مناري يا برج جي مٿان مخروطي يا گهٽ ڪنڊي اڏاوت (اڪثر ڪليسا تي).
Nervate	ribbed پاسري نما (گهاٽڙ)، عروقي.
New fangled	نئين طريقي سان ڪيل يا ٺهيل.
Newel	ڦيريدار ڏاڪڻ جو وچون اُڀو لڪڙو (pole)، چوب.
Nexus	ڳنڍيل سلسلو، جُڙيل ميٽر.
Niche	طاق، گوشو زمين جي سطح کان مٿي طاقچو.
Nogging	سِرَن وغيره جي جڙائيءَ ۾ رهيل خال ڀرڻ، تيغو ڪاٺ جي چوڪٽ ۾ سِرَن جي اوساري.
Nook and shaft	ٽنڀ جي ڪنڊ ۾ ڳني / ڪُنڀي کونا سٿنڀا.
Nosing	چاڙهيءَ جي قدم گاهه (tread) جو حصو / چيٽرو جيڪو ان جي اوچائيءَ (riser) کان اڳتي وڌيل هجي.

O

- Obelisk گئنداس چوڪنڊو منارو (اڪثر اڪريالڪت سان).
- Oculus ديوار يا گنبد جي چوٽيءَ وٽ گول بگڙڪي.
- Odeum (قديم يونان ۾) يڪيل تماشاگاه، (اڄ ڪلهه صفحو) ڪمرو يا شمع نشين.
- Oeillet, oilette فصيل ۾ ننڍي بگڙڪي جتان گولا اچلي سگهجن (گول هيٺ تي ويڪرا ٿين ته جيئن گهڻو ڏسي سگهجي).
- Offset ڀرڪ، تيرو، ڪسڪو جواب، ديوار ۾ ٻُڌل ديرو.
- Ogee وچ ڪُٻي ونگ - ونگ جنهن جي چوٽي نوڪدار ٿئي ۽ پاسي ٻئي ڪُٻ سان
- Openstring stairs ڏاڪڻ، جنهن جي هڪ پاسي ڀت هجي ٻئي پاسي جهنگلو، ڏاڪڻ جنهن جون پوڙيون ڏسڻ ۾ اچن.
- Opisthodomie اپٽيل ورن سان، يوناني مندر جي ڀت ۾ احاطي بند حصو جو بعضي خزاني آفس طور ڪم اچي.
- Optical reinforcement عمارت ۾ بي ڊولائي يا جهول وغيره جي ميا مٿاڻ لاءِ هلڪي ڦير ڦار.
- Opus incertum اڻ گهڙين پٿرن جي مهاڙي سينگار واري ڀت.
- Opus listatum واري سر، پٿر جي ٽڪرن ۽ سرن جي اوساري اوساري جنهن ۾ هڪ ٻار سرن جو هجي ته ٻيو پٿرن جو.
- Opus quadratum چورس پٿرن جي اوساريءَ واري ڀت.
- Opus reticulatum جاريءَ جي اڪن وانگر لڳل پٿرن واري ڪنڪريٽ جي ڀت.

Opussectile	منبتڪاريءَ ۾ مختلف رنگن جي سنگ مرمر سان ڀرت
Order	طرز تعمير. ڪلاسيڪل طرزون پنڃ (Doric, Tuscan, Ionic, Corinthian, Composite)
Oriel	جھروڪو. ٻاهر تي نڪتل دري، پٽ کان اڳتي وڌيل دري
Oriel window	مٿي ماڙيءَ ۾ وڌيل ڳڙڪي
Ornament	نقش، نقش ونگار، نگارش
Ortho-style	سڌي قطار ۾ پيلپاون جي ترتيب
Oubliette	چور در سان تهه خانو ڳجهو جيل خانو جنهن کي مٿان در ٿئي (هن ۾ قيديءَ کي مٿان لاهي پوءِ وساري ڇڏبو آهي).
Out work	قلمبندي ۾ (فصيل کان) اڳتي نڪتل يا ٿورو ٻاهر تي اڏاوت، ٻاهر پيروڪم.
Overdoor	سنتوري (pediment)، در جي مٿان ٽڪنڊو آرائشي جز.
Over-hand work	پٽ جي ٻاهرئين پاسي تي ڪم، جيڪو ان جي (پٽ جي) اندرين پاسي واري ڪواڙي کان ٿيل هجي.
Oversailing	محرابي اڏاوت، جنهن ۾ مٿيون اوساري وارو بار هيٺئين کان اڳتي وڌيل هجي.
Ovlet	فصيل ۾ ڳڙڪو، جتان ميزائيل وغيره ڇوڙجن.
Ovolo	اُپٽيل گولو گهڙت.

P

Pada	پايو، پيڙهو.
Padavinyasa	پٽ رٿا، پٽ خاڪو / نقشو.
Padma	پدم، ڪنول.
Padma bandham	پدم بندڻ، گلي بند، پيلپايي وغيره جي سوڙهي حصي جي چوڌاري گهاڙ.
Padmakosa	پدم ڪوس، ڪنول جي گل پنن جي گهاڙ جو ايتو نقش جيڪو گنبذ جي چوٽي تي خوبصورستي لاءِ يا وري ڪلس يا نيل کي سهاري ڏيڻ لاءِ ٺاهجي.
Padmam	ڪمبي (pida pitha).
Padmasana	پدم آسٽ، ڪنول آسٽ، تخت، آسٽ جو قسم.
Padstone	ڏسو Kneeler ۽ Template، پٿر جنهن تي ڪاٺ جي مٺي رکجي / بيهارجي.
Paga	پاڳو، چورس ديواري سٽون جهڙو وڏاءُ / جز.
Pagoda	گهٽڙاڙ عمارت / اڏاوت (هندو). ٻڌمت وارن لاءِ پوتر.
Paksala	پڪ سالا (kitchen) باورچي خانو.
Palafitte	ڍنڍ تي مٿانهين / کوڙ مٿان اڏيل تاريخ کان اڳئين دؤر جي جهوپڙي، پاڻيءَ ۾ ٽپي تي جهوپڙي.
Palais	عام لاءِ ناچ گهر يا وڏو ڪمرو.
Palimpsest	لکت يا مسودو، جنهن جي مٿان ٻي لکت يا ٻيو ڪجهه لکيو ويو هجي، لکت جي مٿان لکت.
Paling	ڪلن جو جهنگلو / ڪتھڙو.
Palisade	منگهن جو جهنگلو يا لوه جو ڪتھڙو. لڪڙ ڪوٽ.

Palladian 16 صديءَ جو ثقلي / بگڙيل ڪلاسيڪل نمونو.

Pallet سرن جي اوساريءَ جي جوڙڻ کي مضبوط ڪرڻ لاءِ ان ۾ وڌل ڪاٺ جون پٽيون يا چپرون.

Palmette ڪجھي وڙو نقش.

Pancharam دراوڙي سرستون - قالڪو.

Pancharatha ديول جنهن جي مهاڙيءَ ۾ پنج پيلپاوا هجن.

Panchayatana جهنگلي جي انگهڙين تي تمغا نما گهاٽ.

Panel ڏيو دلهو طاق، قاب، پڪي.

Pankara ڇت تي شاميانو، مانڊوو.

Pansala خانو، بونئرو.

Pantile سير، جنهن جو آڏو (cross-section) لڪو ڪبو / اپٽيل هجي.

Pantry پانڊارو، موڊيخانو.

Parabadi (معنيٰ) پڪيءَ جو آڪيرو، مرڪزي اڪيلي پيلپائي (گجراتي) جي مٿان گول ٿڙو / تلهو.

Parabola قطع مُڪافي، وڪڙ / ور، مخروطي قطع.

Paradise ڪليل ايراضي يا ميدان، اڱڻ جنهن جي چوڌاري / پاسن کان ستون دار ڏيڍيون هجن.

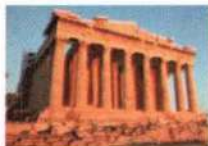
Parados پٺيان حملي کان بچاءَ لاءِ مٽيءَ جو بند، خندق جي بند تي ننڍي بچاءَ لاءِ پٽ / بچاءَ بند.

Parapet ٻيٽر پٺو.

Parapet ٻيٽر پٺو جتي هڪدم هيٺاهين هجي اتي ننڍي پٽ يا پٺو جو بعضي ڪنگرن سان ٿئي

Parclose شه نشين يا غلام گردش جو ٻيٽر پٺو، سينا پناه، ڪليسا جو جافري دار دين سان پردو.

Target	ڪهگل، گارو، گچ، (plaster)
Pari chakra	(ٻڌ روايت موجب) پارِي چڪر.
Parkota	پارڪوٽ، گهر، محل يا شهر جي ٻاهران حفاظتي ديوار
Parpen	پٿر جيڪو پٽ مان آريار گذاريل هجي ۽ ان جا ٻئي پاسا لسا/ گهڙيل هجن.
Parquet	مختلف ڪاٺين جي ٽڪرين جو فرش چوبي فرش
Parterre	ٻارين/ ڪياريين يا باغيچي لاءِ باغ ۾ سڌي ڪيل/ سنواريل زمين.
Parterres	سبز زار گاهي زمين، جنهن ۾ رستيون، گلن جو ٻاريون، پاڻيءَ جون واهيون وغيره هجن.
Parthenon	اٽنس جو يوناني مندر جيڪو ڪلاسيڪل عمارت سازيءَ جو نمونو تصور ڪجي.
Parting strip	شيشي لڳل طاقن واري دري (آئينيدار دري) جي ڪاٺڙي پٽي جيڪا طاقن کي جدا رکي (تہ جيئن سرڪاڻڻ وقت شيشا الڳ رهن).
Partition	ويڙهي، ويجهڙي، چينو.
Partition plate	ويجهڙي ديوار جي مٿان واري گهاٽڙ جنهن تي joists, studs ۽ rafter جو بار پوي
Party wall	ٻن ملڪيتن جي وچ ۾ ويجهڙي پٽ.
Parvis	احاطي بند جاءِ (porch) جي مٿان ڪمرو ڪليسا جي اڳيان ڪمرو، پروھت جو ڪمرو.
Pata	پاتو، اُمرِيو، سردر.
Patada	سردر (lintel)
Patina	زنگار.
Patios	اڱڻ، صحن، گهر سان لڳ ٻاهران گهمڻ لاءِ مخصوص ايراضي.

Patur khanah

شاه محل ۾ نچڻ ۽ ڳاڻڻ وارين عورتن جي تربيت ۽ سنڀال لاءِ گهر يا ادارو.

Pavement

فرش - فرش بندي

Pavilion

چبوترِي، مانڊو.

Pebble dash

پت جي ٻاهرين سطح واري پلستر ۾ لڳايل پٿر تڪر.

Pedestal

ڪُنبي، (هينين) ڪُرسِي.

Pediment

سنتوري

Pendent

لڌڪڻو، آويزو.

Pendentive

گولائون ٽڪنڊو، ڪُنڊ پَرو.

Penetralia

بنه اندريون پوتر آستان، طاق.

Penthouse

چاپري جي لڙيل ڇت، لاڙئين ڇت سان چاپرو.

Pentroof

رڳو هڪ پاسي لاري واري ڇت.

Peripteral

پيلپاون جي وچ ۾، جنهن جي چوڦير پيلپاون جي اڏاوت هجي.

Peristalith

ٻُني (قبر) جي ٻاهران/چوڌاري اُڀا ڪتل / پٿر.

Peristyle

اُसारو مندر وغيره جي اڱڻ جي چوڌاري پيلپاون جو سلسلو.

Perpendicular

افقي، اُڀو ڪڙو.

Perpends

سرن جي اوساريءَ جا اُڀا جوڙ عمودي جوڙ.

Perron چرچ يا ڪنهن ٻي عمارت جي اڳيان پوڙين واري چاڙهي.

Perron ٿلهي تي چڙهڻ لاءِ پوڙيون، گهرجي دريا جاءِ جي پهرين ماڙ تائين پهچڻ لاءِ ٻاهر وڌيل ٿلهي کان چاڙهي.

Persiennes دريءَ جي ٻاهران هلڪين افقي پٽين سان چلمن.

Perspective فاصلي جو ظاهري تناسب، پس منظر، تناظر

Peshtaq مهاڙيءَ واري اڳين ونگ، مهرين صورت، تصوير، نمود.

Peter جبل جي ڪوٺڙي

Pew ڪليسا ۾ سوگهيون ڪاٺ جون نشستون، گرجا جا بينچ

Phadi جبل مان اهڙن ٽوڙيل پٿرن جو ڏير جن جي ڊيگهه 3 وال ويڪر $2\frac{1}{2}$ وال ۽ ٽولهه هڪ وال هجي.

Phase of transition طريقو يا صورت، جنهن سان ڪنهن ڪمري جي مٿئين حصي ۾ گول گنبد جي بنياد لاءِ تبديلي آڻجي.

Piano nobile (اڪثر گهڻ ماڙ عمارت جو) مکيه طبق يا عرشو جنهن تي استقباليه ڪمرو هجي.

Piazza گهرن/ عمارتن جي وچ ۾ کليل ميدان، ميدان جنهن

جي چوڌاري جايون ٺهيل هجن.

Picture gallery تصوير خانو، چتر گهر، جاءِ جنهن ۾ تصويرون لڳل/ تنگيل هجن.

Picturemold پٽ تي ٺهيل گهاٽ جنهن تي تصوير لڙڪائجي

Pier ٿنڀ ۽ درءِ درين جي وچ واري اوساري بندو ٻڌان.

Pietradura

هڪ قيمتي پٿر جو يعني قيمتي پٿر ۾ جڙاءُ،
خاتمرڪاري

Pigment

اڏاوت ۾ استعمال ٿيندڙ رنگ يا ٻيا رنگدار مادا.

Piaster

ديواري سٽون، چورس پٿرو ڪمپي پيلپائو پيلپائو.

Pillbox

عارضِي / ٿورو وقتو ڪوٽ، (block house).

Pillion

ٻوٽين اضافي نشست، پنڊ جا اٺ جي ٿوهي
جي پٺيان پڌجي (ضد: انڊ).

Pilotis

(فرينچ لفظ به معنيٰ) پيلپاوا يا پير گهوڙيون
(stilts) جن تي عمارت جو پهريون طبقو هجي
۽ زميني طبقو کليل هجي.

Pinjara

Prastara، پيچرو جافري

Pinnacle

نيلڪ، ٽئوئر.

Piscina

مڇيءَ جو تلاءُ، وهنجڻ جو حوض، پرائين
ڪليسان ۾ حوض ۽ ان جو نيڪال.

Pise

ڏسو cob، گنڀ، گارو، پنوڙو.

Pitch board

سنهي ڪاٺ يا لوهر جي گوني ڪنڊ، ٽڪنڊي
جي شڪل وارو فرمو.

Pitch of roof

چت جي لاڙي ۽ سڌائي جي وچواري ڪُنڊ.

Piu-lu

توران، دروازدار لنگهه، شاهي دروازو (portal)

Pivot pin

نقطو يا نوڪ جنهن تي ڪا شئي ڦري

Pivoted casement

چُوڙدار جهرو ڪو يا دريچو (سيخن لڳل دريءَ
جا هيٺيان مٿيان چوڙ).

Plafond

منقش چت / سقف يا ترچت جنهن
تي نقش نگار هجي (painted ceiling).

Plage

سمند جي ڪناري ديداري / نئين نموني جو سترگاهه. هند.

Plan

پترتا، نقشو يا نماء جنهن ۾ افقي منظر جي صورت ۾ جاءِ / عمارت جا سڀ ڀاڱا ڏيکاريل هجن.

Plancier

ڪگر جي چڄلي (corona) جو اندريون پاسو.

Planktrus

تختن يا تختن مان ٺهيل تختچي، پل يا چت جي تختن مان ٺهيل تختچي.

Plants

عمارت سازيءَ ۾ استعمال ٿيندڙ اوزار وغيره.

Plaster

گارو، گچ، ڪهگل.

Plaster board

عمارت ۾ پلاسٽر جو تختو جنهن جي پنهي پاسي پنو (paper) لڳل هجي.

Plaster lath

joists, studs ۽ rafters تي ڪوڪن وغيره سان لڳل پلستر هٽڻ لاءِ ڪاٺ جي پنهي.

Plate

پت، پٿر، تاري، قاب، تختي، (partition plate)

Platerail

پت ۾ ٺهيل اندر گهري، پيچتي.

Platform

ٿلهو.

Plinth

گُرسی، چونڪي يا بنياد، بناهه ڪنهن جاءِ يا پيپلائي جو هيٺيون حصو.

Plumb

شاهل - شال.

Plumb bob

شاهل جو گولو.

Podium

ٿڙو، گولائون ٿلهو.

Point-Block housing

گهڻماڙ عمارتون، جيڪي مرڪزي چاڙهين يا بالارو (lift) يا رافع (elevator) وغيره کان

Pointing

شعاعي ترڪيب ۾ ٺهيل هجن.

Pol

سرن جي جوڙڻ جي سنوار دخل (gateway, gate).

Poling boards

ننڍا اُڀا کوٽائي لاءِ ڪم آندل ڪاٺ جا تختا،
کوٽائي ڪرڻ لاءِ ڪم آيل ڪاٺ / ڪانوهرڙ.

Polychrome

گهڻ رنگو رنگارنگي، رنگ برنگو.

Pont-levis

ڪلوارِي پُل.

Poppy

گر جا جي چوڪيءَ جا نقش.

Porch

لنگهه واري دروازي جي اڳيان واري اڏاوت.

Portative

سولو ڪڇندڙ.

Portcullis

سِرڪٽو / گسٽو در جيڪو قلعي جي لنگهه جي

پاسن وارن اُڀن کانچن مان هيٺ مٿي گهرڪي.

Porte

گاڏي گهر جي اندر / ميدان تي بيهارڻ لاءِ در / لنگهه

Porte-cochere

ڪافي ڪشادو ٻنپو يا ڏيڍي جنهن مان گاڏي

(ڪار وغيره) گذري سگهي.

Portico

گهر ۾ کليل ميدان، چوڌاري

يا ڪيترن پاسن کان

پيلپاون ۾ جاءِ / ميدان.

Portiere

دريا لنگهه تي لڙڪايل چڪ، پردو.

Post

ڪنپو مٺي، ٿوڻي (posts) ڪانوڙي / ڪڪائين

عمارت اڀيون ڪائيون / ڪاٺ.

Postern

ننڍو در (بعضي لڪل).

Postern portal

ٻويون در، پاسي وارو رستو، بغلي در ڪنهن

وڏي عمارت جو دروازدار لنگهه.

Poultice

لٽي، لُڀري

Pradakshinapatha

Vidika، ٻڌ عبادتگاهه جي ٻاهران چڪر ڏيڻ / ڦيرا

ڏيڻ وارو رستو.

Prakaram

کُليل اڱڻ، احاطو.

Prasada

هندو مندر (لفظ) محل لاءِ استعمال ٿئي.

Precinct	ڪو هنڌ يا عمارت جنهن جو احاطو يا ڪا ٻي حد بندي هجي.
Prefabricated	پنهنجي جاءِ تي بيهارڻ / رکڻ لاءِ اڳ تيار ٿيل جزوي يا مڪمل تعميراتي عنصر / جز.
Presidio	ڪوٽ، شهر جنهن جي قلعي ۾ لشڪر يا پهرو هجي.
Pressed brick	اڏاوت جي باهرين / ڏسڻ ۾ ايندڙ سطح ۾ استعمال ڪيل اعليٰ درجي جي سر.
Prestressed concrete	اڳ ۾ تائيل ۽ ٽڙي مان گذريل نوڙ يا تارون جي، آهن بست سيمينٽ (reinforced concrete) اڳ مضبوط ڪيل مسالو.
Priory	مُن، خانقاه، مڙهي، راهب خانو.
Prism	مثلي شيشو منشور.
Proceneum	قديم رومي يا يوناني ناٽڪ گهر جو ٿلهو جتي اداڪاري ٿئي، موجوده ناٽڪ گهر ۾ سازندن ۽ پردي جي وچواري جاءِ / وٿي.
Profile	جاءِ وغيره يا ان جي ڪنهن حصي جو نقشو / خاڪو خدوخال.
Promenade	Cankrama، ٿڌي سٽرڪ، هوا خوريءَ لاءِ فرش بند رستو.
Pronaos	ڪليسا يا مندر جي اندرين حصي جي اڳيان وارو حصو (portico يا porch).
Propylaeum	لنگهه، مندر وغيره جو لنگهه يا ڏيڍي، ايٿنس جي Acropolis جو لنگهه.
Prosada	پوتر آستان، ڏراڙو محلات.
Pteroma	مندرجي اڳيان ديوار ۽ پيلپاڻ جي وچ ۾ وٿي، ميدان.

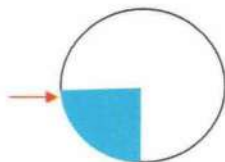

Pug	گليل مٽي، ماريل مٽي.
Pulpit	منبر، پرچارڪ ٿلهو.
Pulptilum	nave (ديول جي ونجهه) ۽ choir (سرودگاه) جي وچ ۾ پلوپٽويا ڀرڻو.
Pulvinated (Pulrin)	خدوخال ۾ اُڀار (گهڻو ڪري frieze لاءِ استعمال ٿئي).
Puncheon	گائي ڇت جي مٿين حصي ۾ مکيه جاءِ (king post) جو ڪم ڪندڙ ننڍو مٺو.
Purlin	خاص ڪٽڙين تي رکيل، وٽي، وٽي تي ڦينڊڇين سان داسو / ڪاٺ جنهن تي ڇت جا پٽا (rafters) بيهن / رڪجن.
Purna kalsa	هندستاني روايتي اٺن پوتر نشانين مان هڪ / گنڀي اڏاوتن جي چوٽيءَ تي دلي يا گگهيءَ جي شڪل جو عنصر، کاڌي جي شين، اناج ۽ سيڙي وغيره جو پائڻو.
Purnakalsa	سرستون، جيڪو گلن ۽ ٿانوَ وانگر هجي، گلدان وارو ستون، گلداني ستون.
Pushkarani	پاڪ حوض، تلاءُ.
Pushpabhandā	دراوڙي سرستون جا وڌيل نال ٻڄا يا مڊيان.
Puteal	ڪوهه جي چوڌاري پٿر وغيره جي مينڍ، روڪ.
Putlog	ننڍي افقي پٽ ۾ پيل ڪاٺي جنهن تي ڪواڙي جا تختا رڪجن / ويهارجن.
Putlog hole	پٽ ۾ هاسيڪار ڇڏيل سوراخ ته جيئن ڪواڙي لاءِ افقي ڪاٺيون وجهي سگهجن.
Puzzolan	ڪنگهر وارو (slag) سيمينٽ.
Pylon	ڦاٽڪ، وڏو دروازو.
Pyramid	هرم، سوڇي، مٽي سوڙهي ٿيندڙ اڏاوت (مصر جا اهرام).

Q

Qabw	نالي نما تجر، تجري رستو، گذر.
Qaidah	Pithika, سرستون جو ترو پيڙهو.
Qamt	سڌي ونگ، (ٻاهر تي) وڌيل ونگ.
Qanat	قنات، پاڻيءَ جي ڍڪيل ڪسي / نالي.
Qanatir (قناطر)	قناتون، ڀليون، موريون.
Qantarah (قنتوره)	سڌي ڇت کي سهارو ڏيندڙ ونگ.
Qaqah	سرن يا پٿر جي گهڙيل اڏاوتي سامگري.
Qas Rumi	اڌ گول ونگ.
Qasarah	پلستري يا پلستر جو ڪم، گچ يا گچڪاري.
Qasr	قصر، محل.
Qatibkari	Munbatkari, پٿر تي اُڀريل اُڪر.
Qaysariyya (قياصره)	بازار، مسقف، ڍڪيل مارڪيٽ / بازار.
Qos maghbun	گريدار ونگ.
Qos	نوڪدار ونگ.
Quadrangle	چوپاس شڪل يا اڱڻ.
Quadrant	گهيري يا گول جو چوٿون حصو.

Quarrytile

ڪلدار / مشين ۾ ٺهيل سير.

Quarternion

چئن جو ميٽر يا ڪنڊ.

Quatro

اطالوي فن جو پندرهن صديءَ وارو عرصو.

Qub

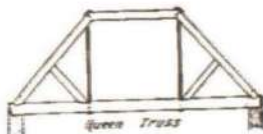
آڌ، مُني، محور.

Queen closer

ڊيگهه پر سير جواڌ.

Queen truss

ٻه ٻانهين ڦٽنجي.

Queen-closer

سيروٽو جيڪو سر جي ڊيگهه کي ڀڃي يا وڌي
ٻن حصن ۾ ڪرڻ سان حاصل ٿئي ۽ بار طور
ڪم اچي يا سنڌ ملائڻ جي ڪم اچي.

Quirkmoulding

گهاٽا جنهن جا ليڪا ۽ اپٽيل ور ڪنهن ننڍي/
سوڙهي ۽ سڌي جز سان ڌار ڪيل هجن.

Qulba (قلبه)

پاڻيءَ جي وهڪ لاءِ ٺڪر جا نڙا پر نالا (pipe).

Qullah (ڪلاه)

Cupola, گنبدِيه ٿڌي.

Quoin

ڪنهن اڏاوت جي جهل يا سگهه لاءِ ڪم

ايندڙ ڇپر، عمارت جي
ٻاهرين ڪُنڊ يا ان جو
نمايان پٿر.

Quon Set hut

اڳ ۾ تيار ڪيل چنويا جهڳي ڪڙي ڪرڻ / ڪيل.

Qurt (قورت)

ورقي ونگهه

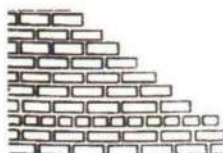
Qwadriga

ڪنهن يادگار يا عمارت جي مٿان چئن گهوڙن
واري گاڏيءَ جو ٺهيل نقش.

R

Racking

پوئتي هٽندڙ / ڊيگه ۾
گهٽجندڙ اوساري

Rad burn plan

شهري رٿا جنهن ۾ پيادن ۽ سوارن جي آمد
رفت الڳ رکجي، گهرن جا آڳا يا اندروني
آمدرفت ننڍين ڳولين رستي ٿئي، ڪوبه گهر
مڪيه رستي يا شاهه راهه تي نه کلي.

Radan

مثلي دمدما، ٻن پاسن سان زميني ڪم
جيڪو ٻاهر نڪتل يا اڀريل حصو ناهي.

Radda

زدو، بار (course).

Radiating arch

سڄي ونگ، اڌ گول ونگ.

Rafs al Aqd (رفس العقد)

Vault، تاجر، مٽيل ڇت.

Rafter

پتي (ڪوئي لاءِ) پچر (منهن لاءِ) ڌڪ (پيهي
وغيره لاءِ).

Rafters

پٽيون، (لهيون) ڇت جون پاسي سان
لٽيل، ڇت جي ڪنار (ridge) کان
ڇت جي چوٽيءَ (wall top) تائين، ڇت
کي سهارو ڏيندڙ ڪاٺيون.

Rafters (Common)

هڪ جيتريون ۽ ڊيگهه پر پيل پٽيون / لهيون،
پوٽا (بعضي مڪيه trusses).

Rafters (Principal)

پٽيون جيڪي مڪيه پتن (principals) وانگر
ڪم ڪن يا عام پٽين (common rafters)
جيان ڪم ڪن.

Raggle

ڌاتوءَ جو ڌرو جيڪو پٿرڪاريءَ ۾ ڌار يا
سوراخ ڀرڻ جي ڪم اچي.

Rahapaga

آسوي ڀتپرو.

Rahba

چورس.

Rail

جهنگلي، دري وغيره جو مٿيون کاڌ / پتو.

Railing

Vedika، جهنگلي يا ڪٽهڙي

جو سلسلو جهنگلي جو مٿيون پتو.

Raking shores

پرڪيل اوسار، اوساري جنهن ۾ هر مٿيون ٻار

هيٺين کان گهٽبو وڃي.

Ramp

هٿيائي پٽي يا گهاڙ جو افقي وڙ / وڪڙ. سطح جو

هيٺ مٿي هجڻ.

Rampant (arch)

ونگ جيڪا مختلف سطحن جي پشتن تان اُسري يا ڪڇي.

Rampart

ڌڙو جنهن جي چوٽي مسطح هجي / سڌي ۽

ويڪري هجي، دمدماء.

Random rubble

بي ڊولي شڪل سان مختلف ماپن جا پٿر.

Random work

ڪڍنگي اوساري، اوساري ۾

ڪم آيل ڪڍنگي سامگري

Ranga mandapa

منقش / چٽيل ڪمر.

Raniwas

حرم، زنان خانو (seraglio).

Raoti

رائعتي، لڪڙن يا ڪمپن تي نوڪدار ڇت سان تنبو.

Raqm (راقم)

زينت، عمارتي نقش.

Rasoi

بورچي خانو، رڌڻو (kitchen).

Rath

تاريخ جي دؤر کان اڳ جو قلعو ڪوٽ (پٿر جو ring work).

Rauda

روضو (mausoleum).

Ravelin

خندق جي ٻاهرئين پشتي جي اڳيان الڳ پتو

بند / پٻند.

Rear arch

ڇت جي پڇاڙي ڦاسائڻ لاءِ سامگري (سر، پٿر وغيره) ۾ ٺاهيل يا ڪٽيل جهري

Rear vault

دريءَ جي شيشي ۽ ڀت جي اندرين سطح جي وچ واري وٽيءَ مٿان ننڍڙي تجر.

Recess

Alcove, گوشو، ڪُٽو.

Reeding

هڪ ٻئي جي ڀر ۾ پور وچوت گولا/ گهٽت واري آرائش.

Refectory

ڪاليج يا خانقاه ۾ طعام گاه.

Refract

شڪارا، ڪلني، چوٽي.

Register

فرد، ڀرڻو نقش يا ڇت لاءِ جاءِ.

Reglet

ٻن گولن/ گهٽتن کي جدا ڪندڙ پٽي، گولن جي وچواري پٽي.

Regula

سڌو دوڳ جنهن تان پٿرن جي جهڙي قطار ڪري يا لٽڪي (ڊورڪ قسم ۾ زينت طور).

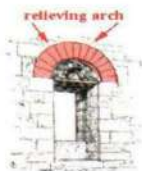
Re-inforced

ڪنهن ٻي شئي جي ملاوت، شموليت يا ڳانڍاپي سان مضبوط ڪيل.

Rekha

شڪارا جو وڙ وڪڙن وارو حصو ليڪ.

Releiving arch

سر در کان مٿي واري ڀت جي بار کڻڻ واري ونگ.

Relief

اُڀريل ڇت، اٿيل اُڪر، اُڀريل نقش.

Reliquary

تبرڪات لاءِ خانو/ طبق / برتن.

Reliquiae

باقيات، پنڊ پاھڻ.

Render

پلستر / گچ / گاري جو پهريون هٿ.

Render-set	عمارت کي پلستر جا پھت ڏيڻ، بيوھت.
Reredos	قربانگاہ (کلیسا) جي پوئين ڀت وارو مزین پردو، پلویترو.
Respond	ونگ جي هڪ پاسي اوسارڻ لاءِ اڌ ديواري ستون.
Resupinate	اُوندو اُبتو.
Retaining wall	مٽي / واريءَ يا ڪنهن ٻي شيءِ کي گسڪڻ يا ڪرڻ کان روڪڻ لاءِ ڏنل ڀت.
Reticulated	ڏسو Tracery.
Return	اڳين سڌ کان پوئتي لڙيل حصو مثلاً: گهر جي ڀت جو ٻيا دريءَ جي ڳڙ کي.
Reveal	دريا دري جي اندرين پاسي ڀت جي سطح کان چوڪٽ تائين کول / وڌي.
Revet (Revetment)	ڀت، فصیل وغيره کي ڪنهن سامگري سان ڍڪڻ، مٿان بيوياءَ پئي مٽيريل جو پوش چاڙهڻ / ڏيڻ.
Revetment	1. Retaining wall, 2. ديوار وغيره جو مٿاڇرو ٻي سامگري سان ڍڪڻ واري حالت.
Rib	وڌيل ڏنڊو، پاسري، پر.
Ridge	ٻن ڪرو هڪ ڇيڙي کان ٻئي تائين وڌ ۾ وڌ اُڀريل سلسلو.
Ridge capping	ڇت جي ڪرنگهي جي ڪڇ، ڍڪ.
Ridge piece	ڊگهي افقي ڪاٺي (ڌرو) جيڪا ڇت جي ڪرنگهي ۾ پوي ۽ پتين (rafters) کي سهارو ڏئي.
Ridge pole	ڇت ۾ سڀ کان وڏو اُڀو ڪاٺ جنهن سان پتيون ڳنڍجن / جڙجن.

Ridge roof

اهڙي مٺاهين ڇت جنهن جون
پٽيون چوٽيءَ سان ملن.

Rifle trench

اونهي کوٽيل کڏ کي دشمن واري پاسي مٽيءَ
جو بند ڏئي بچاءَ ڪرڻ، اولو/حفاظت.

Ring work

سادو اولو (کڏ ۽ بند) مان ٺهيل مختصر
لوڙهو کڏ کي بند ڦيرائي ٺاهيل.

Rise

ڏاڪڻ جي ٻن پائڏانن جي وچوارو اڀو حصو.

Rivaq

تجر (vault) محرابي لنگهه (رستو).

Riwaq

ستون بندي، ستون دار ڏيڍي، دالان.

Road

رستو، دڳ، پڪورستو.

Road loft

ديول کي باقي عمارت کان الڳ ڪرڻ لاءِ اڏيل
ڍانچو، پلوپٽرو.

Rod

ڪاٺ جو تختو جنهن تي ڊڪاٽڪو ڪم
رٿجي / ڪجي.

Roll-moulding

ويٽي وڙي گهاٽ/گهاٽ.

Roof

ڇت، ڪونو.

Roof (wood framing)

ڇت، ڪاٺ واري ڍانچي تي ٺهيل ڇت جي
اوت جا مختلف حصا.

Rose or wheel
window

آرن سان گول دري

Rotunda

گول پٿرتا واري اڏاوت، چوگول، چوٿرو گول پٿرتا

Rozette

گل نما نقش.

Rubble

گچچو، گڏنگوپٿر.

Rubrication

تريا زمين، پردو رنگ يا روغن وغيره سان رنگڻ.

Rukn

پيلپاٽو.

Run of stairs

چارهيءَ جو افقي مفاصلو گولائي ڌاران پوڙيءَ
 جو افقي حصو هڪ پوڙي جي پردي کان ٻئي
 پردي جي وچ ۾ افقي فاصلو.

Rustication

کُٽيدار سنڌن وارو پٿر جو ڪم، ڪهري
 اوساري، ڪهري سامگري سان اوساريل عمارت/
 يا ان جو حصو.

Ruza

روضو اهم مقبرو.

S

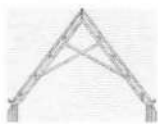
Sabat (ثبات)	وراندو، ڍڪيل لنگهه، گئلري (gallery), (covered passage, corridor).
Sabha	منڊپ، چاوڙي مجلس يا گڏجاڻي جو ڪمرو، سپا
Sacristy	ڪليسا جو ڪمرو جنهن ۾ پوتر برتن ۽ پوشاڪون رکجن.
Sadahkar	پتر جي سادي تراش ڪندڙ/ ڪرڻ وارو سنگ تراش.
Saddle stone	چوٽيءَ وارو پتر.
Safaih/ safih	پتر جو تابوت، پتر جنهن ۾ مردور ڪيل هجي/ رکجي.
Safe load	ايترو بار يا دٻاءُ جيڪو اڏاوت لاءِ خطرناڪ نه هجي.
Sahn	صحن، ايوان، اڱڻ.
Salawat	سلاوت، پتر جي ڪم جو ڪاريگر، مجسمه ساز.
Salient	وڌا وڙو.
Sall	وڏو ڪمرو هال.
Sally-port	پويون/ چور دريا زير زمين رستو جيڪو اندرن ٻاهر اچڻ وڃڻ جي ڪم اچي.
Salon	تقريبات ۽ نمائش ڪرڻ لاءِ وڏو ۽ عمدو ڪمرو.
Salt box house	اڳيان ٻه طبق، پويان هڪ، جنهن جي ڇت گهڻي لاهي/ نشيب سان هجي.
Salunkha	قربانگاه.
Samasutra	توتيون جن جي وسيلي عبادت گهر يا زيارتگاه ۾ پنج اشناني وضوءَ لاءِ پاڻي پهچايو وڃي.
Sanctuary	پوتر ڀاڱو/ حصو، عبادتگاه، پناهه گاه.
Sanctum	ڪليسا يا مندر جو سڀ کان وڌيڪ پوتر يا پاڪ حصو.

Sangarama	خانقاه.
Santhagara	خندق، کاھي.
Sapping	محل (castle) وغيره جي پت جون پاڻون کاڄڻ / ويھڻ.
Saqaf (ثقف)	ترچت، سقف (ceiling).
Saqqatah	قلعي جي ديوار ۾ ڳڙڪا، جن مان هيٺ بيٺل دشمن تي ڪا مضر / نقصان رسائيندڙ شيءِ ڪيرائي يا هاري سگهجي.
Sarai	سراءِ، مسافر خانو تھڙو ٿي جاءِ.
Sarapardah	قنات.
Sarcophagus	نقش ونگار يا لکت سان مزين پٿر جو ڪفن.
Sarsen	پٿر جي چپ يا دوڳ (stone henge) جي صورت ۾.
Sas	چٽ (roof).
Sash	دري وغيره جو شيشن وارو فریم.
Sawami	چئن ڪنڊن تي منارا (شيما ۾).
Scabble	ڪينگي، سادي، اوساريءَ لاءِ پٿرن جي ڪُهري گهڙائي ڪرڻ.
Scaffold	ڪم ڪندڙ ۽ سامگريءَ جي سهاري لاءِ عارضي ڍانچو، ڪواڙو.
Scagliola	سنگ مرمر جو گچڪاريءَ ۾ نقل.
Scamillus	سرستون ۽ ڳٺي کي جدا ڪندڙ کانچو، جهري.
Scarcement	پت ۾ کانچو، کانچي سبب ٿيل جـارو يا گهري.
Scarf joint	ڪپڻ (ڪپ ڪپ ڪرڻ) ۽ ٽپڻ (ٺپ هڻڻ) وارو جوڙ، ڪپ، ٺپ، جوڙ.
Scarp	اندرين پت يا خندق جي سلامي، نشيب (جو قلعي جي چوٽاري ٿئي).

Scissors truss

قئنجي (truss) جا قئنجيون ملائي
ٺاهجي.

Sconce

ننڍي ڪوٽڙي جيڪا ڪنهن لڪ،
ڪوٺلي يا لنگهه جي بچاءَ لاءِ هجي.

Sconce

ڪوٽ، ڪچو بند، پردن يا پلوپٽن وارو اجهو يا اوت.

Scotia

(پيلپاون جي پيڙهي جي) اُپٽيل گهاٽ.

Scrap

ڪنهن قلعيندي جي ڪڍ جو اُڀو لاه.

Scratch coat

پهريون هٿ (گچ يا سيمينٽ جو) ڪهرو هٿ.

Screeds

گچ جا پتا، پهرين ٻن تنهن / هٿن جي ٽولھه جيڏا
پتا جيڪي باقي تنهن لاءِ معيار يا رهنمائي طور
ڪم اچن.

Screen

پردو، پلوپٽو ويري

Scroll

ويتو، ويتو، ويني نما گهاٽ يا نقش.

Scuncheon

چٽ يا برج جي ٽڪور، ڪونتن جي هيٺان
ڪمانچا، اندريون پاسو.

Scutcheon

ڪنجيءَ جي سوراخ ٻاهران مزين پتل، نالي
واري يا لکت واري تختي، ڍال، تالي-پتي.

Secand/ secant

قاطع، وڌڻي (ليڪ).

Secco

سڪو چٽ، چترڪاري يا مصوري جي تل
جنهن ۾ پلستر جي سڪڻ بعد رنگ پاڻيءَ ۾
پسائي هڻجي.

Section

Khanda، قطع، حصو.

Sector

هڪ قوس ۽ ٻن نيم قطرن جي وچ ۾ سڌي/
سنئين شڪل.

Sedile (Sedila)

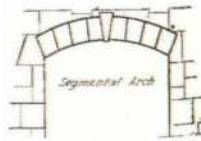
ديول ۾ پادريون لاءِ پٿر جون ٽي نشستون
اڪثر مزين ۽ مٿان ساٿبان سان.

Segment

ڀاڱو، ڦاڪ، گُري، دائري جو قطر.

Segmental arch

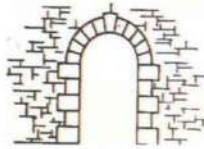

ونگ جيڪا گني يا قوس
جهڙي هجي (پراڻو گول کان
گهٽ).

Sekas

پاڪ احاطو مندر يا معبد جون احترام

Semi circular arch

جوهڙيون حدون.
اڌ گول شڪل
جي ونگ هن کي
true arch به چون.

Seni

مهاڄڻ منڊل، ڪاسبي جماعت.

Septa

لوڙهو واڙو.

Septangle

ستن ڪنڊن وارو ست - گنڊو Heptagon.

Septate

ورهايل، ورچيل.

Septenate

ست ڀاڱو ست - پتيو.

Septilateral

ست - پاسو.

Septime

محفوظ مورچو پناهه واري جاء.

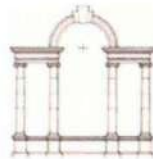
Seraglio

حرم ديوار ۾ محل.

Serdabah

ته خانو، زير زمين ڪمرو ٻهرو.

Serliana

ٽن لنگهن وارو لنگهه، (وچون
ونگ سان وڏو ۽ ويڪرو ٿئي).

Severies

ديوار جي اندر پراء.

Severy

تجري / محرابي ترچت جو خانو.

Sgraffito

ورن - گرڙي / گرڙيل ورن، ورنڊار نقش.

Shaft

گني، ٿڙي

Shah- nasheen

شاه نشين، (دراصل) بادشاه جي استعمال لاءِ محل
۾ مٿاهين ٿلهي تي بيلپاون واري چٽي يا سائبان.

Shake	ڪاٺ ۾ ڌارون يا قوتون هٿ سان ڌاريل ڪاٺيون ڇٽ ۾ وجهڻ / وڌل.
Shamsa (شمسب)	(vignette) (1) گلڪاري (2) خالي جاءِ ڀرڻ لاءِ ڪو ننڍو نقش (3) تصوير (ڪلهن تائين) چوڦير هالي سان. (4) لکت سان ٺهيل تصوير.
Sharaf (شرف)	شرف، طر، ڪلعي، چوٽي.
Sheathing	ويڪرا تختا جيڪي ڪوڪن وغيره سان ڇٽ جي پٽين تي لڳائجن، جيڪي ٻاهرين سطح لاءِ ڍڪڻ يا بنياد جو ڪم ڪن.
Shed	الڳ يا عمارت جي حصي طور اڏاوت جيڪا گهٽ ۾ گهٽ هڪ پاسي ڪليل هجي، ڇاپرو.
Shell roof	وڏي وايي جي مٿان ڪري جي سنهڙي گنبدي يا تجري ڇٽ.
Shikhara / shikara	شڪارا / شڪارا Spire.
Shigrafgari	پٿر جي چاري ٺاهڻ جو فن / هنر، شگرافگري.
Shims	فانا، چپرون، ٽهينون (wall boards) لڳائڻ لاءِ واڌڪن واري سطح ۾ ٽهينون وغيره وجهڻ / ڀرڻ.
Shingle	کپرو، ٽڪر ڪاٺ وغيره جا جيڪي ڇٽ يا پاسي وارين پٽين کي ڍڪڻ لاءِ ڪم اچن.
Shore	ٿوٽي، ٽنيو آڌر، ٽيڪ، تڏ.
Shrine	زيارت، عبادتگاهه، چٽيٽيا يا آشرم جو پوتر حصو.
Shuma	Pier، درگاهه، پايو.
Shutter	جهر مري.
Shuttering	(formwork) چوبي سانچو چوبي سانچيندي بوتو، بوتو ٻڌڻ.
Sibika	پالڪي، چوڏول، ڏولي، محافو.

Siding

عمارت جي ٻاهرين ڀتين ۾ ڪم آندل ڪن ڪچرو ڀڳ توت (lumber).

Silhouette

Chhavi, عڪسي ڇٽ, ڇاڇا ڇٽر.

Sill

ڇانئڻ, هيٺيون اوڙو.
ڇانئڻ.

Sillbeam

ڪاٺ جي ڍانچي ۾ هيٺين ڪاٺي جنهن سان
اڀا ڪاٺ ملائجن / ڳنڍجن.

Silo

ڪڏ يا منارو ڪابه هوا بند جڳهه جنهن ۾ مال
جو چارو محفوظ ڪري رکجي, چاريگاه.

Silpasastra

تعميرات يا ٻين فنون تي هندستاني عهدنامو.

Silpaksmana

architect, معمار.

Sinhasana

شينهن جي ٻوتي وارو آسٽ جنهن
تي (اڪثر) ٻڌ جو مجسمو ٺهيل ٿئي.

Siras

سر-ستون.

Site

ماڳ, هنڌ جاءِ, سر زمين, نيو جڳهه.

Siva kanda

Pentagonal pillar, پنج ڪنڊو پيليپاڻو.

Skanda

Hexagonal pillar, ڇهه پاس پيليپاڻو.

Skew back

پشتي طور ڪم ايندڙ ڦاڪائين ونگ يا پل
جي ترچي ڏئي.

Skirting

پلستر ٿيل ديوار جي پاڙ جتي فرش
سان ملي اُتي لڳل زينٽ لاءِ تختا, ڪنار.

Sky-line

مرعي افق, آسمان جي پس منظر
۾ عمارت وغيره جو ڏيک.

Skyscraper

فلڪ بوس, گھٽماڙ.

Slah (سلاح)

ٻاهيون, پاڪا.

Sleeper

وڇايل يا زمين تي افقي رکيل ڪاٺي, جيڪا
ٻين ڪاٺين کي سهارو ڏئي, ننڍي تنگڙن واري
پٽ جنهن تي زميني طبق جا پٽا (joists) رکجن.

Slip sill

ترڪڙي چائنٽ (سادو پٿر جي، دريءَ جي ويڪر جيڪري).

Slipa (سنسڪرت)

فنون لطيفه، عمارت سازي

Sluit

پاڻيءَ جي سنهڙي نالي / آڏ.

Slype

وڏي ديول ۾ ڍڪيل / چانيل گذرگاه، رستو.

Soaker

چت کي پاڻي بند (water tight) ڪرڻ لاءِ ان جي وٿين / جوڙڻ ۾ پوڻ / وجهڻ وارا ڌاتو يا پٿر جا ٽڪر.

Socle

پت يا پيليائي جي هيٺان لسو سادو پيٽهو منجھي يا جز.

Soffit

ڪوڙو مرغول، شڪر ڪمان، محراب جو اندريون / هيٺيون پاسو.

Solar

وڏي هال کان پري اڪيلي ويهڻ لاءِ ننڍي ڪوٺي (اصل ۾ مناري جي مٿان وارو ڪمرو).

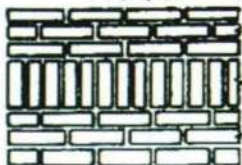
Solarium

Sunterrace يا loggia چتدار رستو.

Solea

(ڪر بنگاه) ۽ منبر جي وچ ۾ مٿاهون پيچرو (Stage, pathway).

Soldier course

بار جنهن ۾ اڀيون سرون لڳل هجن.

Soleplate

ڪاٺ جي فريم واري عمارت ۾ ڪانگڙ جي هيٺين ڪاٺي (sillbeam) ۽ اوساري جي وچ ۾ ڪم آندل افقي ڪاٺ.

Sollam

زينو سيٽهي، چاڙهي.

Sopana

چاڙهي، چٽوڻي.

Sounding board

pulpit, ambo، منبر.

Space frame	وايي ڪڇ، وڏو وايو ڍڪينڊڙ ڪڇ، ڍڪ، ناٺ.
Spacer	فاصلي - گذار، ويچر.
Spall	خراب يا ڀڳل، سر، پٿر جون چٽريون.
Span	وايو، وٺ.
Spandrel	ڪمان - گُلهي: ونگ جي ٻنهي پاسن واري ٽڪنڊي نما ايراضي.
Specifications	تفصيل نامو، جنهن ۾ عمارت ۾ ڪم ايندڙ سامگريءَ جو معيار ۽ ڪم جي ڏاڻو جا طريقا يا ٻيا تفصيل ڏنل هجن.
Spelaeon	غارن ۾ رهندڙ / غارن ۾ رهائش.
Spere	ڪُتل اڏاوت جا وڏي ڪمري ۽ گذرگاه وارن پلوپٽرن جي وچ تي پردي جو ڪم ڏئي.
Spike	ڪُونٽي، چٽڙهي، ٻُنڊي، وٽرو.
Spiral	پيچدار.
Spire	مناري
Splay	مُڙيل خمدار (ونگ، لوگهو).
Splice (to sit on the)	سنگي ديوار پٿر جي پٽ (تي ويهڻ).
Spring	نقطو / هنڌ جتان ونگ اُسرِي.
Spring hinge	قبضو، جنهن ۾ اندر سپرنگ لڳل / رکيل هجي.
Sprocket pieces	عام پٽين جي تري / چيڙي وٽ ملايل ننڍيون پٽيون، ڏڪ.
Spulchre	ڪوٺ مدفن / مقبرو، تدفين.
Spur	رُوٽو، تيز، چنبي نما، چٽ جيڪو چورس ڪرسيءَ جي ڪنڊ تي ٿئي / هجي.

Spurstone

آمد رفت جي نقصان کان بچڻ لاءِ جاءِ جي
ڪنڊ وٽ (اڪثر گول) ٻاهر تي نڪتل پٿر.

Squinch arch

سرڪنڊ ونگ، ڪنڊ جوڙ ڪمان جا چوڪور
جي ڪنڊن تي اُريبي حالت ۾ ڪنڊن کي
ٿورو گول صورت ڏئي جنهن تي گنبذ ٺاهجي.

Squint

پت يا ٿنڀ مان آڏي ڳڙڪي رڳو جتان مڪي
قربانگاه کي ڏسي سگهجي.

Sridhara

چورس پيڙهي ۽ اٺ ڪنڊي ڳنڍي، يا ٿڙي وارو
پيلپاڻو.

Sranga

جُڙيل (مڪيه سان)، چوٽائي / پاءُ شڪارا.

Stadium

ڪسر تي موقعن لاءِ کليل /

بنا چت راند جو ميدان.

Staff bead

موسمي اثرات کان بچڻ لاءِ دريءَ جي چوڪڻ
۽ پت وغيره جي وچ واري وٽيءَ کي بند ڪرڻ
لاءِ ڏنل پتي.

Stagger

ور وڪڙ ڏيڻ / ڪرڻ / جوڙڻ.

staging

لڪڙن ۽ تختن جي عارضي اڏاوت، ڪوازي ۾
رسن سان لتڪايل تختا.

Stair case

زينو، ڏاڪڻ.

Stair treads

چاڙهيءَ ۾ پير رکڻ واريون پوڙيون / ڏاڪا.

Stair way

sopana، چاڙهي.

Stairs (staricases)

ڏاڪڻن سان لاڳاپيل لفظ Flying, halfturn, well,
tread winder, nosing, riser,
Sprial, vice, handrail, newel dog- leg,
turnpike, baluster, string

Staking out

اڏاوت لاءِ مقرر حدن جي نشاندهي لاءِ کٽل
ڪلا، ڪليون / ڪليون هڻڻ، ڪوڙڻ.

Stalactite

مقرنس کاري / غالب کاري

Stall

هڪجهڙين نشستڻ ۾ ڪاٺ يا

پٿر جي اُڪريل نشت، ٿاڻ، وٿاڻ.

Stambha

(pillar, column).

Stanchion

(beams) کي سهارو ڏيندڙ استيل جي اين

رُڪنن جي اڏاوت.

Starling

(cut water) پل جي ٽنپ جي وڌيل نوڪ

(پاڻيءَ جي زور گهٽائڻ لاءِ).

Starting newel

جهنگلي کي سھاري ڏيڻ لاءِ چاڙهيءَ جي تري

يا شروع واري ڪاٺي / مني.

Stay

ٿڌ يا رسو جيڪو ساٿبان کي سهارو ڏئي، سيخ

يا پتي جيڪا مختلف حصن

کي جڙيل / جوڙي رکي.

Steeple

ڪُونٽي، ڪليسا جي مٿان اوچي اڏاوت.

Steeple

ڪليسا ۾ تاوريا منارو (spire tower) (گڏ).

Stele

اُپي سر / تختي، سنگ - مزار لوح - مزار

دڪي، پوڙهي

Stellate

ستاري نما، ڪرندار (شڪل نقش).

Stencil

نقشدار، ڌاتو (وغيره) - پتي، ٽڪن واري ڌاتوءَ

جي پتي.

Stereobate

پت يا ستون بنديءَ جي بناه طور پڪي اڏاوت،

ٿوڌو مايو.

Sthapati

استاد ڪاريگر.

Stilted

پير گهوڙين تي، اُوچو ڪٽائون پايڻ تي.

Stirrup pieces

لڙيل يا سڌا / اڀا ڪاٺ يا ڌاتو جا رڪن جن ۾

ببلا لٽڪيل يا تنگيل هجن.

Stoa (Pl. as and ae)

چانيل ستون بندي (portico).

Stoep وړاندو (verandah).

Stool دري پر اندر ۽ آرپار پچټي / گهري

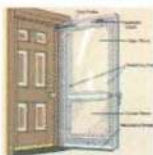
Stoop گهر جي لنگهه / دروت ڍڪي يا پوٽي

Stoppings ڪاٺ جي جٽائي يا سطح پر خال ڀرڻ لاءِ

مصنوعي شيون.

Storm door موسمي اثرات کان بچڻ لاءِ در جي

ٻاهران اضافي دريا طاق.

Storm sash موسمي ڪرڙائي روڪڻ لاءِ دريءَ جي ٻاهران ٻي دري

Story, storey ٻن لاڳيتن فرشن جي وچ واري جاءِ، گنجائش،

ماڙ طبق، منزل (bhumika).

Strain سامگريءَ تي دٻاءُ جي ڪري ان جي ڊيگهه ۾

سوس ۽ واٽ، ڇڪ.

Stria (Pl.ae) پور وچوت پتا، ڏنا، جهريون، ناليون، وغيره.

Striga (Pl.ae) پيلپائي وغيره جا پٽر، پتا، چڪن سان اڀا پتا / ڏنا.

Strigose پردار (fluted) چُڪي ڏنن سان.

String ڀت کان ٻاهر نڪتل سرن يا پٿرن جو افقي

سلسلو / قطار جيڪا خوبصورتِي يا

يڪسانيت توڙڻ لاءِ ٺاهجي.

String course گهٽت جيڪا اڪثر بيٽرني جي هيٺان هجي.

Stringer اڏاوت ۾ گرو / سگهو تختو يا ڪاٺ (اڪثر

افقي حالت ۾ ڪم آيل).

Strobite ڏسو Cone.

Strong hold ڳڙهه.

Structure عمارت، اڏاوت، ڍانچو، گهاٽاڻو.

Strut واڌڪ.

Stucco چيرولي، چُن جو گچُ.

Stucco-leestro

گچ تي گرم لوھ جي اوزارن سان ڪيل
چتر ڪاري، جنھن تي ميڻ جو لسايل تھ
ھجي، مومي ڇٽ

Stud

گھر جي ڪاٺ ٻڙھ جي ڪام يا پُوتو، تيڪي
جو ٿنيو گل ميخ.

Stupa

استوپ، ٻڌ ڌرم وارن جي
عبادت جي جاءِ، پوتر آستان.

Sty

سوئڙن جو واٽو، گدلي جهوپڙي.

Style

طرز، ڊول، پرڪار.

Stylobate

پيٽھ يا ذيلي اڏاوت، جنھن تي ستون بندي
ڪيل ھجي.

Subfloor

فرش جي joists جي مٿان چوبي فرش، جنھن
جي مٿان آخري فرش بندي ڪجي.

Suchi

(ٻڌ ڌرم وارن جي جھنگلي ۾) آڏيون ٿيڏيون
ڪاٺيون يا سڀخون وغيره.

Sukhanasi

مندر جو پيشگاه يا دالان، ڏيڍي

Sun window

مھاڙيءَ ۾ محرابي ٻڙڪي، جaro.

Super columniation

پلپاون وارن طبقن جي مٿان ٻيو پلپاون وارو
طبقو (ٽيون چوٿون وغيره).

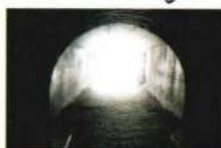
Superior sop

ٻيٽ ٻني وغيره جون چوٽيءَ پٽيون جيڪي پت
(wall plate) ۾ لڳل ھجن.

Superstructure

مٿين اڏاوت، عمارت جو مٿيون حصو.

Surang

سرنگھ، لڪل، ڳجھو
سوڙھو رستو گذر گاه.

Suspended roof

ناتارين ۽ شيڪلن ۾ سگهارين ڪيبلس جي
جاريءَ تي ٻڌل يا لڙڪيل ڇت.

Sutoon

ستون.

Swan's neek

knee ۽ ramp جو ميلاپ جو جهنگلي ڪي

Synagogue

يڪدم مٿي ڪري
ڪنيسه (جمع ڪنايس)،
يهودين جو عبادتگاهه

Syrinx

بغلي دالانچو، مصر جي مقبرن ۾ جبل کوٽي
اندر بنايل سوڙهو دالان.

Systile

جنهن ۾ ويجهو ويجهو پيلپاوا هجن.

T

Tabernacle	خیمو تنبو چولداری، متحرک پرستشگاه.
Tabiyah	Mortar, گارو گل.
Tablature	تڪي، تصویر، تصویري تڪي.
Tadi	دراوڙي سرستون جي ڳچيري (Necking).
Taenia	کهي يا پٽيائو مُنڊيري، سرپٽو (head band).
	
Taikhana	تهه خانو، زیر زمین کمر وٽو مکان.
Tailing	پٽ ۾ لڳل سر / پٿر جو ٻاهر تي وڌيل حصو.
Takhtabash	تخت باش، بئٽڪ.
Tal	تلاءُ، حوض.
Tala	ترو (story) ماڙ.
Talapathana	فرش، فرش بندي.
Talaprishtha	چونڪي، گُرسی (plinth) جي ٻن طبقن مان هينڀون.
Talaqah	arrow slit, embrasure، مارو.
Taliah (طليع)	مٿاهين هنڌ ٺهيل منارو چوڪسي منار دیدبان (watch tower).
Talisman	تلسماتي شيون، تصویرون، پوتا.
	
Talus	لاهاندي، لاڙو، لیت، نشیب، اُڀي ٽڪريءَ جي پاڙ وٽ پاڻي ڪچرو چوڌار ڏنل پٽ کي ٻاهران اهڙو لاڙو جو دشمن کي پري کان پٽ جي پاڙ تائين ڏسي سگهجي.
Tambour	چٽيل ڏيڍي يا پيشگاه، کارچوب.

Tangent	مماس، چُهڻي ليڪ، خط ملاقي.
Tanmiq (تَمِيَق)	Decoration آرائش، سينگار زينت.
Taper	Batter مخروطيت (ڪنهن چيڙي جو سنهو ٿيڻ / هجڻ.)
Taq	حاشي کان مٿي طاق گوشو ڪُنڊ (alcove, niche).
Tarahbandi	ليڪن واري يا مهندسي آرائش (geometrical designing).
Tarma	پهرين ڪوٺي، پيشخانو (ante chamber)
Tarsia/intarsia	پچيڪاري يا منبتڪاري جو نمونو جنهن ۾ مختلف رنگن جون ڪاٺيون استعمال ٿين.
Tasbihkhanah	محلات ۾ دالان جتان باغ، ندي، پوک وغيره تي نظر پوي / ڏسجي (اڪثر انٽر ڌيان لاءِ).
Tas-de-charge	تجر يا ونگ جو ٻنھ هيٺيون رڪن جيڪو افقي حالت ۾ ديوار اندر ڦاسي.
Tashgir	گل ٻوٽن وارو نقش، انگڙ ونگڙ گلڪاري.
Taster	انگڙ ونگر ليڪن سان گھات يا نقشو.
Tawidh	(خصوصاً ڏکڻ ايشيا ۾) قبر جو پٿر، پٿر جو خول قبر مٿان.
Tawriq	arbesque، پيچ در پيچ اڪرن يا ليڪن، يا گل ٻوٽن جو عجيب نمونو گورڪ ڏندو.
Tazyin	اُڪريل آرائش، سينگار آرائشي اُڪر.
Tebam	ڪنيسه (جمع ڪنايس) (synagogue) جو ٿلهو منچ (rostrum يا dais) جو پاڙهي يا پرچار لاءِ هجي.
Telamon	مرداني شڪل جهڙو پيلپائي جو پيٽرو، ترو.

Temenos

مندري ا عبادتگاه جو پوتر احاطو/ حد.

Temper

اٿلاٿي، ملاوت، ٿٽي.

Tempera

ديوار چترن جو طريقو رنگ سان بيضي جي
زردِي يا ٻيو ڪجهه ملائي وزن هلڪو ڪجي.

Template

فرمو جھل، ٿيڪ.

Temple

مندر اڪثر هندو ٽڪاٽو
عام طور عبادتگاه.

Tenia

(Doric) منڊيريءَ جي چوٽي سان ننڍي سندر
پٽي، نرچل جي سردر ۽ سندر بند جي وچ ۾ پٽي.

Tenon

چُڙو.

Teocalli, Teopan

(mex) يا ٻين آمريڪي قديم رهاڪن جو
مندر جيڪو چوٽي ڪٽيل هرم جهڙو هجي.

Tepée

اميريڪن انڊينس جو
چمڙي مان ٺهيل تنبو.

Term

مٿين ڌڙ واري بوتلي کي سهارو ڏيندڙ هيٺ
سنهون پيلپائو (pedestal) جنهن جي چوٽي
انسان يا حيوان يا خيالي شڪل جهڙي هجي.

Ternate

تن ۾ ترتيب ڏنل، تہ - رڪنو.

Terra cotta

ٺڪر، پڪل مٽي (عمارت ۾
استعمال).

Terrace

چيوٽرو اگاسي، ٿلهو دڪاني.

Terrazzo flooring

خاص قسم جي گچ جو فرش، لسايل يا ماڇيل
مٿاڇري سان، خالص سيمينٽ ۾ پٿر جا ٽڪر
ڦاسايل.

Terreplein

بيٽر ٻني يا ڪٽهڙي جي پويان دمدمو يا پشتو
جنهن تي توپون رکجن.

Tessellated tile-mosaic

ڪاشي وغيره جي سرن جي پيچڪاري جنهن ۾ هر سر تي هڪ الڳ نقش، نمونو، اکر، پن، گل وغيره ٺهيل هجن.

Tessera (Pi.e)

هڪ ماپ جا پٿر وغيره، جيڪي پيچڪاري لاءِ استعمال ڪجن.

Tester

(چپر ڪٽ وغيره جو) چنڊو چٽي، شاميانو.

Thalamus

اندريون ڪمر و زنان خانو.

Thaqifah

وراندو، ڍڪيل گذرگاهه (verandah, vestibule).

Thatch

ٺوٺو، ڪٽو، پڪو، ڪڪائين چٽ، چپر.

Thermae

زومي لوڪ يا عام غسل خانو وڏي گنجائش، ڪتب خاني ۽ وهنجڻ جا سمورا لوازمات شامل.

Thermal window

اڌ گول دري جيڪا اُڻن گزن وسيلي تن ڀاڱن ۾ ورچيل هجي.

Throating

هڪي وڏا، جهر يون، ڪانچا.

Through stone

Parpen، ٻن لسن / گهڙيل سرن / چيٽرن وارو پٿر جيڪو ڀت مان پست گذاريل هجي.

Thrust

اُڀواسيرو دٻاءُ يا زور (جومتين اڏاوت / سبب پوي).

Tiaconta hedral

ٽيهه پاس، ٽيهه رخو.

Tibara

زمين تي تن ونگن وارو دالان جيڪو اندرئين ايوان تي کلي.

Tiebeam

چٽ جي ڦٽنچين جي پٽين جي چيٽرن کي سوڳهو / جاءِ تي رکڻ لاءِ beam يا پڪڙ.

Tier

سنڀير، صف، طبق، درجو، تهه.

Tierceron

ٿانوي ٻي يا پاسري جيڪا ڪنهن مرڪزي ڳنڍي يا گل يا ڪرنگهي واري ٻي يا پاسريءَ تائين پهچي.

Tile

پڪل مٽيءَ جو ستو يا مڙيل
ٽڪر / رڪن جيڪو پٽ،
چٽ، فرش وغيره ۾ ڪم اچي.

Tilehanging

ڪانوڙي اڏاوت جي مٿان رکيل سرن تي اڏيل پٽ

Timber

عمارت ۾ ڪم اچڻ جهڙو يا ڪم ايندڙ يا ڪم آيل ڪاٺ.

Timberframing

ديوار جنهن ۾ اڀا ۽ پاسيرا ڪاٺ جڙيل هجن
۽ وٿيون لنب ۽ گنڌيءَ سان ڀرجن.

Toda

Bracket, Corbel مڊيان نالڀچو ٺٽ

Tolos

پٿر جي ماناري نما ڪوٺي، سرڪ اوساري
سان چٽ (corbelling).

Tomb

قبر، مقبرو.

Tomb-chest

ٺرتي صندوق، پٿر جي صندوق جنهن ۾ مردور ڪجي.

Toothing

پوءِ ٿيڻ واري اوساريءَ لاءِ پٽ ۾ ڇڏيل ڏنڊا يا ڪانچا.

Topiary

خوش تراشي.

Toponym

هند / مڪان / ماڳ جو نالو.

Tor

ٽڪريءَ جي چوٽي.

Torana

(هندستاني عمارت سازي)

جي) لنگهه دروازي سان
لنگهه

Torana

مزين / سينگاريل ونگ.

Toreulic

(ڌاتو ۾) منبتڪاريءَ ۾ اُڪرڻ، چٽ اڀارڻ.

Torii

جپان جي (شنتومندر جو) دروازو، لنگهه.

Torso

مروٽيل يا وارڪيل ڳڻي / ٽڙي، بوتي / مجسمي
جو ڌڙ.

Torus

ٻاهر نڪتل اڌ گول قطاع واري گهاٽ.

Toshakhanah

توشاخانو، ڪپڙن ڳهن وغيره رکڻ لاءِ ڪپڙ.

Tourelle

پت کان ٻاهر تي وڌيل / نڪتل پُرجي .

Tower

منارو.

Trabeate

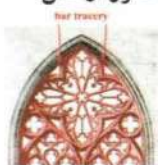
ٽُڪريندي، اڳ واهي اوساري (ضد: پوءِ واهيءَ اوساري).

Trabecula (Pl.e)

وڌيل / ٻاهر تي نڪتل سهارو ڏيندڙ ٽڪرو / رڪن.

Tracery

جاري، جاريءَ جو ڪم.

Tracery (its kinds)

جاريءَ جو ڪم.

Tracing house

ڪمرو جنهن ۾ رازو پنهنجي هيٺان ڪم ڪرڻ لاءِ هدايتون لکي- يا گهر جي ٻين حصن جا تفصيل درج هجن.

Transenna

اڪثر ڪري سنگ مرمر جي جافري يا کليل اڏاوت جو پردو / پلوپٽرو.

Transept

آڏو پاسو عمارت جا آڏا ڪمرا.

Transom

(دريءَ وغيره جا) افقي حصا يا آڏا گڙ.

Transom

سردر، دريءَ جون آڏيون سيخون، اُڀن گزن واري دريءَ آڏو رڪن.

Trapdoor

فرش يا پت وغيره جي وٽي بند ڪرڻ لاءِ در.

Trapezoid

غير متوازي چوڪور.

Traverse

چوسول / چوراهو آر پار هلڻ، اڳتي پوئتي يا هيٺ مٿي، آڏو آڏو ٿيڏو.

Treadmill

باربردار چرخيون جي عمارت سازيءَ جو ڳرو سامان کڻڻ، انهن کي چڪڻ لاءِ پير گرتيون.

Trefoil

ٽه پٽي / ٽيٽو، ٽن قرن سان.

Trellis

جافري شبڪو، چپرو چاري (lattice work).

Trepuchate

گهيري وقت ڪم ايندڙ ڪل، جيڪا ڳريون شيون وڏي مفاصلي تائين اچي، منجنيق.

Trestle

گهوڙي، ڪاٺ جي اڏاوت/بيٺڻج جنهن تي ڊڪٽ ڪم ڪري، صندلي.

Triad

ٽن جو مجموعو، ٽي، تثليث، ته مورتِي (هندو).

Triapsal

ٽن محرابي طاقتن سان / وارو.

Tribate

سڌي سامگري (سرن يا پٿرن وغيره) سان ٺهيل ٽڪرن يا ڪٽين سان ٺهيل.

Tribune

پرچارڪ يا منصف جو ٿلهو.

Triclinium

کاڌي جي ميز، جنهن جي ٽن پاسن سان / کان ڪرسيون وغيره هجن.

Trifid

ڪُجهه يا سڄو ٽن حصن ۾ چٽل، چيريل، ٽٽل، ٽن، گوشن وارو ته گوشو.

Triforeum

مرڪز (nave) جي ونگن جي مٿان ونگون / محراب بندي يا شه نشين مورتيون.

Triforium

محرابي ڀت سان لنگهه / گذرگاه، رستو جنهن جي مهاڙي (nave) ڏانهن هجي.

Triglyph

سندرپتيءَ ۾ کانچيل ٽڪي (doric).

Trigon

ٽڪنڊو ته پاس.

Trikutachala

(چالوڪي) ته - زيارتي، ٽن ڪمرن يا ڪُلبن وارو مندر.

Trilith

ٽه پٿري، ته - ٽنگي، ته چاڙهي.

Trimmer

باه جي ڪاٺين کي سهارو ڏيندڙ چلھ تي آريار
رڪيل ڪاٺي وغيره، فرش تي رکيل ننڍي افقي
دوگي جنهن ۾ پٿين (joists) جا چيڙا جوڙجن.

Trimurti

ٽه- مورتِي، هندو (triad)
تشليث (ٽن وڏن ديوتائن
جي مورت، مورتِيون).

Tringle

پردي جو ڏنڊو، چٽي مسهري يا پلنگ جي پردي کي
سهارو ڏيندڙ چٽي ننڍو چوڪور مزين گهاٽ.

Trio

ٽه ياري

Tripartite

ٽن حصن وارو سڄڙي ته ڀاڱو.

Tripataadhara

Amla جي مٿان ننڍو ويلٽي (cylindrical) رڪن.

Triple umbrella

چتراولي (chhatravali) (ٻڌ ڌرم جي استوپا جي).

Triplex

ٽيڻو.

Triplicate/ triplicity

ٽي فرد، ٽي نقل / نمونا

Tripoli

گريل / سٽيل پٿر.

Triptych

ٽن دين تي ٺهيل تصوير يا اُڪريل ڇت (اڪثر
اُڀائي ۾ هڪ ٻئي سان ميلاليل / ڳنڍيل).

Triquetra

ٽن هم ميزان قوسن جو وائيل يا مڙهيل نقش.

Triratha

ٽن ديواري ستونن واري
مهاڙي سان.

Trisect

ٽن ۾ ورهائڻ، ورڇڻ، ٽي ڀاڱا ڪرڻ.

Trisula

ترسول (شو جي علامت يا نشان) (trident).

Tritithon

قبل از تاريخ جو يادگار جنهن ۾ ٻن کُتل پٿرن
تي هڪ وڏو ورو يا افقي پٿر رکيل هجي.

Triumphal arch/ column

فتح منار يا ونگ.

Trivet

ٽه پاڻي - ته تنگي.

Troglodite

غار واسي، غار جو رهاڪو (خصوصاً تاريخ جي دور کان اڳ جو).

Trottoir

پاسي واري پتڙي پاسي وارو فرش، رستي جي پاسي کان ٻڌل واٽ.

Trumeau

وڏي ڪشادي لنگھ جو وچوارو پيلپائو، ٻن وٿين جي وچوارو ٿنڀ يا پٽ جو ٽڪر.

Truncated

چوٽي يا ڪُنڊن ڇانگيل، جنهن جي چوٽي يا ڪُنڊ منڊيل هجي.

Truss

ڦٽڻجي، ڇت جو سهارو / ٽيڪو (پيلپائي

وغيره سان) ڪائين جو مجموعو جيڪو ڏنگي / نال ٻڄوناهي.

Tughra

آرائشي لکت (جنهن سان ڪا شڪل يا نمونو ٺهي).

Tumulus

دڙو، ڍڳ، stupa.

Turbe

ثربت مينار (tomb tower) قبر ڀر منارو.

Turret

برجي.

Turricated

بُرجيل.

Tusking

ديوار ۾ پٿر جا ڇڏيل، ٻي اوساريءَ سان ٺيڃڻ لاءِ ڏندا.

Tympanum

سنتوريءَ جو ٽڪنڊو تَر، وٽ.

U

Ubapitam

ٽنپ (pedestal: upapitha) گُنيي / کُسي.

Uda sinha

اڏامندڙ شينهن (تصوير يا مجسمو).

Ugrana

پانڊو، وکار، پائلو.

Umbrella stick

چترا يا شتي، چتي گُني

Undercroft

تجري ڪمرو (بعضي زير زمين، بعضي ڪنهن بر زمين ڪمري جي هيٺان (زير زمين).

Underpinning

بچي هڻڻ، پيڙهه مضبوط ڪرڻ.

Upana

پيلپائي جي گُنيي / کُسي.

Upright

کڙي/کڙو ايي/ايو (ڪوڊ رُڪن ڪاٺ وغيره جو).

Urusringa

مڪيه شڪارا سان جُڙيل اڌ شڪارا جهڙي برج جي (turret).

Ushabati figure

(مصري مقبرن ۾) چند انچ ماپ جي شڪل جيڪا پٿر، ڪاٺ وغيره مان ٺهيل هجي ٿي.

Ushnisha

گولو (ٻڌ ڌرم) مٿي تي وارن جو جهوڙو / ٻُونب اُشنيشا.

Uttia

اُتيرو (entablature).

Uyyala

پينگهه جهولي (Tamil) Unyal Mandapa

يا حمائل ڪرڻ لاءِ ڪمرو.

V

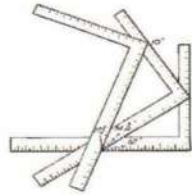
Vahana

سواري, واهڻ (ڪنهن ديوتا جو / لاءِ).

Valley rafter

اندرين ڪُنڊ سان يا

ان جي اندران پئي.

Valum

دمدما (rampart).

Vatayana

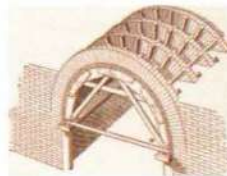
ڪڙڪي, جهروڪو مٿين ماڙ تي پت جي

سنوت کان ٻاهر نڪتل دري

Vault

تجر, تجري/ محرابي چت.

ڊگهي محرابي چت.

Vedi

altar, ديواري پردو.

Vedica

(ٻڌ مت) جهنگلو.

Vehara

ٻڌ يا جين مت وارن جي خانقاه.

Veneer

ٻاهريون سنهو تهه (ڪنهن

شيءَ کي) نفيس/ عملي شيءِ

سان ڍڪڻ عمدو تهه چاڙهڻ.

Venetian blind

ڏرين وارو دريءَ جو پردو جيڪو ڏوري سان

کولي بند ڪري سگهجي.

Venetian window

Serliana, (اطالوي طرز جي دري).

Ventilator

Vatayana, (سنسڪرت) روشندان.

Veraghanta

پوٽر گهنڊ (زيبائشي نقش).

Verge boards

gable جي verge (ڪنار/ سلامي) کان

لڙڪايل تختا (barge boards).

Versanat

هڪ پاسي لاهيءَ سان پڪڙيل زمين.

Vesica

Mandorlar, اُپي بادامي

شڪل جنهن ۾ حضرت عيسيٰ

مسند نشين ڏيکاريل هجي.

Vestibule

Anterroom, پيشگاه.

Viaduct

فُٽر، پُل، ستونن جي مٿان رستو ريل، وغيره.

Vice

ڏسو Stair.

vignette

گل پوتن سان (عمارتی) آرائش، وڌن اکرن جي

گلکاری، اُکريل یا ڪنده تصوير، مٿئين ڌڙ

جي تصوير جيڪا پنهنجي پس منظر ۾

هڪي ٿيندي پاسي.

Villa

جاگيردار جو بهراڙيءَ يا

بنيءَ ۾ گهر.

(Vaults) تجرن جا ڪي قسم:

Barrel Vault

Cloister Vault

Cross Vault

Domical Vault

Fan Vault

Groin Vault

Quadripartite V

Rampant Vault

Rib V

Sail Vault

Stellar V

Tunnel / Wagon Vault

Vimana

وماڻ، بلند / اوچي عبادتگاه.

پوتر آستان جنهن ۾ ديوتا

جي سڃاڻي هجي.

Vishana

سنگ

Vishva Karma

ڪاسبين جو مربي سنت، رشي، بزرگ.

Vitrified brick

فرش بنديءَ جي تمام سخت سر، رُجاجي يا

شيشايل يا گرمائي وري ناريل سر.

Volet

Triptych جو هڪ پاسو / ڀاڱو، ڏيو قاب.

Volute

وڪڙو گھنڊي، پيچ.

Volute with easement

newelpost جي بجاءِ جهنگلي ۾ وراڪيل

حصو / رڪن.

Voussoir

چپريل رڪن، دوڳ يا رڪن جيڪو هڪ

پاسي سوڙهو هجي

(رڪجن ته خود به خود

گولائي نهي).

Vyala

نقلي، ڪوڙو، گاڏڙ جانور (جو عمارت جي

سطح سنوارڻ لاءِ ٺاهجي).

Vajh/ wajh

وجه، مُهاڙي (facade).

W

Wagenburg

متحرڪ فصيل، قلعي بندي (جنهن ۾ ڪافي اسلحو گهوڙي گاڏيون وغيره) ويڙهاڪ، گهوڙا سڀ موجود هوندا هئا.

Waggon vault

تجر جنهن جي ڇت ويگن جي ڍڪ يا پني جهڙي هجي.

Wains cot

ڀت جي تختاپوشي ڪرڻ، بعضي ٿوري اوچائيءَ تائين ته پاڻي وغيره سان خراب نه ٿئي.

Wainscoting

تختاپوشي.

Wajh (وجہ)

Façade, مهاڙي

Walhalla/ valhalla

جاءِ جتي شهيد سورهين جا روح جهڳل يا مجلس ڪن، آخري آرام گاه، قنات طور ڪم ايندڙ عمارت / اڏاوت يا جنهن ۾ مجسمور ڪيل هجي.

Waling

ديوار يا فصيل کي پُشتو ڏيڻ يا ٻي سامگريءَ سان ڍڪڻ.

Walk way

گهمڻ / هلڻ لاءِ رستو گذرگاه.

Wall

ڀت، ديوار

Wall arcade

ديواري محراب بندي، بند محراب.

Wall board

(عام لفظ) پلستر جي بجاءِ ڀتين يا ترجت ۾ استعمال ڪيل تختا.

Wall rib

Formeret, (تجر ۾) ڀت - رٿو.

Wallings

افقي ڪاٺي جيڪا ڪوٽائيءَ جي چوڪاري ۾ تختن کي قابو رکي / ڪري

Wallplate

ڀت تي رکيل ڪاٺ وغيره جنهن تي گارڊر ۽ ٻٽين (girders & joists) جا چيٽا رکجن ۽ بارورجي.

Ward	Bailey, قلعينند رهائش جواڱڻ. صحن.
Ware house	پانڊو، وڪار، گدام.
Water proofing	نمي روڪڻ وارو عمل / گهم روڪڻ واري صورت نم ورڪ، پاڻي جهل (water proof).
Wattle and daub	لنبيل پالار يا چانپ. لتڻ.
Wav/Baoli	باؤلي، ڏاڪڻ وارو ڪوه.
Weather boards	عمارت جي ٻاهرين پاسي تختا پوشي (اهڙي ريت هڪ ٻئي مٿان چڙهيل جو مينهن جو پاڻي پت کان پري هٽائي.
Weather strip	درين ۽ درن کي سوڪهڙي کان محفوظ ڪرڻ لاءِ ڪنهن ٻئي مادي جي لڳل پٽي.
Weathering	چاچن، بوٿن، ڪنارن ۽ گهاٽن کي لاهي ته جيئن مينهن وغيره جو پاڻي پت تي نه پوي، موسم جي ڪري ڪاٺ جي کاڌ، ڪوٽ.
Web	محرابي ڇت جو ڪٿو يا خانو (severy).
Weir	قال (پاڻي جي سطح هيٺ مٽي ڪرڻ لاءِ چاب، جڪ) ڳنڍو.
Well	ڪوه، ڦيريدار ڏاڪڻ جو وچوارو (خالي) حصو.
Wharq	دڪو (جتي جهاز جو مال لهي ۽ چڙهي).
Wheel	ڦيٽو، چڪرو.
Wheel window	گول دري جنهن جا گز ڦيٽي جي ارن جيان مرڪز کان پڪڙن.
Wicket	چور دريا دري (ننڍو/ننڍي).
Wigwam	جهوپڙي.
Window	دري، ٻاري، ڳڙڪي.

Window seat

دريءَ جي هيٺان يا ان جي ڪٽي ۾ لڳل نشست.

Wing

عمارت وغيره جي پاسي وارو حصو يا پاسو ٿيڙو

Wireglass

شيشو جنهن کي چڪنا چور

ٿيڻ کان روڪڻ لاءِ ان ۾ تارن

جو استعمال ڪيل هجي.

Withag

صحن جي چوگرد ڪمرا.

Withes

بخاري جا ڀاڱا / حصا (with) لام لاڪڙ.

Wreath

جهنگلي جي ڏنڊيءَ جو اڀو توڙي افقي حصو

مُڙيل حصو هار.

Wynd

روش، بند گهٽي، چور گهٽي.

X

Xylography

ڪاٺ جي اُڪرت، ڪاٺ
۾ ڪٽائيءَ جو ڪم.

Xyst

(راندين لاءِ) يڪيل اُसारو.

Y

Yagasala

ڪمرو جنهن ۾ مقدس باهه ٻرندڙ رکجي ۽
پوڄجي.

Yali

چالوڪين مندر.

Yard

احاطي ۾ کليل جاءِ، اڱڻ،
صحن.

Yashti

ڪاٺي ڏنڊي، ٿڌي (ٻڌ ڌرم).

Yoke

دريءَ جي فريم جي چوٽي واري ڪاٺي، چوڪڻ
جي مٿين ڪاٺي.

Yurt

چمڙي جون ٺاهي گنبد سان ڇپيرو، جو تهه ڪري
يا ويڙهي سگهجي.

Z

Zal (ظل)

rib of cross-vault, مقاطع تجر جو ڪرنگهو

منڌيٽڙي۔ نما تجر جو ڪرنگهو.

Zariba/ zoreba/
Zeriba

لوڙهو (دشمن يا حيوانن کان بچڻ لاءِ) لڪڙ ڪوٽ

مورچا بندي.

Zarih (ضريح)

cenotaph, تعميد.

Zenana

harem, زنانخانو حرم سراءِ.

Zenith

چوٽي, ڪاپار.

Zeta

خلوت خانو ڪوٺڙي

Ziggaurat

زيارت (ziarat) (بيبلونيا)

ڏاڪن سان ميناري مندر

(مُتدِيل حرم جي شڪل

جهڙو).

Zinah (زينہ)

زينو چاڙهي.

Ziyada

احاطو مسجد جي چوڌاري ديوار / ڀت.

Zoar

پناه گاه, آشرم.

Zocco/ Zoccolo

Socle, چوڪي, پايو.

Zulla

پاڇو چاپرو چن.

Bibliography

Dictionaries:

1. John Fleming, Hugh Honour, Nicholas Pevsner, The Penguin Dictionary of Architecture (Different editions), Penguin Books, 1975, 1977, 1980, 1991.
2. Harris, Cyril M, Illustrated dictionary of historic architecture, Dover Publications, USA, 1977.
3. Baloch, Nabi Bux, Dr, جامع سنڌي لغات, Sindhi Language Authority, Hyderabad, 2005, 2007.
4. Saylor, Henry. H, Dictionary of architecture, John Wiley & Sons Printers, 1952.
5. Burden, Ernest E., Illustrated Dictionary of Architecture, R. R. Donnelley & Sons Printers, 2002.
6. Andrew Peterson, Dictionary of Islamic Architecture, Routledge Printers, London, 1996.
7. Cowan, Henry J., Smith, Peter R., Damski, José Carlos, Dictionary of Architectural and Building Technology, Routledge Printers, London, 1998.

Books & Articles:

8. Henry Cousens, The Antiquities of Sind, reprinted by Department of Culture, Govt of Sindh, Pakistan, 1998.
9. R. Nath, Glossary of Indo- Muslim Architecture (The Historical Research Documentation Program), Jaipur, India.
10. Dawani, Murlidhar, Hindu Architecture in Sind, 1986/ 87.
11. Ahmed Nabi Khan, Dr., Development of Mosque Architecture in Pakistan, Pakistan Archaeology Department, 1991.
12. Bokharri, Hakim Ali Shah, Kalhora Period Architecture, Antiquity Department, Govt. of Sindh, Pakistan, 2006.

Dictionary of Architecture

Compiled by:
Syed Hakim Ali Shah Bukhari
&
Muhammad Usman Memon

Sindhi Language Authority
Hyderabad, Sindh.
2010 A.D.

تعميرات جي لغت

سهيڙيندڙ

سيد حاڪم علي شاه بخاري

۽

محمد عثمان ميمڻ

سنڌي لئنگئيج اٿارٽي، حيدرآباد

2010ع